

บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

**THE ROLES OF LOCAL LEADERS IN PROMOTION OF ECO-TOURISM
IN LAT KRABANG DISTRICT, BANGKOK METROPOLITAN AUTHORITY**

โดย

ไพรัตน์ ทับทิมเทศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง
วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2549

ISBN 974-7167-17-4

**THE ROLES OF LOCAL LEADERS IN PROMOTION OF ECO-TOURISM
IN LAT KRABANG DISTRICT, BANGKOK METROPOLITAN AUTHORITY**

By

PAIRAT TABTIMTES

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
IN LEADERSHIP IN SOCIETY, BUSINESS AND POLITICS
COLLEGE OF SOCIAL INNOVATION**

GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY

2006

ISBN 974-7167-17-4

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร. สุรพล ศรีวิทยา อาจารย์ที่ปรึกษา และ ดร. ททา ชื่นตา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่คอยให้คำปรึกษาและแนะนำในการทำงานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ดร. ประเสริฐ กิติรัตน์ตระกูล (หัวหน้าหลักสูตร) ดร. ททา ชื่นตา (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม) ดร. วรณดี สุทธินรากร (นักวิจัย สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร, ม.ก.) คุณเกียรติยศ ไชยรัตน์ (ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมสินค้าการท่องเที่ยว, ททท.) ที่ช่วยในการตรวจแบบสอบถาม ตลอดจน คุณวิสูตร สำเร็จวานิชย์ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเขต ผู้อำนวยการเขต ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต หัวหน้าฝ่าย ผู้นำชุมชน และกรรมการชุมชนที่สละเวลาตอบแบบสอบถามเพื่อให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์

งานวิจัยนี้จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และกำลังใจจากครอบครัวและเพื่อน ๆ ในหลักสูตร เป็นอย่างดี

ไพรัตน์ ทับทิมเทศ

ผู้วิจัย

กรกฎาคม 2549

485313 : สาขาวิชา : ผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง ; ศศ.ม (ผู้นำทางสังคมธุรกิจและ
 การเมือง)
 คำสำคัญ : ผู้นำท้องถิ่น, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ไพรัตน์ ทับทิมเทศ : บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต
 ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร (THE ROLES OF LOCAL LEADERS IN PROMOTION OF
 ECO-TOURISM IN LAT KRABANG DISTRICT, BANGKOK METROPOLITAN
 AUTHORITY) อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. สุรพล ศรีวิทยา, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร. กทา ชื่นตา,
 164 หน้า. ISBN 974-7167-17-4

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้นำในการส่งเสริมการ
 ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) เพื่อศึกษาคูณลักษณะทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นในเขต
 ลาดกระบังกรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการ
 ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล 4) เพื่อ
 เปรียบเทียบคุณลักษณะทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นในเขตลาดกระบัง
 กรุงเทพมหานครจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำท้องถิ่น และ 5) ศึกษาความสัมพันธ์
 ระหว่างคุณลักษณะทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นกับบทบาทของผู้นำท้องถิ่น ใน
 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือผู้นำท้องถิ่นในเขต
 ลาดกระบัง จำนวน 297 คน ได้มาโดยการเลือกสุ่มแบบตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random
 Sampling) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติความถี่
 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และ
 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย พบว่า

ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่มีเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 46-60 ปี จบการศึกษาระดับ
 มัธยมศึกษา มีระยะเวลาอยู่ในตำแหน่ง 1 ปี ส่วนใหญ่รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจาก
 โทรทัศน์เดือนละครั้ง รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับน้อย การรับรู้บทบาท
 ของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง มีความรู้ความเข้าใจ
 เกี่ยวกับแนวคิดและความหมาย องค์ประกอบหลัก และการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับปานกลาง
 มีแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง

และเห็นว่าผู้นำมีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า 1) ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน 2) ผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และระดับการศึกษาแตกต่างกันรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน 3) ผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่ง และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน 4) ผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่ง และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง แตกต่างกันมีแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน 5) ผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารแตกต่างกัน 6) การรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์ในทางบวก กับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหาร 7) การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์ในทางบวก กับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น ด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหาร 8) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหาร และ 9) แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหาร

485313 : Major : MASTER OF ARTS PROGRAM IN LEADERSHIP IN SOCIETY,
BUSINESS AND POLITICS ; M.A. (LEADERSHIP)

KEY WORDS : LOCAL LEADER, ECO-TOURISM

PAIRAT TABTIMTES : THE ROLES OF LOCAL LEADERS IN PROMOTION OF
ECO- TOURISM IN LAT KRABANG DISTRICT, BANGKOK METROPOLITAN
AUTHORITY. THESIS ADVISER: SURAPHOL SRIVITHAYA, Ph.D., THESIS CO-
ADVISER : KATA CHUENTA, Ph.D., 164 p. ISBN 974-7167-17-4

The purposes of this thesis were to: 1) study the roles of local leaders toward Ecotourism Promotion. 2) study characteristics toward Ecotourism Promotion of local leaders 3) compare their roles divided by demographic information. 4) compare their characteristics divided by demographic information and 5) study relationships between their roles and characteristics on ecotourism promotion. The sample consisted of 297 local leaders in Lat Krabang district, Bangkok Metropolitan Authority. They were selected by simple random sampling. Research instrument used was a questionnaire constructed by literature review. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation-test, one way analysis of variance and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

Findings revealed that: Most local leaders were male, had one year experience at the position, were 46-60 years old by average, had educated secondary school. They got information toward ecotourism at low level but perceived the role of promotion of ecotourism at medium level. Also they had knowledges in concept, meaning, main components and management of ecotourism at higher level.

After hypothesis testing, it was found that 1) the local leaders who had differences in time of position perceived different information of ecotourism. 2) the leaders who had differences in position, time of position and educational level had different perceptions of the role of ecotourism promotion. 3) the local leaders who had differences in position and time of position had different knowledge and understanding toward concept, meaning, main components and

management of ecotourism promotion. 4) the local leaders who had differences in position and time of position had different intrinsic and extrinsic motivation of ecotourism promotion. 5) the local leaders who had differences in position, time of position and educational level had different roles of ecotourism promotion toward education and management. 6) perception of information toward ecotourism had a positive relationship with roles of local leaders toward education and management. 7) perception of the role of ecotourism promotion had a positive relationships with the roles of local leaders in education and management. 8) knowledge and understanding about concept, meaning, components and management of ecotourism had a positive relationship with ecotourism promotion in education and management of local leaders and 9) intrinsic and extrinsic motivation in ecotourism promotion had positive relationship with ecotourism promotion in education and management of local leaders.

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	8
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ	10
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำท้องถิ่น	16
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	18
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ	25
แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้	30
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ	34
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	63
การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล	68
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	69
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	69
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล	71
ตอนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่น	73
ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
ตอนที่ 3 การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการ	75
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
ตอนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับ	76
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
ตอนที่ 5 แรงจูงใจของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริม	82
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
ตอนที่ 6 บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริม	84
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
ตอนที่ 7 การทดสอบสมมติฐาน	87
ตอนที่ 8 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ	123
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	126
สรุปผลการวิจัย	126
ข้อจำกัดในการวิจัย	129
อภิปรายผล	130

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อเสนอแนะ	132
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	134
บรรณานุกรม	135
ภาคผนวก	144
ภาคผนวก ก ข้อมูลพื้นฐานของเขตลาดกระบัง	145
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จากมหาวิทยาลัยรังสิต	151
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	153
ประวัติผู้วิจัย	164

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงกลุ่มผู้นำการเมืองท้องถิ่นเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	59
2	แสดงกลุ่มผู้นำการปกครองท้องถิ่น	60
3	แสดงกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้นำชุมชนท้องถิ่น	61
4	จำนวน และร้อยละ คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำท้องถิ่น	71
5	จำนวน และร้อยละ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	73
6	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น	74
7	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	75
8	จำนวน และร้อยละ ความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	76
9	จำนวน และร้อยละ คะแนนความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	77
10	จำนวน และร้อยละ ความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	78
11	จำนวน และร้อยละ คะแนนความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	79
12	จำนวน และร้อยละ ความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	80
13	จำนวน และร้อยละ คะแนนความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	81
14	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นต่อแรงจูงใจภายนอกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	82
15	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นต่อแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16	84
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่น ต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษา	
17	85
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่น ต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการบริหาร	
18	87
ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่ง ที่แตกต่างกัน	
19	87
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของผู้นำท้องถิ่นจำแนกตามเพศชาย และเพศหญิง ด้วยค่า t-test	
20	88
ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามอายุที่แตกต่างกัน	
21	88
ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน	
22	89
ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน	
23	89
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	
24	90
ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้บทบาทในการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะ ตำแหน่งที่แตกต่างกัน	
25	91
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ การรับรู้บทบาทในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่ง ที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
26	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นจำแนกตามเพศชาย และเพศหญิง ด้วยค่า t-test	91
27	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามอายุที่แตกต่างกัน	92
28	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน	92
29	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	93
30	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เดี่ยว การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน	93
31	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	94
32	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน	95
33	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	96
34	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	96

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
35	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่ง ที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	97
36	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของผู้นำท้องถิ่นจำแนกตามเพศชาย และเพศหญิง ด้วยค่า t-test	97
37	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามอายุที่แตกต่างกัน	98
38	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน	99
39	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน	100
40	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและ ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตาม ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	101
41	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบ หลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลา ในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	102
42	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรง ตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	103
43	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตาม สถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน	104

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
44	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอก ของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตาม สถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	105
45	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายใน ของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตาม สถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	105
46	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นจำแนกตามเพศชาย และเพศหญิง ด้วยค่า t-test	106
47	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามอายุ ที่แตกต่างกัน	106
48	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตาม ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน	107
49	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตาม ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน	108
50	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอก ของผู้นำท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตาม ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	109
51	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายในของ ผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามระยะ เวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	110

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
52	111
ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อบทบาท ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตาม สถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน	
53	112
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา จำแนกตาม สถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	
54	112
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการบริหาร จำแนกตาม สถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	
55	113
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นจำแนกตามเพศชาย และเพศหญิง ด้วยค่า t-test	
56	113
ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อบทบาท ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตาม อายุที่แตกต่างกัน	
57	114
ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อบทบาท ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตาม ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน	
58	115
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา จำแนกตาม ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	
59	116
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการบริหาร จำแนกตาม ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่	
60 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อบทบาท ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตาม ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน	117
61 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา จำแนกตาม ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	118
62 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการบริหาร จำแนกตาม ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'	119
63 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยว เชิงนิเวศกับบทบาทการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ ผู้นำท้องถิ่น	120
64 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้บทบาทในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบทบาทการในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น	120
65 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบทบาทการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของผู้นำท้องถิ่น	121
66 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างแรงจูงใจของผู้นำท้องถิ่นในการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบทบาทการในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น	122
67 ปัญหา และอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	123
68 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	125
ตารางผนวกที่	
1 แสดงจำนวนประชากรตามแขวง ในเขตเขตลาดกระบัง	146
2 แสดงจำนวนบ้านในเขตพื้นที่ลาดกระบัง	147

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2	ปัจจัยสนับสนุนการเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	42
3	รูปแบบการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย	44
4	องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	45

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

โลกในปัจจุบันต้องเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งล้วนแต่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการมุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิต การพัฒนาเส้นทางคมนาคม หรือแม้แต่กิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการพักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์ ก็ยังมีพัฒนาการจนกลายเป็น “อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry)” ที่นำผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมาให้ประเทศเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวอย่างมหาศาล ในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ขณะนี้ การท่องเที่ยวจึงเป็นเสมือนความหวังอันยิ่งใหญ่ที่จะช่วยกอบกู้ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการพัฒนาและได้รับความสำเร็จอย่างสูง ในช่วง พ.ศ.2519-2529 ในเชิงเศรษฐกิจ ปริมาณนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นทำให้อัตราการจ้างงาน การขยายตัวในภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องเติบโตขึ้นด้วย โดยเฉพาะการประกาศให้ปีพ.ศ.2530 เป็นปีท่องเที่ยวไทย (Visit Thailand Year) เป็นเสมือนการเปิดประตูครั้งยิ่งใหญ่สู่สังคมโลก ทำให้ในช่วง พ.ศ. 2530-2535 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยสูงขึ้นและต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีรายได้ที่เกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าออกประเภทอื่น เกิดการจ้างงาน กระจายรายได้ ให้แก่วงธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม

นอกจากผลด้านบวกในเชิงระบบเศรษฐกิจของประเทศแล้ว การเดินทางท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากหรือที่เรียกว่า “ การท่องเที่ยวเชิงปริมาณ ” (Mass Tourism) ยังส่งผลกระทบต่อความเปราะบางของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมรวมทั้งทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งกระจายลงในพื้นที่ท่องเที่ยวหลักทั่วประเทศ เช่น พัทยา เชียงใหม่ เกาะสมุย ภูเก็ต กาญจนบุรี เนื่องจากปริมาณการท่องเที่ยวเกินระดับความสามารถที่จะรองรับได้ของพื้นที่ (Carrying Capacity) ปรากฏการณ์ธรรมชาติเสื่อมโทรม ขยะล้นสถานที่ท่องเที่ยว น้ำเสีย อาชญากรรม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นในหลายประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่เพียงเฉพาะแต่ประเทศไทยเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เราไม่อาจจะปฏิเสธการเดินทางท่องเที่ยวได้ เพราะขัดกับธรรมชาติของมนุษย์ที่อยู่ท่ามกลาง

สภาพแวดล้อมของสังคมเมืองที่แออัดยัดเยียด จึงทำให้เกิดความรู้สึกอยากไปพักผ่อนตามสถานที่ธรรมชาติต่างๆ หรือในพื้นที่อื่นที่มีสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างไปจากพื้นที่ที่ตนอยู่

จากแนวทางที่กล่าวมาข้างต้น หากพิจารณาในประเด็นของ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ธรรมชาติ” พบว่าแนวโน้มของการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติต่อไปจะมีบทบาทมากขึ้น หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่จึงควรได้เตรียมความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ โดยเฉพาะ (กิติชัย รัตนะ, 2543 : 16) ซึ่งสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น รวมทั้งค้นหาและพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ รวมถึงการพัฒนาพื้นที่กึ่งกลาง (Intermediate Area) เพื่อการท่องเที่ยว และการสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

กระแสดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดแนวความคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีผลต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวโดยตรง และต่อระบบการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมทั้งรูปแบบการท่องเที่ยว อันทำให้เกิดการท่องเที่ยวทางเลือกขึ้นเพื่อที่จะสนองความต้องการดังกล่าว ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวถึงมากที่สุด คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) อย่างไรก็ตาม ความต้องการให้การท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนโดยทั่วถึง โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่นั้น เป็นประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็นกันโดยตลอดถึงขอบเขตการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เพราะความต้องการปรับรูปแบบการท่องเที่ยวจาก Mass Tourism หรือการท่องเที่ยวแบบหมู่คณะมาเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับการตอบรับจากส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวมากขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้เกิดความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยวในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเพิ่มขึ้นสูงมาก จึงน่าเป็นห่วงว่ารูปแบบการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดตามกระแสที่ดำเนินอยู่ในประเทศไทยขณะนี้ จะเป็นการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหรือเป็นตัวเร่งให้เกิดความเสื่อมโทรมมากขึ้น และขยายวงกว้างออกไปอย่างรวดเร็ว (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540 : 8-4) ดังนั้น การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ได้ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลบรรลุตามจุดหมายของแนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จำเป็นต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบและมีลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่

นอกจากนี้ผู้นำท้องถิ่นยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นของประเทศ โดยที่ผู้นำท้องถิ่นเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการบริหาร ประสาน ให้การศึกษา กระตุ้นและริเริ่มส่งเสริม เพื่อก่อให้เกิดการร่วมมือและการพัฒนา

ศักยภาพของแต่ละท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่จะคืนกลับสู่ชุมชนท้องถิ่นต่อไป

เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยชุมชนที่มีวัฒนธรรมและความเป็นเอกลักษณ์มานาน ขณะเดียวกันก็มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอันหมายถึงวิถีชีวิต ชุมชน และโบราณสถานที่สำคัญ นอกจากนี้ในพื้นที่เขตลาดกระบังยังมีสถาบันการศึกษาทางด้านเทคโนโลยีที่มีชื่อเสียง เช่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นต้น

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อนำผลวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของผู้นำท้องถิ่น เพื่อการจัดการและส่งเสริมการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นในเขตลาดกระบังกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลาดกระบังกรุงเทพมหานครจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำท้องถิ่น
4. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นในเขตลาดกระบังกรุงเทพมหานครจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำท้องถิ่น
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นกับบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล (ได้แก่ สถานะตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง) แตกต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน
2. ผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล (ได้แก่ สถานะตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง) แตกต่างกัน มีคุณลักษณะทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต่างกัน
3. คุณลักษณะทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น (ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่น การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแรงจูงใจทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลาดกระบังกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึง บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ครอบคลุมที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
2. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำท้องถิ่นในเขตลาดกระบัง ประกอบด้วย
 - 2.1 ผู้นำการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (สท.) 1 คน และสมาชิก สภาเขต (สข.) 7 คน
 - 2.2 ผู้นำการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ ผู้อำนวยการเขต 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต 2 คนและหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ จำนวน 10 คน
 - 2.3 ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้นำชุมชน 50 ชุมชน จำนวน 50 คน และ กรรมการชุมชน 50 ชุมชน จำนวน 518 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 คน
3. ขอบเขตของระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการทำการวิจัย โดยเริ่มระหว่างเดือน สิงหาคม 2548 ถึง เดือน กรกฎาคม 2549

นิยามศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัย

ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง ผู้นำการเมืองท้องถิ่นและผู้นำชุมชนท้องถิ่นในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน และผู้นำการปกครองท้องถิ่นในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการแต่งตั้งมาจากส่วนกลาง

ผู้นำการเมืองท้องถิ่น หมายถึง สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (สก.) และสมาชิกสภาเขต (สข.) ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ผู้นำชุมชนท้องถิ่น หมายถึง ผู้นำชุมชน และกรรมการชุมชน ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ผู้นำการปกครองท้องถิ่น หมายถึง ผู้อำนวยการเขต ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง หมายถึง ระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งในองค์กรของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (สก.) สมาชิกสภาเขต (สข.) ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ผู้อำนวยการเขต ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต และหัวหน้าฝ่ายต่างๆ ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ผู้นำท้องถิ่นแต่ละคนได้รับมาจากการค้นคว้า การสังเกต หรือประสบการณ์ที่ได้รับ

การรับรู้บทบาท หมายถึง ความเข้าใจในหน้าที่ของตนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของผู้นำท้องถิ่นในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งจากสื่อมวลชน เอกสารเผยแพร่ และบุคคล

แรงจูงใจ หมายถึง ความต้องการหรือความปรารถนาของผู้นำท้องถิ่นในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทบาทของผู้นำท้องถิ่น หมายถึง บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่ได้กระทำหรือปฏิบัติงาน หรือมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย บทบาทในด้านการบริหารและบทบาทในด้านการให้การศึกษ

บทบาทในด้านการบริหาร หมายถึง บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการ และบริหารงานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนการติดตามและการประเมินผล

บทบาทในด้านการให้การศึกษา หมายถึง บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการให้ความรู้ จัดกิจกรรม อบรม รมณรงค์ และเผยแพร่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งปัจจัยและปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาพิจารณาหาแนวทางในการวางแผนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะและสภาพแวดล้อมคล้ายกันต่อไป

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

1.1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำท้องถิ่น ประกอบด้วย

- 1) สถานะตำแหน่ง
- 2) เพศ
- 3) อายุ
- 4) ระดับการศึกษา
- 5) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

1.2 คุณลักษณะทางด้านการท่องเที่ยวของผู้นำท้องถิ่น ประกอบด้วย

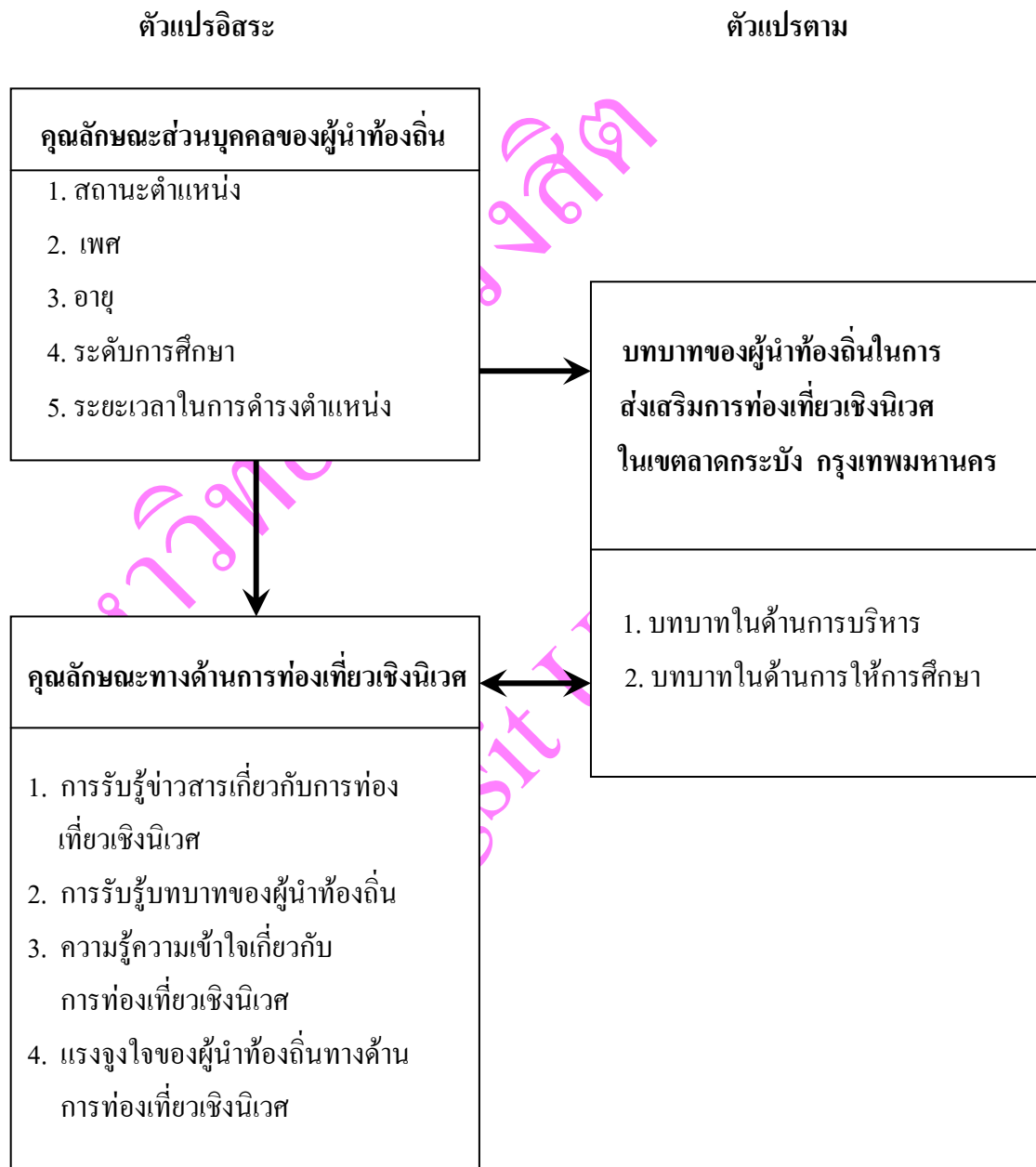
- 1) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4) แรงจูงใจของผู้นำท้องถิ่นทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

2.1 บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ บทบาทด้านการบริหาร และด้านการให้การศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผู้นำท้องถิ่นกับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ โดยยกค้นคว้าจากตำรา เอกสารการวิจัยตลอดจนภาคินิพนธ์ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางและกำหนดแนวคิดการวิจัย ซึ่งจะได้นำเสนอในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำท้องถิ่น
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
5. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
6. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้
7. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ
8. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางการศึกษาที่สำคัญ ปรากฏดังนี้

พระพุทธรูปขาววัดลาดกระบัง

หลวงพ่อบุญ เป็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่ หน้าตักกว้าง 3 วา 1 คืบ สูง 4 วา ทรงปางมารวิชัย ก่อด้วยอิฐ พอกปูนทาสีขาวทั้งองค์ จึงเรียกว่า "หลวงพ่อบุญ" ประดิษฐานอยู่ในวิหารใหญ่หลังพระอุโบสถวัดลาดกระบัง พระครูเมตตาวิหารี (หลวงพ่อบุญ) เจ้าอาวาสวัดลาดกระบังองค์แรกได้ชักชวนชาวลาดกระบังประกอบพิธีฤกษ์ ก่อสร้างหลวงพ่อบุญ เมื่อวันที่พฤหัสบดี ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6

ปีวอก พ.ศ.2441 ตรงกับวันที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพิธีเปิดทางรถไฟสายกรุงเทพฯ-แปดริ้ว ต่อมาพระครูศิลาภิรัต (หลวงพ่อทอง) เจ้าอาวาสวัดลาดกระบังองค์ที่ 2 ได้จารึกแผ่นโลหะปิดไว้หน้าหลวงพ่อบัว และถือกันว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์องค์หนึ่งของชาวลาดกระบัง

ปลาคังวัดลานบุญ

คลองหน้าวัดลานบุญเป็นบริเวณที่มีปลามาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก โดยมีได้เกิดจากการเพาะเลี้ยง ถือเป็นแหล่งปลารวมชาติที่ใหญ่ที่สุด ในพื้นที่เขตลาดกระบัง เพราะว่าพื้นที่ของเขตลาดกระบัง มีคลองสายยาว คือ คลองประเวศบุรีรมย์ ไหลผ่าน น้ำในคลองไหลเอื่อย จึงเหมาะที่จะเป็นที่อยู่อาศัยของปลา ปลาในคลองนี้ เป็นปลาน้ำจืด เช่น ปลาช่อน ปลาดุก ปลาตะเพียน ปลาเทโพ และปลาสร้อย เป็นต้น นอกจากนี้แต่ละวัด สองฝั่งคลอง ยังมี "ข้าวกันบาตร" มาโปรยให้เป็นอาหารปลาในแต่ละวัน

ห้วตะเข้มีหูของค์เซียน

องค์เซียน หรือ พระโพธิสัตว์แป๊ะโคว้ เดิมชื่อ เอี้ยะฮง แซ่เล้า ถือกำเนิดในปี พ.ศ. 2422 ณ ตำบลกั้งเท้า จังหวัดแต้จิ๋ว มณฑลกวางตุ้ง ประเทศจีน เมื่ออายุได้ 20 ปี ได้เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยโดยมาพำนักอยู่ในพื้นที่เขตลาดกระบัง และปฏิบัติยึดมั่นในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาด้วยการถือศีลกินเจ สวดมนต์ ภาวนา อยู่ในโรงเจ ตลาดห้วตะเข้ จนได้มานสมาบัติ ว่ากันว่าท่านสำเร็จในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 จึงถือเอาวันดังกล่าวของทุกปี เป็นวันเวียนเทียนสมโภชองค์ท่านมาจนทุกวันนี้

สถาบันเรียนวิศวกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นมหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พ.ศ. 2528 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าวิจัย การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อความเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจของประเทศไทย และเป็นสถาบันที่มีชื่อเสียงในด้านวิชาการ วิศวกรรมศาสตร์แห่งหนึ่งของประเทศ

แหล่งอุ้มด้วยคลอง

พื้นที่เขตลาดกระบัง ถือเป็นเขตที่มีคลองมากมายกว่า 70 คลอง แต่ละคลองมีทิวทัศน์สวยงาม ร่มเย็น เหมาะแก่การล่องเรือชมธรรมชาติ และชมวิถีชีวิตริมน้ำเป็นอย่างยิ่ง

โบสถ์สักทองวัดทิพพาวาส

พระอุโบสถสักทองวัดทิพพาวาส เป็น พระอุโบสถ ที่สร้างด้วยไม้สักทอง ซึ่งมีอายุประมาณ 114 ปี สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2443 เป็นรูปทรงไทยยกพื้นสูงประมาณ 1 เมตร มีระเบียงด้านหน้าโบสถ์ ยื่นออกมาประมาณ 1.50 เมตร โบสถ์หลังนี้สร้างหันหน้าไปทางทิศตะวันตก ซึ่งผิดกับที่อื่น ทั้งนี้เป็นการสร้างตามลักษณะภูมิประเทศซึ่งด้านหน้าเป็นลำคลอง โดยแบบของโบสถ์วัดทิพพาวาสนั้นช่างผู้สร้างได้ซื้อแบบตำราเรีจรูปมาประกอบเองในราคา 30 ชั่ง หลังคาโบสถ์ครั้งแรกใช้กระเบื้องดินเผาสีอิฐ หลังคาไม่มีช่องฟ้าใบระกาหางหงส์แต่อย่างใด ชาวลาดกระบังโดยเฉพาะชาววัดทิพพาวาส ภูมิใจในโบสถ์สักทองหลังนี้เป็นอย่างยิ่งสมควรอนุรักษ์ไว้ เป็นถาวรวัตถุเชิดหน้าชูตาไว้ตลอดกาล

สวนนกธรรมชาติแขวงลำปลาทิว

สวนนกธรรมชาติ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 4 แขวงลำปลาทิว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยพื้นที่แห่งนี้เป็นที่อยู่อาศัยของนกหลากหลายประเภทต้งนี้ นกปากห่าง จะมาในช่วงฤดูหนาว และจะกลับไปในฤดูฝน และอีกจำพวกหนึ่งจะเผ่าร้าง นกกาน้ำ จะมาในช่วงฤดูฝน และจะกลับไปในฤดูหนาว โดยที่นกเหล่านี้ได้ใช้บริเวณนี้เป็นที่อยู่อาศัยมาเป็นเวลาประมาณกว่า 30 ปีแล้ว

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ

ความหมายของผู้นำ

เอดวิน พี ฮอลเลนเดอร์ (พรเพ็ญ จริญญาณมถ, 2542 : 7) ได้ให้ความหมายว่า ผู้นำ คือ บุคคลซึ่งมีบุคลิกภาพรวมทั้งผู้มีสถานะที่ได้รับการแต่งตั้ง เป็นผู้ใช้อิทธิพลต่อการดำรงไว้ซึ่งความเป็นกลุ่มและดำเนินให้กลุ่มไปสู่เป้าหมาย ในการกระทำเช่นนี้ผู้นำจะเป็นใครก็ได้ ซึ่งมีบทบาทสำคัญมากในการที่จะดำเนินการใด ๆ ที่จะนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จากความหมาย จะเห็นได้ว่า ผู้นำเป็นใครก็ได้แต่สามารถที่จะชักจูง โน้มน้าวให้กลุ่มหรือคนดำเนินงานตามที่ตนต้องการหรือตั้งเป้าไว้

แชปปีน (กวี วงศ์พูน, 2539: 14) ให้ความหมายไว้ดังนี้ ผู้นำ คือ ความเป็นแกนกลางของการประสานงานของกลุ่ม

สต็อกคิล (กวี วงศ์พูน, 2539: 15) ได้กล่าวถึงผู้นำว่า ผู้นำเป็นกระบวนการของอิทธิพลต่อความพยายาม และกิจการของกลุ่มที่รวมกันขึ้นด้วยความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมาย

กุนซ์ และ โอ ดอนเนล (กวี วงศ์พูน, 2539: 15) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ความเป็นผู้นำ เป็นการปฏิบัติที่มุ่งในการชักจูงผู้อื่นให้ทำงานร่วมกัน เพื่อจุดมุ่งหมายจะได้สัมฤทธิ์ผล

อรุณ รักธรรม (กวี วงศ์พูน, 2539: 17) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ผู้นำ หมายถึงบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งขึ้นหรือได้รับคำยกย่องเป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจ เพราะมีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาและจะพาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือชั่วได้

จิรพรรณ กาญจนจิตรา (ประวิทย์ ตั้งคณฺษ, 2539: 19) ได้ให้ความหมาย ผู้นำไว้ว่า หมายถึงผู้ที่มีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอันเป็นที่ต้องการในการดำเนินงานของกลุ่ม และสามารถใช้ความรู้นั้นช่วยให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ได้ในสถานการณ์ต่างๆ เป็นการมองผู้นำในด้านการเป็นผู้มีความรู้พิเศษเหนือกว่าคนอื่นที่ทำให้เกิดความสำเร็จจากความรู้ของตนเอง

โสภา ชูพิบูลชัย (ประวิทย์ ตั้งคณฺษ, 2539: 19) กล่าวว่า ผู้นำ คือผู้ที่มีสมาชิกในกลุ่มนิยมขึ้นชอบเป็นผู้อยู่ท่ามกลางความสนใจ หรือความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม เป็นผู้ที่ได้รับการเลือกขึ้นมาอย่างเป็นทางการและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป การเป็นผู้นำมิใช่แต่เป็นผู้ว่าการเปลี่ยนแปลงเท่านั้นยังต้องคำนึงถึงว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของผู้นำกับสมาชิกภายในกลุ่มและกระบวนการทางสังคมด้วย ซึ่ง มอร์ริส อาร์ ที และ ซินัน (ประวิทย์ ตั้งคณฺษ, 2539: 19) มีความเห็นว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น โดยได้รับการยอมรับของบุคคลในกลุ่มเพื่อที่จะนำสมาชิกภายในกลุ่มหรือดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายได้

ฟิฟเนอร์ และ เพรสธัส (ประวิทย์ ตั้งคณฺษ, 2539: 20) ได้ให้ความหมายของผู้นำในเชิงปฏิบัติว่า เป็นผู้ที่บริหารงานของกลุ่มโดยทำหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก การจูงใจ การริเริ่ม การประนีประนอม และการประสานงาน สำหรับการศึกษากลุ่มพฤติกรรมนั้น จะเน้นความสำคัญของภาวะหน้าที่ของผู้นำเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการเป็นส่วนใหญ่ พฤติกรรมของผู้นำดำเนินไปได้ก็โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ และอำนาจบารมีเป็นเครื่องมือทั้งในลักษณะที่เป็นแบบพิธีการและไม่เป็นพิธีการ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดพลังร่วมของกลุ่มมุ่งให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

เบล (ประวิทย์ ตั้งคณฺษ, 2539: 20) ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า เป็นผู้ซึ่งอยู่ในอำนาจหรือในตำแหน่งที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้นำ เป็นผู้ซึ่งสามารถมีอิทธิพลในการจัดสรรและจัดการต่อสิ่ง

ที่มีคุณค่าต่าง ๆ มากกว่าคนอื่น ๆ ในชุมชนนั้น เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ปรารถนาทั้งของตนเองและของสมาชิกของชุมชน

เบอร์บี (ประวิทย์ ตั้งคงนุษ, 2539: 21) กล่าวว่าผู้นำคือ บุคคลที่สามารถชักจูงให้คนอื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตัวเอง สามารถช่วยคลี่คลายความตึงเครียดต่าง ๆ ลงได้ และนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากความหมายของผู้นำที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ความหมายมานี้ พอสรุปได้ว่า ผู้นำหมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภาพโดดเด่น มีความรู้ ความสามารถเป็นผู้นำที่มีความคิดริเริ่มในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกภายในกลุ่ม โดยอาจได้รับการเลือกขึ้นมาอย่างเป็นทางการหรือโดยการแต่งตั้งหรืออาจเกิดจากสถานการณ์อำนาจ เพื่อที่จะดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย

ลักษณะของผู้นำ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำไว้ ดังนี้

ฟิตเตอร์ (ธรรมนุญ แจ่มใส, 2541: 9) ได้สรุปลักษณะของผู้นำไว้ว่าขึ้นอยู่กับสถานการณ์ สภาพแวดล้อม ทัศนคติ และแนวความคิดของบุคคลรวมทั้งความคาดหวัง และมีการสนองตอบของผู้ตาม ตลอดจนขึ้นอยู่กับเวลาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้นำ นอกจากนี้ยังต้องมีการพิจารณาดำเนินอยู่ในอำนาจของผู้นำ (Position power) โครงสร้างของงาน (task structure) ลักษณะที่มีภาษาและวัฒนธรรมแบบเดียวกัน รวมถึงความสัมพันธ์ของผู้ได้บังคับบัญชาด้วย

บาสส์ (ธรรมนุญ แจ่มใส, 2541: 10) แบ่งลักษณะของผู้นำออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. สถานภาพ (status) คือลักษณะการเป็นผู้นำเหมือนกับความสำคัญของตำแหน่งคนนั้น ๆ
2. การยกย่องนับถือ (esteem) คือ เป็นลักษณะที่ผู้นำเป็นที่รวมของความสนใจ ผู้ได้รับการยกย่องนับถือมักจะได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำด้วย
3. ลักษณะด้านพฤติกรรม (behavioe) คือ การเป็นผู้นำแสดงพฤติกรรมในการทำการมีตำแหน่งต่างกัน พฤติกรรมในหน้าที่ที่ต่างกันออกไป
4. อิทธิพล (influence) คือ การมีอิทธิพลเหนือคนอื่น สามารถชักนำให้คนอื่นปฏิบัติตามเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

สต็อกคิล (ธรรมนุญ แจ่มใส, 2541: 10) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำไว้ว่า ผู้นำจะมีบทบาทลักษณะประจำตัวแตกต่างจากบุคคลอื่นซึ่งจำแนกได้ดังนี้ คุณลักษณะทางกายภาพ (physical

characteristics) ภูมิหลังทางสังคม (social background) สถิติปัญญาความรู้ความสามารถ (intelligence) เช่น เป็นผู้มีความประพฤติดีมีความเฉลียวฉลาด บุคลิกภาพ (personality) ผู้นำที่มีประสิทธิภาพมักจะมีคุณลักษณะของบุคลิกภาพคือมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง กล้าตัดสินใจลักษณะที่เกี่ยวกับงาน ผู้นำตามคุณลักษณะนี้จะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง ประารถความสำเร็จ มีความคิดแปลกใหม่แหวกแนวริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้นและลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม ผู้นำตามคุณลักษณะนี้จะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นเป็นผู้ที่ชอบพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่นให้ความร่วมมือกับบุคคลต่าง ๆ ค ซึ่งมักจะทำให้ความเป็นปึกแผ่นของกลุ่มเหนียวแน่น

จิโรช วิระสัย (ธรรมบุญ แจ่มใส, 2541: 11) ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำเอาไว้ว่า ผู้นำต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ คือ มีพลังทางร่างกาย มีประสาทดี มีจิตมุ่งมั่น มีความกระตือรือร้น มีอัธยาศัยไมตรีต่อคนทั่วไป มีความสามารถในการสอนผู้อื่น และมีความสามารถทำให้ผู้อื่นมีศรัทธาในตนเองได้

โดยสรุปแล้วลักษณะกว้าง ๆ ของผู้นำที่ดีนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความคิด มีความเฉลียวฉลาด มีบุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ และวาทศิลป์ดี มีปฏิภาณไหวพริบ มีแรงจูงใจที่ต้องการจะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานตลอดเวลา และสามารถนำความรู้ความสามารถมาใช้แก้ไขปัญหได้ในทุกสถานการณ์

ประเภทของผู้นำ

เบลล์ (จิโรช วิระสัย, 2538: 15) ได้แบ่งผู้นำออกเป็น 5 ประเภท ประกอบด้วย

1. ผู้นำโดยตำแหน่งหรือผู้นำอย่างเป็นทางการ ผู้นำประเภทนี้เป็นผู้นำเพราะตำแหน่งที่ครองอยู่ การได้รับตำแหน่งมีต่าง ๆ กัน เช่น ด้วยการรับเลือกตั้ง หรือโดยแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้างาน ผู้ต้องรับผิดชอบต่อดังต่อไปนี้

1.1 ผู้นำทางการเมืองที่ได้รับเลือก เช่น สมาชิกผู้แทนราษฎร นายกเทศมนตรี ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ประธานาธิบดี ฯลฯ ตำแหน่งเช่นนี้เป็นผลจากการเลือกของราษฎร

1.2 ข้าราชการระดับผู้บริหาร เช่น ผู้อำนวยการกอง รองอธิบดี อธิบดี รองปลัดกระทรวง ปลัดกระทรวง ฯลฯ ตำแหน่งเช่นนี้เป็นผลมาจากการแต่งตั้งโดยผู้มีอำนาจในวงราชการ

1.3 ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ ผู้นำประเภทนี้เป็นผู้นำในระดับองค์กร สมาคม ชมรม หรือชุมชนต่าง ๆ ปกติมักเป็นตำแหน่งที่ได้รับเลือกตั้งและเป็นวาระคือ กำหนดระยะเวลาอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลา 2 ปี หรือ 4 ปี เป็นต้น

2. ผู้นำโดยชื่อเสียงหรือโดยการยกย่อง ผู้นำประเภทนี้สามารถระบุตัวได้ โดยใช้วิธีสอบถามว่าใครเป็นผู้มีอิทธิพลในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง การสอบถามอาจจะเจาะจงเฉพาะบุคคลบางคน

ที่คิดว่าทราบเรื่องความเป็นไปของท้องถิ่นหรือชุมชน การสอบถามว่าใครเป็นผู้นำหรือผู้ที่มีบทบาทมากในชุมชนโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างคือ อาศัยหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลจำนวนหนึ่งจากประชากรของชุมชน เพื่อสอบถามว่าใครเป็นผู้นำในชุมชนนั้น ๆ

3. ผู้นำโดยบทบาทในสังคม ผู้นำประเภทนี้มีตัวอย่างได้แก่ ผู้มีบทบาทในฐานะเป็นผู้จัด การเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้ที่เป็นที่ปรึกษาในกิจกรรม ผู้สนใจช่วยดำเนินงานของหมู่คณะ หรือเป็นผู้มีบทบาท องค์การชุมชน ชมรมต่าง ๆ

4. ผู้นำโดยอิทธิพลส่วนตัว หรือการเป็นผู้นำทางความเห็น ผู้นำประเภทนี้ ได้แก่ ผู้มีบทบาทในการชักนำให้ผู้อื่นมีความเห็นคล้อยตามอิทธิพลของผู้นำประเภทนี้ อาจแยกออกเป็นสองระดับตามแนวของเมอร์ตัน คือ ระดับท้องถิ่นและระดับใหญ่กว่าท้องถิ่น

5. ผู้นำประเภทที่มีบทบาทในการวินิจฉัยสั่งการหรือผู้ที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ การที่จะทราบว่าใครเป็นผู้นำประเภทนี้ กระทำได้โดยการสืบสาวเรื่องราวว่า การตัดสินใจหรือนโยบายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีประวัติความเป็นมาอย่างไร โดยมุ่งไปที่ผู้ปฏิบัติการหรือผู้ตัดสินใจเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นใครบ้าง ตัวอย่างได้แก่ การวิเคราะห์หรือค้นหาว่าใครเป็นผู้มีบทบาทในการทำให้ศาลาประชาคม หรือโรงเรียนประจำท้องถิ่นขึ้น ผู้มีบทบาทเหล่านี้อาจจัดได้ว่าเป็นผู้นำตามนัยแห่งการวิเคราะห์เหตุการณ์เฉพาะเรื่อง ในระดับชาติ การวิเคราะห์อาจเป็นในเรื่องว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบวางนโยบายทางการค้า หรือนโยบายต่างประเทศ

เวเบอร์ (Weber, 1947: 183) ได้แบ่งผู้นำไว้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ผู้นำแบบประเพณีนิยมหรือธรรมเนียมอำนาจ (traditional) ผู้นำประเภทนี้มักมีในสังคมเกษตรกรรม ตัวอย่างของผู้นำประเภทนี้ ปกติมักจะเน้นผู้นำซึ่งมีชาติวุฒิ (คือตระกูลเก่าแก่) ในหมู่บ้านหรือเน้นอาวุโส (วัยวุฒิ)

2. ผู้นำแบบบารมีวิสัยหรือบารมีชน (charismatic) ตัวอย่างของผู้นำประเภทนี้ ได้แก่ ศาสดาของศาสนา หรือผู้นำที่มีบุคลิกภาพพิเศษ ซึ่งถือกันว่าเหนือบุคคลธรรมดา

3. ผู้นำแบบตรรก-นิติบัญญัติ (rational – legal) ตัวอย่างของผู้นำประเภทนี้ ได้แก่ผู้มีอำนาจหน้าที่หรือตามกฎหมาย เช่น ตำรวจจราจร พนักงานไปรษณีย์โทรเลข เป็นต้น

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นผู้นำโดยตำแหน่ง หรือผู้นำอย่างเป็นทางการ ซึ่งมีทั้งได้รับการเลือกตั้งและแต่งตั้ง

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้นำ

ทฤษฎีมหาบุรุษ (Great Man Theory)

ทฤษฎีมหาบุรุษ (Great Man Theory) (ทองขาน บุญลา, 2545: 36) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีเก่าแก่ที่ใช้อธิบายถึงลักษณะของการเป็นผู้นำ ตามความคิดเห็นของทฤษฎีนี้ การเปลี่ยนแปลงชีวิตในสังคม หรือในกลุ่ม จะเป็นผลกระทบกระเทือนสืบเนื่องมาจากบุคคลซึ่งมีความสามารถและมีความฉลาดผิดจากคนอื่น ทฤษฎีมหาบุรุษนี้จะชี้เฉพาะเจาะจงลงไปยังแต่ละบุคคล ซึ่งเราเรียกว่าเป็นผู้นำ เนื่องจากมีลักษณะพิเศษตกทอดมา การเปลี่ยนแปลงรูปสังคมตามทฤษฎีนี้เกิดขึ้นเนื่องจากการตัดสินใจซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ทำขึ้น ความเข้มของการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับโครงสร้างหรือการประสานกันของกลุ่มทั้งหมด และขึ้นอยู่กับฐานะของผู้นำ

ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Theory)

ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์เป็นแนวคิดของฟิเดลเลอร์ (ทองขาน บุญลา, 2545: 36) ทฤษฎีนี้มีหลักการว่า ประสิทธิภาพของความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ใน 3 ด้าน คือ

1. ลักษณะของผู้นำ
2. ตัวแปรเป็นปัจจัยด้านสถานการณ์
3. สิ่งที่ปรากฏจากลักษณะของผู้นำกับความสำเร็จของงานในสถานการณ์ที่ต่างกัน

ทฤษฎีวิถีสู่เป้าหมายของเฮาส์ (House's Path-goal Theory)

ทฤษฎีวิถีสู่เป้าหมายของเฮาส์ (ทองขาน บุญลา, 2545: 40) เป็นทฤษฎีที่กล่าวว่า ผู้ตามจะยอมรับและพอใจกับพฤติกรรมผู้นำ เมื่อได้รับรู้ว่าพฤติกรรมนั้นนำไปสู่การที่ตนเองจะสามารถบรรลุเป้าหมายของตนได้ นั่นคือ ผู้นำจะมีอิทธิพลต่อผู้ตามก็ต่อเมื่อผู้ตามมองผู้นำว่าได้จัดให้มีอะไรช่วยพวกเขาไปสู่เป้าหมายนอกเหนือไป จากที่มีอยู่แล้วในสถานการณ์หรือไม่ ถ้าไม่ได้ช่วยอะไรเขานอกเหนือที่มีอยู่แล้วในสถานการณ์ ผู้นำจะไม่มีอิทธิพลในการนำต่อลูกน้องเลย

ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ (Trait Theory)

ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ (Trait Theory) (สุเมธ เตียววิเศษ, 2527: 35) แนวความคิดตามทฤษฎีนี้เชื่อว่า การเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนบุคคลว่าเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำหรือไม่ คุณสมบัติเหล่านี้อาจจะมาแต่กำเนิดตามทฤษฎีพันธุกรรม หรืออาจได้มาจากประสบการณ์ก็ได้

ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic Theory)

ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic Theory) (คูเมธ เดียววิเศษ, 2527: 35) แนวความคิดตามทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญที่ตัวบุคคล หรือเน้นที่ตัวมนุษย์และสร้างหลักการต่าง ๆ ขึ้นมา โดยใช้ธรรมชาติของมนุษย์เป็นเกณฑ์ นักทฤษฎีกลุ่มนี้ให้ความเห็นว่าผู้นำของกลุ่มควรมีแนวคิดต่อไปนี้

1. เน้นความคาดหวังของมนุษย์เป็นหลัก มนุษย์รักความเป็นอิสระมีความต้องการความคาดหวัง ความตั้งใจและจิตใจที่จะทำงาน
2. เมื่อมนุษย์ทำงานเป็นกลุ่ม หรือองค์การธรรมชาติขององค์การย่อมจะต้องมีการควบคุมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
3. ภารกิจของผู้นำ คือ จัดหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมหรือส่งเสริมบรรยากาศขององค์การให้เอื้ออำนวยต่อธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อให้ทำงานได้อย่างเต็มที่และพร้อมที่จะตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล และในขณะเดียวกันก็ทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการในที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำท้องถิ่น

ประยูร สุวรรณโกตา (พรเพ็ญ จริญญาฤมล, 2542: 9) กล่าวว่า ผู้นำท้องถิ่น หมายถึงบุคคลที่ช่วยให้ผู้อื่นหรือชุมชนได้มีการตกลงกัน และพยายามหาทางให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ พฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นจะมีอิทธิพลเหนือประชาชนในท้องถิ่นนั้น อันจะก่อให้เกิดการร่วมมือกันทำงาน โดยมุ่งที่ความสำเร็จของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ง่าย ๆ โดยสรุปว่าผู้นำท้องถิ่นก็คือผู้มีอำนาจหรืออิทธิพลสามารถชักจูงคนในชุมชนได้

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา (พรเพ็ญ จริญญาฤมล, 2542: 9) ให้ความหมายของผู้นำท้องถิ่นไว้ว่า ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอันเป็นที่ต้องการในการดำเนินงานของกลุ่ม และสามารถใช้ความรู้นั้นให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ได้ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผู้นำส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพเด่น มีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษในกลุ่มชนหรือในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผู้ที่สามารถจูงใจประชาชนให้มีความคิดคล้อยตามและลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง จนนำกลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างสำเร็จ สำหรับในงานพัฒนาชุมชนนั้น ผู้นำ หมายถึง ผู้นำกลุ่มซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม และช่วยให้กลุ่มได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ

โดยสรุปก็คือ ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง ผู้ที่บุคคลในชุมชนยกย่องนับถือเป็นผู้ที่สามารถชักจูง โน้มน้าว และก่อให้เกิดแรงศรัทธาในกลุ่มคน ทำให้กลุ่มคนเข้ามาร่วมมือเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างสมัครใจ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน

คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา (ปริยา แสงศิริ, 2542: 25) กล่าวว่า ผู้นำโดยทั่วไปควรมีคุณสมบัติหรือความสามารถที่จะช่วยทำให้ความเป็นผู้นำของเขาดำเนินอยู่ตลอดไปในชุมชนนั้น ๆ คือ

1. มีความสามารถในการพูด รับฟังความคิดเห็น และทำงานร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กร และทราบถึงความต้องการ (Need) และปฏิภาณ (Aspiration) ของชาวบ้าน
2. ความสามารถในการก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่สมาชิก
3. ความสามารถที่จะชี้ให้เห็นถึงความต้องการที่แท้จริง และปฏิภาณของประชาชนรุ่นใหม่ ทำงานร่วมกับประชาชนเพื่อที่จะกระตุ้นให้เขาเกิดความคิดริเริ่มและรู้จักช่วยตัวเอง และพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เขาดำเนินงานด้วยตัวเอง
4. ความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาประชาชนในท้องถิ่นนั้น
5. ความสามารถที่จะทำงานตามลำพัง แม้ว่าจะไม่ได้รับการสนับสนุน หรือได้รับการขัดขวางจากประชาชนผู้ซึ่งไม่ต้องการความเปลี่ยนแปลง
6. ความสามารถที่จะขอความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ในการทำงานของเขา
7. ความสามารถที่จะดำเนินชีวิตอย่างธรรมดาสามัญ และทำงานกับคนทุกชั้นวรรณะ

บทบาทของผู้นำท้องถิ่น

สิริ เทศประสิทธิ์ (พรเพ็ญ จริญญาฤมล, 2542: 12) กล่าวถึงว่า บทบาทหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นที่สอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่นหรือการพัฒนาชุมชนไว้ คือ

1. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นหรือชุมชน
2. เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดใหม่หรือสิ่งใหม่ ๆ พร้อมทั้งชี้แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับแนวคิดใหม่หรือสิ่งใหม่ ๆ นั้นด้วย
3. เป็นผู้ช่วยวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน

4. เป็นผู้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกและสร้างแรงจูงใจ เพื่อการกระตุ้นเตือนหรือช่วยทำให้เกิดการกระทำในทางสร้างสรรค์ หรือการพัฒนาให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นหรือชุมชน

อารมณั พาทันท์ (พรเพ็ญ จรรย์นฤมล, 2542: 11) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาชนบทคือองค์ประกอบเชิงมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำซึ่งมีบทบาทหลายประการในการพัฒนาชุมชน

1. บทบาทของผู้ริเริ่มโครงการ หรือผู้วางแผนโครงการ
2. บทบาทของผู้ปฏิบัติโครงการ
3. บทบาทของผู้ให้การศึกษาทางสังคม
4. บทบาทของผู้ประสานงาน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (ชูศักดิ์ ชูช่วย, 2533 : 31) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนไว้โดยสรุป คือ

1. ผู้นำท้องถิ่นเป็นสื่อความคิดสองทาง
2. เป็นผู้นำประชาชนเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุและด้านพัฒนาคน

หน้าทางด้านวัตถุและด้านพัฒนาคน

3. นำความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ

จากแนวคิดในเรื่องของบทบาทผู้นำท้องถิ่น สามารถสรุปได้ว่า ผู้นำท้องถิ่น เป็นบุคคลที่มีความสำคัญสำหรับชุมชน บทบาทของผู้นำท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องของการพัฒนาชุมชนเป็นสำคัญ ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทมากในการส่งเสริมและสนับสนุนแผนการพัฒนาประเมิณผลความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ จากข้อสรุปนี้ผู้ศึกษาจะเน้นกรอบในการศึกษาบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

ความหมายของบทบาท

ตามพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524 ได้อธิบายความหมายของ บทบาท (Role) ว่า คือ การทำหน้าที่หรือพฤติกรรมตามที่สังคมกำหนดหรือคาดหมายให้บุคคลกระทำ

เอส เอฟ โนเดิล (อนงคัลกษณ์ จันทรสาม 2536 : 13) ได้กล่าวว่า บทบาท คือ พฤติกรรมจริง ๆ ไม่เหมือนกับสถานภาพที่มีลักษณะอยู่กับที่ กล่าวคือ บทบาทจะเปลี่ยนแปลงไปตามบรรทัดฐานของสังคม

เววินสัน (Levinson, 1971 : 11) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน (Norm) ความคาดหวัง (Expectation) ข้อห้าม (Taboos) ความรับผิดชอบ (Responsibilities) และอื่น ๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้บทบาทความหมายนี้ คำนึงถึงบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่การชี้ถึงหน้าที่อันพึงกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งเองที่จะคิดและทำ เมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำโดยให้สัมพันธ์กับ โครงสร้างของสังคม หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่ง นั้น ๆ นั่นเอง

สุพัตรา สุภาพ (2522 : 58) กล่าวถึง บทบาท ว่า คือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง)

กมล ทองธรรมชาติ (2531 : 25) ได้ให้ความหมายของบทบาททางสังคมไว้ว่า บทบาทคือ แบบแผนของความดี ความเชื่อ ความรู้สึก ทัศนคติ ค่านิยม และการกระทำสมาชิกของสังคมต่างคาดหวังว่า ควรจะเป็นไปตามลักษณะของตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีอยู่

อุทัย หิรัญโต (2519 : 120) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ หรือ การแสดงบทบาทของบุคคล เมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งตามที่ถูกกำหนดโดยหน้าที่หรือขอบเขตความรับผิดชอบ

ไพบุลย์ ช่างเรียน (2516 : 29-30) กล่าวว่า เมื่อสถานภาพเป็นที่รวมแห่งสิทธิและหน้าที่แล้ว บทบาทก็เป็นลักษณะที่เคลื่อนไหวของสถานภาพ คือ การใช้สิทธิและหน้าที่ให้บังเกิดผล

อานนท์ อาภาภิรม (2525 : 54) กล่าวว่า บทบาทเป็นรูปการทางพฤติกรรมของตำแหน่งที่มีการเคลื่อนไหว (Dynamic) เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ กล่าวคือ ในตำแหน่งเดียวกันบทบาทอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามบุคคลที่มาดำรงตำแหน่งและบรรทัดฐานของสังคม

จากแนวความคิดดังกล่าว อาจสรุปความหมายของบทบาท ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ว่า หมายถึง รูปแบบของการแสดงพฤติกรรม หรือการปฏิบัติงานของบุคคลตามที่ถูกกำหนดโดยตำแหน่งหน้าที่ และความคาดหวังของตนเอง

องค์ประกอบของบทบาท

อรุณ รัชธรรม (2526 : 18) ได้กล่าวถึงระบบบทบาท (System of Role) ว่า ประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role) คือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงของบุคคลซึ่งถูกควบคุมโดยอารมณ์ ทัศนคติ พฤติกรรมส่วนตัว ปัญหาในการปฏิบัติงาน เป็นต้น
2. บทบาทที่องค์การกำหนด (Role Prescription) คือ ขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งองค์การหรือหน่วยงานกำหนดให้
3. บทบาทที่คาดหวัง (Role Expectation) คือ บทบาทที่บุคคลคาดหวังไว้ แบ่งออกเป็นความคาดหวังที่บุคคลมีต่อตนเอง และความคาดหวังที่บุคคลอื่นมีต่อตนเอง

อัลพอร์ท (Pervin, 1989: 146) ได้กล่าวถึง บทบาทในลักษณะของกระบวนการแสดงบทบาทว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. บทบาทที่คาดหวัง (Role Expectation) เป็นบทบาทตามความคาดหวังของผู้อื่นหรือเป็นบทบาทที่สถาบัน องค์กรหรือกลุ่มสังคม คาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ที่บุคคลนั้นครองตำแหน่งอยู่
2. มโนทัศน์ของบทบาท (Role Conception) คือ การที่บุคคลมองเห็นบทบาทตามการรับรู้ของตนเอง (Perceived Role) ว่าตนเองจะมีบทบาทหรือพฤติกรรมอย่างไร ซึ่งเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับความต้องการหรือความคาดหวังของบุคคลนั้น ทั้งนี้การรับรู้บทบาท และความคาดหวังของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับ ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลตลอดจนเป้าหมายในชีวิต และค่านิยมของบุคคลที่สมบทบาทนั้น จะเห็นได้ว่ามโนทัศน์ของบทบาท (Role Conception) ตามแนวความคิดนี้หมายถึง การรับรู้บทบาท (Role Perception) และความคาดหวังต่อบทบาทของตนเอง (Role Expectation) ซึ่งทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน
3. การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Acceptance) ซึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อมีความสอดคล้องกันของบทบาทตามความคาดหวังของสังคม (บทบาทในอุดมคติ) การรับรู้บทบาทและความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทตนเอง โดยการยอมรับบทบาทนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในบทบาท และการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้น ทั้งนี้เพราะว่าบุคคลไม่ได้ยินดียอมรับบทบาททุกบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับการเลือกหรือถูกแรงผลักดันจากสังคมให้รับตำแหน่ง และมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม เพราะถ้าหากว่าบทบาทที่ได้รับนั้นทำให้ได้รับผลเสียหรือเสียประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้งกับความต้องการ หรือค่านิยมหรือทัศนคติของบุคคลนั้น ผู้ครองตำแหน่งอยู่ก็พยายามหลีกเลี่ยงบทบาทนั้น นั่นคือ เกิดการไม่ยอมรับบทบาท

4. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพได้แสดงจริง (Actual Role) ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทที่สังคมคาดหวังหรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้ และความคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับระดับของการยอมรับบทบาทของบุคคลที่ครองตำแหน่งอยู่

จะเห็นได้ว่าแนวคิดของ อัลพอร์ธ ดังกล่าว เชื่อว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role) มากที่สุด ได้แก่ การรับรู้บทบาท และความคาดหวังของตนเอง

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะมุ่งศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role) ของผู้นำท้องถิ่นในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาท

เพื่อให้การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาท มีความสมบูรณ์ตามหลักทฤษฎีและความเป็นจริงมากที่สุด จึงได้รวบรวมแนวคิดที่กล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทมาประกอบการศึกษาวิจัย ดังนี้

สมยศ นาวิกาน (2521 : 142) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ด้าน คือ

1. ปัจจัยด้านสถานการณ์
2. การรับรู้บทบาท
3. ความสามารถและทักษะ
4. กระบวนการจูงใจ

ไพบุลย์ ช่างเรียน (2516 : 30) กล่าวว่า การแสดงบทบาทของบุคคลจะแตกต่างกันไปตามลักษณะนิสัยความรู้ความสามารถ มูลเหตุจูงใจ การอบรม ฯลฯ ซึ่งมูลเหตุจูงใจนั้นอาจมาจากความสนใจส่วนตัวการได้รับข่าวสารฝึกอบรมหรือสถานการณ์ที่แวดล้อมบุคคลในขณะนั้น

ทัศนาศ นุญทอง (2532 : 95) ได้ให้แนวความคิดในเรื่อง การแสดงบทบาทของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทที่ตนต้องแสดงหรือต้องปฏิบัติ
2. ประสบการณ์ของผู้ที่ต้องแสดงบทบาท
3. บุคลิกภาพของผู้แสดงบทบาท

จากแนวความคิดดังกล่าวทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่สำคัญที่สุดได้แก่ การรับรู้บทบาทที่คาดหวัง และแรงจูงใจ ส่วนปัจจัยอื่นๆ อาจมีอิทธิพลในทางอ้อมเท่านั้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

ลินตัน (กัญญสิริ บุญทัน, 2540 : 11) นักมนุษยวิทยาได้ให้แนวคิดในเรื่องทฤษฎีบทบาท (Role Theory) ไว้ว่า การที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ลักษณะเฉพาะของสังคมหรือชุมชน
2. วัฒนธรรม ประเพณี และความปรารถนาของสังคมที่เกี่ยวข้อง
3. บุคลิกภาพและความจำเป็นของเจ้าของบทบาท

นาเดล (กัลยา กิตติธาดากุล, 2544 : 36) ได้แบ่งส่วนประกอบที่ส่งผลของบทบาทออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท (Peripheral Attributes) ได้แก่ ส่วนประกอบของบทบาทบางชนิดที่แม้จะขาดหายไปก็ไม่ทำให้บทบาทผิดไป
2. ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและจะขาดหายไปไม่ได้ (Required Attributes) ได้แก่ ส่วนประกอบชนิดที่ขาดแล้วจะทำให้บทบาทนั้นผิดไปจากบทบาทที่ฐานะตำแหน่งนั้นต้องการ ทั้งจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องส่วนประกอบอันนั้น
3. ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย และตามข้อบังคับที่ปรากฏไว้อย่างชัดเจน (Legitimizing or Pivotal Attributes) ถ้าหากบทบาทใดขาดส่วนประกอบข้อนี้ไป จะทำให้บทบาทซึ่งเกิดจากฐานะตำแหน่งเปลี่ยนรูปเป็นบทบาทในฐานะตำแหน่งอื่น

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำ

เซลัส (กัลยา กิตติธาดากุล, 2544 : 39) ได้กล่าวว่าบทบาทของผู้บริหารควรมีดังนี้

1. ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมกับกระแสนานที่เกี่ยวข้องกับภายนอกเพราะผู้บริหารจะต้องมีการติดต่อกับบุคคลต่างๆ มากมาย ทั้งภายใน และภายนอกองค์กร ผู้บริหารจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการที่จะเชื่อมโยงให้เกิดการประสานงานในกิจการต่างๆ ขององค์กร
2. ต้องเป็นผู้นำโดยผู้บริหารจะมีอำนาจหน้าที่เป็นทางการตามที่องค์กรกำหนดซึ่งผู้บริหารเหล่านี้ก็จะมีผู้ใต้บังคับบัญชาของตน โดยจะต้องเป็นผู้นำที่เป็นแนวทางของได้บังคับบัญชาสามารถ ออบสนอง และเป็นตัวแทนของผู้ใต้บังคับบัญชา

3. ต้องเป็นผู้ติดตามกำกับ ผู้บริหารจะต้องกำหนด หรือ คิดหาวิธีสำหรับการติดตามกิจกรรมที่ผู้ใต้บังคับบัญชากำลังทำอยู่ เพื่อที่จะได้มีโอกาส ทราบถึงข้อปฏิบัติภายในระบบการทำงานที่อาจเกิดขึ้นได้ ลักษณะนี้จะเป็นวงจร และเกิดขึ้นซ้ำ ๆ คือ มีการสืบหา ประเมินผล และการปฏิบัติการแก้ไข

กิติมา ปรีดีดิลก (กัลยา กิตติธราดากุล, 2544:39-40) ได้แยกบทบาทของผู้นำตามสภาพการณ์ ความถนัด และความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม หรือผู้ร่วมงานออกเป็น 14 ประการ

1. บทบาทผู้นำในฐานะผู้บริหาร (The Leader as Executive) ได้แก่ บทบาทในการกำหนด และควบคุมให้การดำเนินงานของกลุ่มให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร หรือหน่วยงาน

2. บทบาทผู้นำในฐานะผู้กำหนดนโยบาย (The Leader as Policy Maker) ผู้นำของหน่วยงานนั้นๆ สามารถที่จะมีอำนาจ และเสรีภาพในการเลือกปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือ ยึดหยุ่นนโยบายนั้น ๆ ได้

3. บทบาทผู้นำในฐานะผู้วางแผน (The Leader as Planer) ซึ่งผู้นำที่ดีควรที่จะบอกแผนงานต่างๆ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทราบ เพื่อก่อให้เกิดการประสานงานอย่างสมัครง

4. บทบาทของผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญ (The Leader as Expert) โดยทั่วไปผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่สามารถให้คำปรึกษากับผู้ใต้บังคับบัญชาได้

5. บทบาทของผู้นำในฐานะตัวแทนของกลุ่ม เพื่อติดต่อกับภายนอก (The Leader as External Group Representation) โดยผู้นำจะต้องนำเรื่องที่ได้อคิดต่อนั้นมาประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในกลุ่มทราบ

6. บทบาทของผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ภายใน (The Leader as Controller Internal Relation) ผู้นำประเภทนี้มักจะเป็นผู้คอยควบคุมรักษาให้สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งจะเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา

7. บทบาทของผู้นำในฐานะให้คุณให้โทษ (The Leader as Purvey of Rewards and Punishment) ผู้นำสามารถที่จะนำความเจริญ และความดีศรีอื่นให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

8. บทบาทของผู้นำในฐานะอนุญาโตตุลาการ และผู้ไกล่เกลี่ย (The Leader Arbitrator and Mediator) เป็นบทบาทที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้สำหรับผู้นำที่อยู่ในบทบาทนี้จึงคล้ายกับคู่พิพากษาคอยตัดสินความต่างๆ ในองค์กร

9. บทบาทของผู้นำในฐานะบุคคลตัวอย่าง (The Leader as Exemplary) ผู้นำจะต้องแสดงให้เห็นผู้ใต้บังคับบัญชาเคารพยกย่องเป็นผู้ที่มีความประพฤติที่ไม่ขัดต่อปทัสถานทางสังคม

10. บทบาทของผู้นำในฐานะสัญลักษณ์ของกลุ่ม (The Leader as Symbol of the Group) ซึ่งบทบาทผู้นำแบบนี้หาได้ยาก ซึ่งได้แก่ การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เคารพนับถือและเอื้อเพื่อให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

11. บทบาทของผู้นำในฐานะตัวแทนรับผิดชอบ (The Leader as Substitution Individual Responsibility) โดยบทบาทนี้ผู้นำจะต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับผลดีผลเสียของการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา

12. บทบาทของผู้นำในฐานะผู้มีอุดมคติ (The Leader as Ideologist) อาทิเช่น เป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม โดยทั่วไปผู้นำประเภทนี้จะแสดงบทบาทให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ประพฤติปฏิบัติตามอุดมคติของตนด้วย

13. บทบาทผู้นำในฐานะบิดาผู้ประราณี (The Leader as Father figure) ด้วยการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในทำนองคลองธรรม และคอยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

14. บทบาทของผู้นำในฐานะแพะรับบาป (The Leader as Scapegoat) ผู้นำที่แสดงบทบาทของตนเช่นนี้จะได้รับความนับถือจากผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างมาก

จำเนียร ช่วงโชติ (กัลยา กิตติธาดากุล, 2544 : 40) ได้ให้ทัศนะว่า ผู้นำควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้คือ

1. บทบาทหน้าที่หลัก ได้แก่ หน้าที่ทางด้านการบริหารงาน วางแผน วางนโยบายเป็นตัวแทนของกลุ่มบุคคลภายนอกเป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเป็นผู้ให้รางวัล และลงโทษเป็นผู้ชี้ขาดและตัดสินเรื่องต่างๆ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยเมื่อเกิดกรณีพิพาท

2. บทบาทหน้าที่เสริม ได้แก่ บทบาทหน้าที่ทางด้านการเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่กลุ่มเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มต่อบุคคลภายนอกเป็นศูนย์กลาง ที่รวมความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนเป็นนักอุดมคติ เป็นเสมือนบิดาของสมาชิกกลุ่ม ตลอดจนเป็นแพะรับบาปเมื่อมีการดำเนินงานที่ผิดพลาด

โดยสรุปนิยามคำว่า “บทบาทของผู้นำ” หมายถึง หน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่องค์กรได้กำหนด และคาดหวังให้ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้

จากแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทดังที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ดังนี้ คือ

บทบาท คือ สิ่งที่อยู่ตรงตำแหน่งได้ถูกกำหนดให้กระทำตามสิ่งที่กำหนดไว้เป็นบทบาทหน้าที่บุคคลในแต่ละตำแหน่งจะมีหน้าที่หรือเงื่อนไขที่ต้องกระทำ และได้รับสิทธิที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้น ซึ่งบทบาทนี้จะเกี่ยวพันกับบทบาทอื่นที่เกี่ยวข้องในสังคมเดียวกัน

บทบาทที่ปฏิบัติจริง คือ พฤติกรรมที่แสดงออกมาทั้งหมด ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น อาจจะเป็นพฤติกรรมรวมระหว่างความคาดหวังของผู้ดำรงตำแหน่ง ความคาดหวังขององค์กร และบุคคลอื่น และพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น อาจจะสอดคล้องกับความคาดหวังของตนเองหรือบุคคลอื่นหรือไม่ก็ได้

บทบาทที่คาดหวัง คือ บทบาทที่เกิดขึ้นมาพร้อมตำแหน่ง เมื่อบุคคลนั้นดำรงตำแหน่งใดก็ตามแสดงบทบาทตามกฎหมาย ระเบียบ ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ และสิทธิที่กำหนดไว้เป็นบรรทัดฐานการคาดหวัง เกี่ยวกับบทบาทของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้น ทั้งโดยบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเองและบุคคลอื่นที่มองผู้ดำรงตำแหน่งอาจตรงกับ ความคาดหวังของสังคมหรือองค์กรหรือไม่ก็ได้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจ

ความหมายของความรู้

พจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) ได้ให้ความหมายของ ความรู้ ว่า หมายถึง ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (Fact) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับ และรวบรวมสะสมไว้จากประมวลประสบการณ์ต่าง ๆ (Good, 1973 : 325)

บลูม เบนจามิน (Bloom Benjamin, 1975 : 271) ซึ่งเป็นนักการศึกษาชาวอเมริกัน กล่าวว่า ความรู้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะเรื่อง ระลึกถึงวิธีและขบวนการต่าง ๆ หรือระลึกถึงสิ่งเฉพาะเรื่อง ระลึกถึงวิธีและขบวนการต่าง ๆ หรือระลึกถึงแบบกระสวน โครงสร้าง วัตถุประสงค์ในด้านความรู้ที่เน้นในเรื่องขบวนการทางจิตวิทยาเกี่ยวกับความจำ ซึ่งเป็นขบวนการ เชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบใหม่

จิตรรา วสุวานิช (2528 : 6) ได้กล่าวว่า “ความรู้ หมายถึง การจำข้อเท็จจริง เรื่องราวเกี่ยวกับรายละเอียดที่ปรากฏในตำราหรือสิ่งที่ได้รับการบอกกล่าว”

ชวาล แพรัตกุล (2526 : 201) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า “ความรู้ คือการ แสดงออกของสมรรถภาพสมองด้านความจำ โดยใช้วิธีให้ระลึกออกมาเป็นหลัก”

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 130) ได้กล่าวถึงความหมายของความรู้ไว้ว่า “ความรู้เป็น พฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจำได้ หรือระลึกได้ โดยการมองเห็นได้ขึ้น ความรู้ในข้อนี้ คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ คำจำกัดความ เป็นต้น”

ดังนั้น จากความหมายต่าง ๆ ของความรู้พอสรุปได้ว่า “ความรู้ หมายถึง การระลึกถึงในข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ สิ่งของ เหตุการณ์ หรือสรรพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์หรือจากรายงาน ซึ่งต้องใช้เวลาในการเรียนรู้”

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความหมายของ ความรู้ (Knowledge) ว่า เป็นการระลึกถึงในข้อเท็จจริง ในเรื่องของบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความหมายของความเข้าใจ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 16) ได้กล่าวถึง ความรู้ความเข้าใจว่าความรู้ในที่นี้เป็นพฤติกรรมขั้นต้นซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยินก็จำได้ ความรู้ในขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา มาตรฐานเหล่านี้เป็นต้น จะเห็นว่าการจำได้หรือระลึกถึงได้นี้ไม่ได้ใช้กระบวนการของการใช้ความคิดที่ซับซ้อน หรืออาจจะกล่าวได้ว่าไม่ได้ใช้ความสามารถของสมองมากนัก

ไพศาล หวังพานิชย์ (2526 : 105) ให้ความหมายว่า ความเข้าใจ หมายถึงความสามารถที่จะนำเอาความรู้ไปดัดแปลง เพื่อสามารถที่จะจับความ อธิบาย เปรียบเทียบ ย่อเรื่องราว ความคิด และข้อเท็จจริง ต่าง ๆ ได้

ภัทรา นิตนานนท์ (2532 : 101) ความรู้ความเข้าใจหมายถึง ความสามารถในการระลึกได้ถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์

ชัชวาล ชมศิริตระกูล (2542 : 62) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ความเข้าใจหมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง และรายละเอียดของเรื่องราว จนเกิดความเชื่อหรือความนึกคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางดีและทางไม่ดี

ดุจดาว ฐักดิ์ (2543 : 13) สรุปว่าความเข้าใจหมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ไปขยายความจากเดิม เพื่อให้เข้าใจถึงสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล ความเข้าใจจึงน่าจะมีหมายกว้างขวางครอบคลุมยิ่งกว่าความรู้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความเข้าใจ หมายถึง การที่สามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปขยายเพิ่มเติม ซึ่งจะต้องใช้ความสามารถในการดัดแปลง ปรับปรุงเพื่อให้สามารถที่จะเข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุมีผล

ระดับความรู้

บลูม (ชลธิชา ตั้งอึ้ง, 2534 : 25) ได้แบ่งระดับของความรู้ (Cognitive Domain) ออกเป็น 6 ระดับ โดยเรียงจากพฤติกรรมขั้นง่ายไปสู่ขั้นยาก ดังนี้ คือ

1. ความรู้ ความจำ (Knowledge) เป็นความสามารถทางสมอง ในอันที่จะทรงไว้ หรือรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับรู้เข้าใจในสมอง การวัดว่าบุคคลมีความสามารถในการจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใดนั้น ให้ถือว่าบุคคลนั้นสามารถเลือกได้ซึ่งสิ่งที่จะจำไว้ได้เพียงใด
2. ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการสื่อความหมายที่ให้ผู้อ่านรู้เจตนาของตน และตนเองรู้ความหมาย ความปรารถนาของผู้อื่น
3. การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ ความจำและความเข้าใจไปใช้ในการแก้ไขปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างได้ผล ความสามารถในการนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างได้ผล ความสามารถในการนำไปใช้ไม่ได้หมายความว่าสามารถได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น แต่เป็นความสามารถในการนำสิ่งที่ได้จากการเรียนการสอนไปแก้ไขสถานการณ์ให้สำเร็จลุล่วงไป
4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวใด ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ
5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความหมายในการประกอบส่วนย่อย ๆ ให้เข้ากันเป็นเรื่องเป็นราว เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวในหลาย ๆ ลักษณะแล้วนำมาจัด ระบบโครงสร้างเสียใหม่ให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม
6. การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสิน ดีราคา โดยอาศัยหลักเกณฑ์ (Criteria) และมาตรฐาน (Standard) ที่วางไว้

ประเภทของความรู้

บลูม (อ้างถึงใน ชลธิชา ตั้งอัน, 2534 : 25) ได้จำแนกความรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยเรียงจากที่ซับซ้อนน้อยที่สุดไปหาที่ซับซ้อนมากที่สุด คือ

1. ความรู้เฉพาะสิ่ง (Knowledge of Specific) คือการระลึกถึงสิ่งเฉพาะและชิ้นส่วนของสารที่อยู่โดดเดี่ยว การเน้นอยู่ที่สัญลักษณ์ที่มีความหมายเชิงรูปธรรม เรื่องนี้จัดอยู่ในระดับต่ำสุดของความเป็นนามธรรม ซึ่งอาจได้รับการคิดว่าเป็นหน่วยของสิ่งที่ซับซ้อน และเป็นนามธรรมของความรู้ที่สร้างขึ้น ได้แก่

- 1.1 ความรู้เกี่ยวกับคำเฉพาะ เป็นความรู้ในเรื่องสัญลักษณ์จำเพาะบางอย่าง ทั้งทางภาษา และมีใช้ภาษา รวมทั้งความรู้ทางสัญลักษณ์ที่ยอมรับกันแล้ว ความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ประเภทหนึ่ง ๆ ซึ่งอาจเคยใช้เพียงครั้งเดียว หรือความรู้ในเรื่องที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสัญลักษณ์นั้น ๆ

1.2 ความรู้ในข้อเท็จจริงเฉพาะ เป็นความรู้ในเรื่องวันที่ เหตุการณ์ บุคคล สถานที่ ซึ่งอาจรวมสาระที่ถูกต้องและเฉพาะเจาะจง เช่น วันที่แน่นอน หรือปรากฏการณ์ที่มากหรือน้อย อย่างที่ชัดเจน อาจรวมสาระเชิงประมาณ เช่น ช่วงเวลาโดยประมาณ หรือลำดับความมากน้อย โดยทั่วไปของปรากฏการณ์

2. ความรู้เรื่องวิถี และวิธีการจัดการกระทำกับสิ่งเฉพาะ (Knowledge of Ways and Means of Dealing with Specifics) คือ ความรู้ในเรื่องวิถีทางในการจัดระเบียบการศึกษาในการตัดสินใจ และในการวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งวิธีการค้นคว้า ลำดับผลที่ได้ตามเวลาในปฏิทิน และมาตรฐานของการตัดสินใจในแต่ละสาขา และรูปแบบของการจัดระเบียบตามสาขากำหนด และดำเนินการ ความรู้นี้จัดอยู่ในระดับกลางของความเป็นนามธรรมอยู่ระหว่างความรู้เฉพาะสิ่งกับความรู้ทั่วไป ไม่ต้องการให้ทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยเนื้อหา แต่ต้องการให้เกิดความสำนึกอย่างเจียบ ๆ ตามธรรมชาติ ได้แก่

2.1 ความรู้แบบแผนนิยม (Knowledge of Conventions) เป็นความรู้ในเรื่องของลักษณะวิธีการในการจัดการกระทำและการนำเสนอความคิด และปรากฏการณ์เพื่อการสื่อความหมายและความสอดคล้อง ผู้ทำงานสามารถใช้ประโยชน์แบบฉบับการปฏิบัติ และรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดกับวัตถุประสงค์ ซึ่งมองดูเหมาะสมที่สุดกับปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้อง ควรสังเกตว่าแม้รูปแบบและประเพณีนิยมจะเป็นสิ่งที่สมมติขึ้น หรือเกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจ หรือมีฐานมาจากอำนาจทั้งหลายก็ตาม รูปแบบและประเพณีนิยมก็ยังมีอยู่ เพราะเป็นผลงานของการตกลงของคนกลุ่มใหญ่ หรือเกิดจากการที่แต่ละคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องราวปรากฏการณ์หรือปัญหา

2.2 ความรู้เรื่องแนวโน้ม และลำดับเหตุการณ์ (Knowledge of Trends and Sequence) เป็นความรู้เรื่องกระบวนการ ทิศทาง และการเคลื่อนที่ของปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา

2.3 ความรู้เรื่องการจัดจำพวกและประเภท (Knowledge of Classification and Categories) เป็นความรู้เรื่องชั้นต่าง ๆ ชุดส่วนและการจัดเรียงเรียง ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของสาขาวิชาที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการโต้แย้ง หรือของปัญหาที่นำมา

2.4 ความรู้เรื่องเกณฑ์ (Knowledge of Criteria) เป็นความรู้เรื่องเกณฑ์ ตามข้อเท็จจริง หลักการ ความคิดเห็นและพฤติกรรมที่ได้รับการทดสอบ หรือได้รับการตัดสินใจ

2.5 ความรู้เรื่องระเบียบวิธี (Knowledge of Methodology) เป็นความรู้เรื่องวิธีการสอบสวน เทคนิค และกระบวนการที่ใช้ในบางสาขาซึ่งใช้การสอบสวนปัญหา และปรากฏการณ์บางอย่าง การเน้นความรู้ของแต่ละบุคคลในเรื่องวิธีการมากกว่าความสามารถในการใช้วิธีการ

3. ความรู้เรื่องสากล และเรื่องนามธรรมในสาขาต่าง ๆ (Knowledge of the Universals and Abstractions in a Field) คือความรู้เรื่องแผนและรูปแบบที่สำคัญ ๆ ที่ปรากฏการณ์ และความคิด ได้รับการจัดรวบรวมไว้ โครงสร้าง ทฤษฎี และข้อสรุปจำนวนมาก ซึ่งมีอิทธิพลต่อสาขาวิชาซึ่งนำมาใช้ศึกษาปรากฏการณ์หรือแก้ปัญหาในระดับนี้จัดเป็นระดับที่สูงสุดของความเป็นนามธรรม และความซับซ้อน ได้แก่

3.1 ความรู้เรื่องหลักเกณฑ์ และข้อสรุปทั่วไป (Knowledge of Principle and Generalizations) เป็นความรู้เรื่องความเป็นนามธรรมบางอย่าง ซึ่งสรุปข้อสังเกตปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม ซึ่งมีคุณค่าในการอธิบาย บรรยาย ทำนาย หรือกำหนดการกระทำหรือทิศทางที่เหมาะสม และสอดคล้องที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

3.2 ความรู้เรื่องทฤษฎีและโครงสร้าง (Knowledge of Theories and Structures) เป็นความรู้เรื่องตัวหลักการและข้อสรุปทั่วไป รวมทั้งความสัมพันธ์ของมัน ซึ่งแสดงให้เห็นภาพพจน์ของเหตุการณ์ ปัญหา หรือสาขาที่ซับซ้อนได้อย่างชัดเจน ครอบคลุม และเป็นระบบ ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นนามธรรมมากที่สุด ได้รับการนำมาใช้แสดงความสัมพันธ์และการจัดระเบียบของสิ่งจำเพาะ ต่าง ๆ จำนวนมาก

การวัดความรู้

เครื่องมือในการวัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดก็เหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป ในที่นี้จะกล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ที่นิยมกันมาก คือแบบทดสอบ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งเร้าเพื่อนำไปเร้าผู้ถูกสอบ ให้แสดงอาการตอบสนองออกมาด้วยพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การพูด การเขียน ทำทาง เพื่อให้สามารถสังเกตเห็นหรือสามารถนับจำนวนปริมาณได้ เพื่อนำไปแทนอันดับหรือคุณลักษณะของบุคคลนั้น รูปแบบของข้อมูลหรือแบบทดสอบมี 3 ลักษณะ (ไพศาล หวังพานิช, 2526 : 25-36) ดังนี้

1. ข้อสอบปากเปล่า เป็นการสอบโดยใช้การตอบโต้ด้วยวาจา หรือคำพูดระหว่างผู้ทำการสอบกับผู้ถูกสอบ หรือบางครั้งเรียกว่า การสัมภาษณ์

2. ข้อสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

2.1 แบบเรียงความ เป็นแบบที่ต้องการให้ผู้ตอบอธิบายเรื่องราว บรรยายเรื่องราว ประพันธ์ หรือวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวเกี่ยวกับความรู้นั้น

2.2 แบบจำกัดความ เป็นข้อสอบที่ให้ผู้ตอบพิจารณาเปรียบเทียบ

2.3 ข้อสอบภาคปฏิบัติ เป็นข้อสอบที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสอบตอบสนองออกมาด้วยคำพูด หรือการเขียนเครื่องหมายใด ๆ แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง มักเป็นข้อสอบในเนื้อหาวิชาที่ต้องการให้ปฏิบัติจริง

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

การรับรู้มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของคนเราเป็นอย่างมาก เพราะชีวิตของคนเรา แวดล้อมไปด้วยผู้คน และวัตถุ ถ้าบุคคลใดไม่มีความรู้สึก และไม่แสดงอาการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมนั้น ก็จะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนและไม่อาจติดต่อกับผู้อื่นได้ ดังนั้นคนเราจึงจำเป็นต้องมีการรับรู้ ดังที่ เลวิต (Leavitt, 1967: 142) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการรับรู้ของบุคคลว่าการที่บุคคลแต่ละคนสัมพันธ์กับคนอื่นนั้น พฤติกรรมหรือเข้าใจต่างๆ ขึ้นอยู่กับการรับรู้ของแต่ละบุคคลมากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงหรือความจริงที่แต่ละคนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอยู่ในขณะนั้น เพราะฉะนั้นในการที่จะเข้าใจเหตุการณ์ หรือการเปลี่ยนแปลงหรือความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์การ (Organization Dynamics) โดยเฉพาะที่มาจากด้านตนเองว่าเป็นอย่างไร เรามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพยายามทำความเข้าใจทำความเข้าใจแต่ละบุคคล ตลอดจนกลุ่มที่อยู่ในองค์การ ในแง่นี้จึงจะเห็นได้ว่า กระบวนการรับรู้มีความสำคัญในตัวของมันเองคือ จะช่วยให้เราทำความเข้าใจบุคคลและกลุ่มที่รับรู้เหตุการณ์ต่างๆ ภายนอก ซึ่งอาจจะไม่เหมือนกับข้อเท็จจริงหรือความจริงที่เกิดขึ้นเลยก็เป็นได้

ความหมายของการรับรู้

คิฟแมน และคแนค (ลัดดา อ่ำสอาด, 2544: 12) ให้ความหมายว่าการรับรู้ หมายถึง กระบวนการซึ่งแต่ละบุคคลเลือกสรร จัดระเบียบและตีความหมายสิ่งกระตุ้นออกเป็นภาพที่มีความหมายและเป็นภาพรวมของโลก หรืออาจหมายถึง วิธีการที่เรามองโลกที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา

กูรานิก (ลัดดา อ่ำสอาด, 2544: 12) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การแสดงออกถึงการรับรู้หรือความสามารถที่จะรับรู้ เป็นความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ หรือคุณลักษณะ โดยมีวิธีแสดงออกทางความรู้สึก (Sense) ความตระหนัก (Awareness) และความเข้าใจ (Comprehension)

ฟลาวเวล (ลัดดา อ่ำสอาด, 2544: 12) กล่าวว่า การรับรู้คือกระบวนการที่บุคคลรับข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับสิ่งเร้าต่าง ๆ ซึ่งรอบตัวเรารวมถึงการที่ตัวเรารู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้นที่มีการแยกแยะความแตกต่างของสิ่งเร้าและเลือกวิธีตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ด้วย

ลินซี. ฮอลส์ และทอมสัน (ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณาม, 2534: 33) กล่าวว่า การรับรู้ คือกระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐานของบุคคล เพราะถ้าปราศจากการรับรู้แล้วบุคคลไม่มีความจำ ความคิด หรือการเรียนรู้ การรับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้น ประกอบด้วยขั้นตอน คือ เมื่อบุคคลรับพลังจากสิ่งเร้าซึ่งจะเร้าประสาทสัมผัส แล้วประสาทสัมผัสจะส่งรหัสพลังงานผ่านเส้นประสาท และเส้นประสาทจะสร้างข้อมูลต่อไปยังสมอง ซึ่งขั้นสุดท้ายของกระบวนการจะเป็นการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น ๆ

รัชดา อุดมวิทิต (2540: 17) สรุปว่าการรับรู้ หมายถึง การตีความหมายต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่บุคคลได้ประสบโดยผ่านประสาทสัมผัสว่า สิ่งนั้นเป็นอย่างไร

รจนิ นพเกตุ (2539: 31) การรับรู้ คือ ขบวนการประมวลและตีความข้อมูลต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเราที่ได้จากการรู้สึก

พรพิมล จันทรพิสัย (2539: 41) สรุปว่า การรับรู้ คือ การสัมผัสที่สามารถสื่อความหมายเป็นการแปลหรือตีความแห่งการสัมผัสที่ได้รับออกมาเป็นหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมายอันเป็นสิ่งที่รู้จักและเข้าใจกันในการแปลหรือตีความหมายของการสัมผัสนั้น จำเป็นที่อินทรีย์จะใช้ประสบการณ์เดิม หรือความชัดเจนแต่หนหลัง แต่หากคนเราไม่มีความรู้เดิมหรือลืมเรื่องนั้น ๆ จะมีก็เพียงแต่ที่สัมผัสกับสิ่งเร้าเท่านั้น

ดุสิต สังข์ร่วมใจ (2530: 42) กล่าวว่า การรับรู้ คือ การสัมผัสที่มีความหมาย (sensation) การรับรู้เป็นการแปลหรือตีความหมายแห่งการสัมผัสที่ได้รับ เป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมายที่รู้จัก และเข้าใจซึ่งในการแปล หรือตีความนี้จำเป็นที่อินทรีย์จะต้องใช้ประสบการณ์เดิม หรือความชัดเจนที่เคยมีมาแต่อดีต ถ้าไม่มีความรู้เดิมก็ตีหรือลืมเรื่องนั้น ๆ ไปแล้วก็ตี ก็จะไม่มีกรรับรู้กับสิ่งเร้านั้น ๆ จะมีแต่การสัมผัสกับสิ่งเร้าเท่านั้น

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2535: 21) ให้ความหมายว่า การรับรู้ คือ ขบวนการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่มากกระทบกับประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของเรา และการแปลความหมายอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับโดยตรงกับประสบการณ์ในอดีตของเราและสภาพจิตใจในปัจจุบันเป็นการสร้างความหมายเกี่ยวกับโลกภายนอกให้กับเราเอง

วนิดา เสนีเศรษฐ และ ชอบ อินทร์ประเสริฐกุล (2530 : 33) ได้ให้ความหมายว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลได้รับแล้วทำการตีความและมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า

เสนาะ ดิยาวี (2530 : 54) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้ คือ สิ่งที่บุคคลได้เห็น ได้ยิน และรับความรู้สึกได้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การรับรู้ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเฉพาะบุคคลสำหรับแต่ละสถานการณ์ซึ่งอาจเหมือนหรือไม่เหมือนกับบุคคลอื่น

จำเนียร ช่วงโชติ (2526 : 46) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้นำเอาสิ่งที่ตนได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส ได้รู้สึกจากสิ่งเร้าภายนอกรอบตัว บุคคลเข้ามาจัดระเบียบและให้ความหมาย โดยอาศัยประสบการณ์เดิมหรือความรู้สึกเดิม ออกเป็น ความรู้ ความเข้าใจที่เกิดขึ้นในจิตใจของตนเอง

ประนอม สโรชมาน (2524 : 31) ได้กล่าวว่า การรับรู้ เป็นกระบวนการที่เราได้รู้สึกได้ต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นต้นว่า ภาพคน เสียงเพลง น้ำร้อน และการรับรู้ หมายถึง การแปลหรือการตีความ การรับความรู้สึกที่ได้มาออกเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่มีความหมายหรือที่เราได้รู้จักรับเข้าใจ

สุโท เจริญสุข (2520 : 63) ให้ความหมายว่า การรับรู้ คือ การรู้จักสิ่งต่าง ๆ สภาพต่าง ๆ ภาวะต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้ามาทำปฏิกิริยากับตัวเรา เป็นการแปลอาการสัมผัสให้มีความหมายขึ้น เกิดเป็นความรู้สึกขึ้นเฉพาะตัวสำหรับบุคคลนั้น ๆ

เดโช สวานานนท์ (2518 : 58) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้ คือ การที่ ร่างกายรับสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่มาเร้าทางประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่ง แล้วตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ ออกมา

โสภกา ชูพิกุลชัย (2516 : 78) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้ คือ กระบวนการที่อินทรีย์ต่าง ๆ พยายามที่จะแสดงความรู้สึกจากสิ่งที่ตนได้รับออกมาในรูปของการ กระทำใด การกระทำหนึ่งหรือในรูปของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีความหมาย

จากความหมายของการรับรู้ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การรับรู้ คือ การแสดงออกถึง ความรู้สึกนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในจิตใจของแต่ละบุคคล โดยผ่าน กระบวนการตีความหรือแปลความของข้อมูลสิ่งเร้า จากอวัยวะรับความรู้สึก แล้วจึงแสดงออกถึง ความรู้ความเข้าใจจากการตีความนั้นอันจะนำไปสู่การตอบสนองต่อไป

ความสำคัญของการรับรู้

อริสตรา เจริญวงษ์ (2548: 24) กล่าวว่า การรับรู้มีความสำคัญต่อเจตคติ อารมณ์ และ แนวโน้มของพฤติกรรม เมื่อรับรู้แล้วย่อมเกิดความรู้สึก และมีอารมณ์พัฒนา เป็นเจตคติ แล้ว พฤติกรรมก็ตามมาในที่สุด

การรับรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ การรับรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ถ้าไม่มีการรับรู้ การ เรียนรู้ก็เกิดขึ้นไม่ได้ สังกัดได้จากกระบวนการดังนี้

สิ่งเร้า---> ประสาทสัมผัส --->ตีความรู้และความหมาย ---> การรับรู้ ---> เกิดเป็นการเรียนรู้

ความวัดการรับรู้

อริสตรา เจริญวงษ์ (2548 : 25) ได้กล่าวว่า เนื่องจากการรับรู้ คือ กระบวนการซึ่งสมองแปลความหรือตีความหมายของการสัมผัสที่คนได้รับออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจ ซึ่งในการแปลความหมายหรือตีความหมายคนต้องใช้ความรู้เดิม หรือประสบการณ์เดิม หรือความชัดเจนที่เคยมีมาแต่ก่อนเป็นเครื่องช่วย ดังนั้นในการจัดการรับรู้อาจทำได้โดยการวัดความรู้ ความเข้าใจที่เป็นผลมาจากการแปลความหรือตีความหมาย เมื่อมีสิ่งเร้าไปกระตุ้นประสาทสัมผัสของบุคคล ซึ่งวิธีการที่ใช้กันอยู่ คือ การตอบแบบสอบถาม

สื่อในการสื่อสาร

อริสตรา เจริญวงษ์ (2548 : 25) กล่าวว่า สื่อเป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการสื่อสารและทำหน้าที่เป็นตัวกลางเพื่อนำเข้าข้อมูลจากรัฐไปสู่ประชาชน อาจปรากฏในรูปแบบของวงสนทนา สมาคมต่าง ๆ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ สื่อมวลชน ทั้งสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น สื่อมีอิทธิพลอย่างมากในการสื่อสารเพราะสื่อสามารถสร้างเครือข่ายและโน้มน้าวจิตใจผู้รับสารได้ โดยปกติสื่อมวลชนเป็นโครงสร้างการสื่อสารที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ แต่อย่างไรก็ตามช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ ก็มีความสำคัญเช่นกัน ซึ่งอาจพิจารณาได้ดังนี้

1. องค์กร ได้แก่ พรรคการเมือง ระบบราชการ สหภาพแรงงาน โรงเรียน เป็นต้น องค์กรแม้จะมีโครงการสร้างคล้ายกันแต่ก็อาจมีศักยภาพในการสื่อสารต่างกันขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ใช้และรูปแบบของระบบการเมือง

2. กลุ่ม กลุ่มแตกต่างจากองค์กรที่มีความมั่นคง ความเป็นสถาบันและความร่วมมือน้อยกว่าการสื่อสารนี้จะปรากฏในกลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อน เนื่องจากกช่องทางการสื่อสารที่เป็นทางการไม่สามารถรวบรวมและวิเคราะห์ข่าวสารได้อย่างเพียงพอจึงจำเป็นต้องอาศัยกลุ่มช่วย

3. สื่อมวลชน สื่อมวลชนทำหน้าที่รายงานข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนวิถีชีวิตของประชาชนได้เพียงบางส่วนเท่านั้น หากจะให้บรรลุเป้าหมายสื่อมวลชนต้องประสานความร่วมมือหรือเชื่อมโยงกับช่องทางอื่น ๆ เช่น องค์กรกลุ่มช่องทางพิเศษ

4. ช่องทางพิเศษ ได้แก่ การแสดงออกต่าง ๆ ของประชาชน เช่น การเดินขบวน การประท้วงซึ่งถือเป็นช่องทางพิเศษในการสื่อสารเพื่อเรียกร้อง และรวบรวมผลประโยชน์ของประชาชนเข้าด้วยกันให้ผู้ปกครองหรือรัฐบาลได้รับรู้ ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์พิเศษเพียงครั้ง

คราวเท่านั้น แต่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการใช้หน้าที่ของระบบการเมือง และวิถีทางการเมืองและวิถีทางการเมืองของประชาชน

สื่อที่สำคัญในการสื่อสาร สามารถแยกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่

1. การสื่อสารระหว่างบุคคล เรียกว่าการสื่อสารด้วยปากเปล่า หรือการสื่อสารแบบเผชิญหน้ากัน เน้นที่ตัวบุคคลหรือกลุ่มเป็นหลักในการสื่อสาร เช่น บุคคล กลุ่ม องค์กร และช่องทางพิเศษ

2. การสื่อสารมวลชน เน้นที่การใช้สื่อมวลชนเป็นสื่อ หรือเรียกว่าระบบที่ใช้สื่อประกอบด้วยสมาชิกและเทคนิควิธี ซึ่งมีกลุ่มผู้มีความชำนาญเฉพาะด้าน ได้ใช้สื่อหรือเครื่องมือทางเทคนิค เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ เพื่อเผยแพร่เรื่องราวไปยังผู้รับสารจำนวนมาก ซึ่งมีใช้คนกลุ่มเดียวและอยู่กระจัดกระจาย

ดังนั้น สรุปได้ว่า การรับรู้ข่าวสารจากสื่อเป็นกระบวนการซึ่งสมองแปลความหรือตีความหมายของการสัมผัสที่ตนได้รับออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น ซึ่งในการตีความหมายหรือแปลความต้องการใช้ความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม หรือความชัดเจนที่เคยมีมาก่อนหน้าที่มาเป็นเครื่องช่วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสอบถามเลขหมาย 1133 ของบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ความหมายของแรงจูงใจ

เฮอร์เซย์ และแบลนชาร์ค (Hersey and Blanchard 1977: 92) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจ (Motive) ว่าหมายถึง ความจำเป็น ความต้องการ แรงกระตุ้น ความปรารถนาหรือแรงผลักดันภายในของแต่ละบุคคลที่จะนำไปสู่เป้าหมาย

โลเวล (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2533 : 85) กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความพยายามเพื่อสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จได้

เชิรศรี วิชิศรี (2527 : 25) อธิบายว่า แรงจูงใจเป็นแรงพลังซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมและควบคุมแนวทางของพฤติกรรม รวมถึงสิ่งที่กระตุ้นอินทรีย์หรือชี้ทิศทางให้อินทรีย์กระทำพฤติกรรม เพื่อไปสู่เป้าหมาย

สุชา จันทน์เอม (2533: 101) กล่าวว่า แรงจูงใจ เป็นพฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นโดยแรงขับ (Drive) ของแต่ละบุคคลเพื่อมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางใดอย่างหนึ่ง และร่างกายอาจจะสมประสงค์ในความปรารถนาอันเกิดจากแรงขับนั้น ๆ หรือไม่ก็ได้ และแรงจูงใจก็เป็นสภาวะที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อบรรลุสู่จุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้ด้วย

อุบลรัตน์ เฟื่องสฤติย์ และนิภา แก้วศรีงาม (2534 : 240) กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะใด ๆ ก็ตามที่ถูกกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา

ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2530 : 10) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ หมายถึง ความจำเป็น ความต้องการ แรงขับ หรือแรงกระตุ้นอันเกิดขึ้นภายในตัวบุคคล และแรงจูงใจนี้จะถูกผลักดันไปสู่จุดหมาย

นิภา แก้วศรีงาม (2530 : 105) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า หมายถึง สภาวะการณที่ เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ผู้จูงใจกำหนด

ประเภทของแรงจูงใจ

พัชนี วรกวิน (2522 : 85 – 86) แบ่งประเภทแรงจูงใจได้ 2 ประเภท คือ

1. ค่าตอบแทน เป็นสิ่งที่เห็นได้ง่ายและมีผลโดยตรงกับการปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ
 - 1.1 ทางตรง เช่น เงินเดือนที่สูงขึ้น
 - 1.2 ทางอ้อม ได้แก่ การส่งเสริมให้ปฏิบัติงานดีขึ้น มีกำลังใจที่จะทำงาน เช่น มีคำปรึกษาพยาบาลให้ ให้สวัสดิการต่าง ๆ เป็นลักษณะของการใช้เงินเป็นสิ่งจูงใจทางอ้อมส่วนมาก ได้แก่ การเกื้อกูลต่าง ๆ

2. ไม่ใช่ผลตอบแทนหรือตัวเงิน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวของความสามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการทางจิตใจ เช่น การยกย่องชมเชย การยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ โอกาสก้าวหน้าและความมั่นคงในอาชีพการงาน

อารี พันธุ์ณี (2534 : 180 – 181) แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจทางสรีระวิทยา (Physiology Motivation) เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางด้านร่างกายทั้งหมด เพื่อให้บุคคลมีชีวิตอยู่ได้แรงจูงใจทางด้านนี้จะนำไปตามธรรมชาติของมนุษย์
2. แรงจูงใจทางจิตวิทยา (Psychological Motivation) มีความจำเป็นน้อยกว่าแรงจูงใจทางสรีระวิทยา เพราะมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตน้อยกว่า แต่จะช่วยให้มนุษย์มีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น

3. แรงจูงใจทางสังคมหรือแรงจูงใจที่เกิดจากการรับรู้ (Social Motivation) ส่วนใหญ่จะมาจากประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น

3.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motives) เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดีและประสบความสำเร็จ การฝึกบุคคลให้มีความต้องการ ความสำเร็จหรือมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักจะเริ่มจากครอบครัวเป็นสำคัญ

3.2 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliative Motives) เป็นแรงจูงใจที่ทำให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ต้องการความเอาใจใส่ ความรักจากผู้อื่น

3.3 แรงจูงใจต่อความนับถือตนเอง (Self Esteem Motives) เป็นแรงจูงใจที่บุคคลต้องการได้รับความยกย่องนับถือในตนเอง

จากแนวความคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงผลักดันภายในที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือใช้พลังงานไปเพื่อจุดมุ่งหมายที่ปรารถนา ซึ่งแรงผลักดันภายในนี้จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องการ ตอบสนองความต้องการของตนเอง และเชื่อว่า แรงจูงใจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเขต และผู้นำชุมชนในเขตลาดกระบัง

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจของของแมกเกรเกอร์ (Mc Gregor's Motivation Theory)

ระพีพัฒน์ ปาละวงศ์ (2532: 12-13) ได้ศึกษาทฤษฎีแรงจูงใจของแมกเกรเกอร์ (Mc Gregor's Motivation Theory) เกี่ยวกับทฤษฎี X ทฤษฎี Y คือ

1. ทฤษฎี X มีสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของคนดังต่อไปนี้

1.1 คนโดยส่วนใหญ่ เฉลี่ยแล้วมีสัญชาตญาณเกียจคร้าน ไม่ชอบทำงานจะพยายามหลีกเลี่ยงการทำงานทุกอย่างเท่าที่จะทำได้

1.2 เนื่องจากคนไม่ชอบทำงาน จึงต้องมีการใช้อำนาจบังคับ ควบคุม ณะะยา หรือขู่ว่าจะลงโทษเพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์

1.3 คนโดยส่วนใหญ่ เฉลี่ยแล้วชอบให้มีผู้คอยแนะนำชี้แนะในการทำงานพยายามหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ มีความทะเยอทะยานน้อย ต้องการความปลอดภัยมากกว่าสิ่งใด

โดยสาระสำคัญแล้วทฤษฎี X ชี้ให้เห็นว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ไม่ชอบทำงานพยายามหลีกเลี่ยงงานเมื่อมีโอกาส ในขณะที่เดียวกันมนุษย์สนใจประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง ดังนั้นใน

การจูงใจเพื่อให้คนปฏิบัติงานต้องใช้การบังคับให้เกิดความเกรงกลัว และให้ผลตอบแทนทางกายภาพ ทฤษฎีนี้แม้มิได้กล่าวอย่างชัดเจนว่า จะใช้วิธีการลงโทษ หรือข่มขู่ด้วยวิธีการใดก็ตาม แต่ก็แสดงออกถึงการบังคับโดยทางอ้อมด้วยวิธีการจ่ายผลตอบแทนให้โดยตรง

2. สำหรับทฤษฎี Y มีสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของคนดังต่อไปนี้คือ

2.1 คนมักจะทุ่มเทแรงกายและใจให้กับงานตามปกติ ราวกับว่าเป็นการเล่นสนุก หรือ การพักผ่อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะงาน และลักษณะของการควบคุมงาน

2.2 การควบคุมจากบุคคลอื่น และการบังคับข่มขู่ไม่ใช่วิธีเดียวที่จะทำให้คนทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ทุกคนปรารถนาที่จะเป็นตัวของตัวเอง และควบคุมตัวเองในการทำงานเพื่อสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่เขามีส่วนผูกพัน

2.3 การที่คนมีความผูกพัน (Commitment) ต่อวัตถุประสงค์ จะเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่จะผลักดันให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตนมีส่วนผูกพัน

2.4 คนเราไม่เพียงแต่ต้องการมีความรับผิดชอบต่อตนเองเท่านั้น แต่ยังแสวงหาความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นอีกด้วย

2.5 คนส่วนมากมีความสามารถค่อนข้างสูง ในการใช้จินตนาการความเฉลียวฉลาด และความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาองค์การ

ทฤษฎี Y เป็นแนวความคิดที่คำนึงถึงจิตวิทยาของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง และเป็นการมองพฤติกรรมมนุษย์ในองค์การจากสภาพความเป็นจริง การดำเนินงานในองค์การจะสำเร็จ โดยได้รับความร่วมมืออย่างจริงจัง และมีโอกาสที่จะได้ใช้ความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความพอใจด้วย

ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ (Mc Clelland's Achievement Motivation Theory)

เสาวรส เกียรตินาถ (2533: 32) ได้ศึกษาทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ (McClelland's Achievement Motivation Theory) ในเรื่องความต้องการด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีความต้องการเหมือนกัน แต่จะมีขนาดมากน้อยต่างกัน ความต้องการนั้นมี 3 ชนิด คือ

1. ความต้องการด้านอำนาจ (Need for Power: N/PWR) ความต้องการที่อยากจะมีอำนาจเหนือบุคคลอื่นและพยายามแสดงออกเพื่อมีอิทธิพลและอำนาจควบคุมมักจะแสวงหาตำแหน่งผู้นำอยู่เสมอ

2. ความต้องการมีสายสัมพันธ์ (Need for Affiliation: N/AFF) เป็นความต้องการที่จะสร้างความรัก ไม่ตรีจิต และความสัมพันธ์ระหว่างกัน และหวังจะได้รับการมีน้ำใจตอบแทนจากคนอื่น ๆ

3. ความต้องการด้านความสำเร็จ (Need for Achievement: N/ACH) เป็นความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จในการทำงานให้ได้ผลดีด้วยตนเอง บุคคลที่มีความต้องการด้านนี้จะต้องการการทำทาสและขอเบี่ยง ขอวิเคราะห์และประเมินปัญหา และจะสนใจความสำเร็จที่ได้ตั้งใจไว้ เป็นสำคัญมากกว่าจะคำนึงถึงความล้มเหลวหากจะเกิดขึ้น

ประโยชน์จากการทราบถึงความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีนี้ คือ คนทุกคนจะมีความแตกต่างกันในประสบการณ์ที่แต่ละคนที่มีทั้งในแง่ของความต้องการด้านความสำเร็จ ด้านอำนาจ และด้านสายสัมพันธ์ ดังนั้น จึงเป็นข้อคิดสำคัญสำหรับผู้บริหารทุกคนที่จะต้องประเมินถึงความรุนแรงของความต้องการดังกล่าวที่มีอยู่ในตัวผู้ปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อจะได้รู้จักใช้ทฤษฎีวิธีการจูงใจให้บุคคลากรในหน่วยงานต่างได้รับการตอบสนองตามความต้องการมากที่สุด ตามลักษณะและชนิดของความต้องการที่แต่ละคนมีอยู่

ทฤษฎีแรงจูงใจของเฟรดเดอริก เฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two-Factor Theory of Motivation)

เฮอร์ซเบิร์ก (วิทสัน บริรักษ์, 2539 : 67) ได้ทำการศึกษาวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน เป็นปัจจัยที่แยกจากกันไม่เหมือนกัน ไม่มีความสัมพันธ์กัน และเป็นปัจจัยที่เกิดจากสิ่งสองพวก ปัจจัยสองอย่างมีดังนี้

1. ปัจจัยสุขอนามัยหรือปัจจัยคำจุน (Hygiene factors) ปัจจัยนี้เป็นตัวทำให้เกิดความไม่พอใจ (Dissatisfies) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อมภายนอก เป็นแรงจูงใจภายนอกที่เกิดจากภาวะการทำงาน ได้แก่

1.1 นโยบายและการบริหาร (Company policy and administrative) หมายถึงการทำงานซ้ำซ้อนกัน การแก่งแย่งอำนาจและการดำเนินการที่ขาดความเป็นธรรม ตลอดจนการบริหารที่ไร้ประสิทธิภาพ

1.2 วิธีการบังคับบัญชา (Supervision) หมายถึง ผู้บังคับบัญชาขาดความรู้ความสามารถในการปกครอง มีอคติ ไม่ยุติธรรม รวมทั้งไม่สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการและเทคโนโลยีได้

1.3 สัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา (Relationship with supervisor) หมายถึงผู้บังคับบัญชาไม่มีมนุษยสัมพันธ์ วางตนสูง และไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน

1.4 สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน (Relationship with peers) หมายถึงการที่ต่างคนต่างทำงานโดยไม่คำนึงถึงมิตรภาพ การแข่งขันชิงดีชิงเด่นและการเอาตัวรอดโดยการทับถมคนอื่น

1.5 สภาพการทำงาน (Work condition) หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในการทำงาน ไม่เหมาะสม เช่น ทำเลที่ตั้งไม่ดี ไม่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงาน ปริมาณงานมีมากหรือน้อยเกินไป

ปัจจัยสุขอนามัยนี้ เป็นสิ่งแวดล้อมภายนอก Herzberg เชื่อว่าไม่มีความสัมพันธ์หรือมีความสัมพันธ์แต่น้อยกับแรงจูงใจของพฤติกรรมที่จะทำงาน ปัจจัยนี้จะนำไปสู่ความไม่พอใจและมิได้ช่วยให้เกิดความพอใจมากนัก ปัจจัยนี้เป็นตัวกำหนดมิทำที่ความรู้สึกอย่างไรต่อหน่วยงานที่เขาทำงาน

2. ปัจจัยแรงจูงใจหรือปัจจัยกระตุ้น (Motivation factor) ปัจจัยนี้เป็นตัวทำให้เกิดความพอใจ (Satisfies) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับแรงจูงใจภายในที่เกิดจากงานที่เขาทำได้แก่

2.1 ความสำเร็จในงาน (Achievement) ความรู้สึกพึงพอใจและปลื้มใจในผลสำเร็จของงาน เมื่อเขาได้ทำงานหรือสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นผลสำเร็จปัจจัยนี้นับว่ามีค่าสำคัญมากที่สุด

2.2 การยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยกย่องชมเชย ยอมรับนับถือหรือได้รับการแสดงความยินดีจากผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงานหรือบุคคลอื่น ๆ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ปัจจัยนี้มักจะเกิดขึ้นควบคู่กับความสำเร็จในงาน

2.3 ลักษณะของงาน (Work itself) หมายถึง ลักษณะงานที่สนใจและท้าทายความสามารถงานที่ต้องใช้ความคิด ประดิษฐ์คิดค้นหาสิ่งใหม่ ๆ แบบใหม่ทำให้เขาเกิดความพึงพอใจ

2.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาให้โอกาสแก่ผู้ทำงานได้รับผิดชอบต่อการทำงานของตนอย่างเต็มที่ ไม่จำเป็นต้องตรวจตราหรือควบคุมมากเกินไป

2.5 ความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง การได้รับการเลื่อนเงินเดือนหรือตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมถึงโอกาสที่จะได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าในการทำงานด้วย

ปัจจัยแรงจูงใจนี้ Herzberg เชื่อว่าเป็นตัวจูงใจให้บุคคลทำงานหนักขึ้นเป็นตัวกำหนดให้บุคคลมีที่ทำ ความรู้สึกอย่างไรต่องานที่เขาทำ ปัจจัยทำให้บุคคลเกิดความพอใจ และจากแนวคิดนี้ผู้บริหารที่ต้องการประสิทธิภาพของงานมีหลักที่ควรปฏิบัติคือ จัดสิ่งที่สร้างความไม่พอใจในงานให้เหลือน้อยที่สุด และในขณะเดียวกันจะต้องสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ร่วมงานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งผู้บริหารควรหาแนวทางที่เหมาะสมดังนี้

1. ความสำเร็จในงาน

1.1 มอบหมายงานที่มีลักษณะสร้างสรรค์และท้าทายความสามารถของผู้ร่วมงาน
 1.2 ช่วยผู้ร่วมงานให้เห็นว่าเขามีโอกาสที่จะรับผิดชอบ และมีความสามารถที่จะทำงานนั้นได้สำเร็จ

1.3 ให้การยอมรับนับถือ เมื่อผู้ร่วมงานประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

2. การยอมรับนับถือ

2.1 กล่าวยกย่องชมเชยต่อหน้าเพื่อนร่วมงาน

2.2 ประกาศสรรเสริญเป็นลายลักษณ์อักษรหรือประกาศเกียรติคุณ

2.3 ให้รางวัล โบนัส หรือมอบหมายเหรียญตรา

2.4 เลื่อนเงินเดือนให้เป็นกรณีพิเศษ หรือเลื่อนตำแหน่ง

3. ลักษณะงาน

3.1 พยายามให้ผู้ร่วมงานทราบและเข้าใจความสำคัญของงานที่เขาทำ

3.2 จัดแผนงานในหน่วยงานเสียใหม่ ให้มีลักษณะที่น่าสนใจ

3.3 มอบหมายงานที่มีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้ร่วมงาน

4. ความรับผิดชอบ

4.1 ผู้บริหารควรหลีกเลี่ยงการควบคุมงานแบบกวดขัน

4.2 ให้โอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถของเขาอย่างเต็มที่

4.3 ให้ผู้ร่วมงานได้มีส่วนร่วมและรับรู้ในการดำเนินงานตามสถานภาพ

5. ความก้าวหน้า

5.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

5.2 ผู้บริหารต้องมั่นใจว่าได้สนับสนุน และฝึกฝนผู้ที่สามารถจะปฏิบัติงานต่าง ๆ

ได้ตามที่คาดหวัง

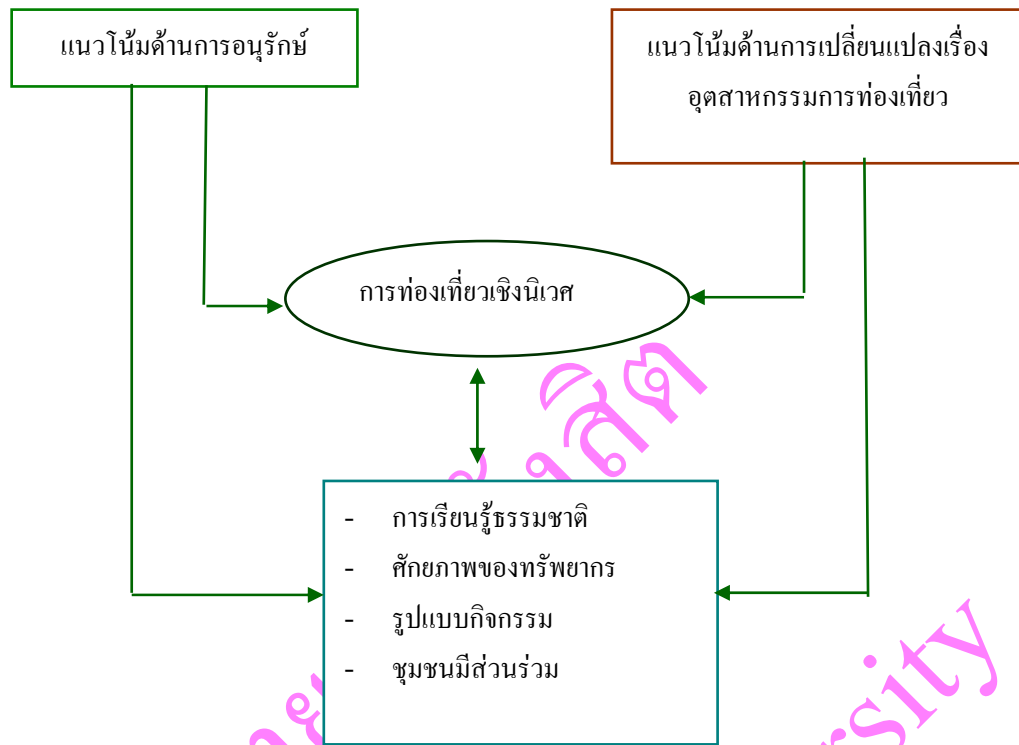
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทางเลือกหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้ไปกับการอนุรักษ์ ไม่ให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม ก่อนที่จะเข้าถึงการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะต้องรู้ถึงความ เป็นมา เป็นไป และแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเสียก่อน

เนื่องมาจากการท่องเที่ยวตามสถานที่ธรรมชาติเป็นกิจกรรมที่เป็นที่นิยมมากขึ้นในประเทศไทย จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นอกจากสะท้อนให้เห็นถึงความนิยมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการเดินทางไปพักผ่อนในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่างๆ แล้ว ผลกระทบ สิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการที่ไม่มีการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดความเสื่อมโทรมและค่อยๆ ค่อยๆ หมดไป แนวความคิดที่ต้องการหาแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติต่างๆ เพื่อรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม โดยให้นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่น ร่วมมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ซึ่ง แนวโน้มสองประการที่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ “แนวโน้มเกี่ยวกับการอนุรักษ์” ที่เชื่อว่า การท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติเป็นทางเลือกอย่างหนึ่งที่เปิดโอกาสให้มีการจ้างงานและสร้างรายได้จำนวนมาก ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และยังเป็นโอกาสที่สำคัญที่ นักท่องเที่ยวเหล่านั้น ได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยวไปด้วยในตัว ซึ่งมีส่วนช่วยกระตุ้นจิตสำนึก (Awareness) ในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อีกแนวโน้มหนึ่ง คือ “ความเปลี่ยนแปลงเรื่องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว” ซึ่งมนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการใช้เวลาว่างในการเดินทางท่องเที่ยวแบบผจญภัย เข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสกับธรรมชาติอย่างแท้จริง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังมีความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ไปเยือน ตั้งแต่ระบบนิเวศธรรมชาติจนถึงระบบนิเวศมนุษย์ (พิชญ อุสุวรรณ , 2542 : 1-2) (ภาพที่

ภาพที่ 2 ปัจจัยสนับสนุนการเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ที่มา: พิษณุ อุสุวรรณ (2542)

หลักการสำคัญซึ่ง ไวท์ คูห์น (วัชบุพันธ์ วนิชชาภิวงศ์, 2543: 26) นำมาเป็นแนวความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่

1. การสร้างความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับการอนุรักษ์และความต้องการทางเศรษฐกิจ
2. การสร้างสมดุลระหว่างผลผลิตทางสิ่งแวดล้อมและเงื่อนไขทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
3. การปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว ต้องมีการจัดการที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและความสามารถในการรองรับของทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งหลักความเหมาะสมด้านพื้นฐานของสภาพแวดล้อม
4. การสร้างความเข้าใจและการทำงานร่วมกัน ระหว่างท้องถิ่น รัฐบาล องค์กรเอกชน และภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
5. การจัดการการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายโดยคำนึงถึง ความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวในแต่ละลักษณะ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกมากขึ้น

6. การพัฒนาผลผลิตทางการท่องเที่ยวในทุกด้านและปรับปรุงคุณภาพให้สูงขึ้น

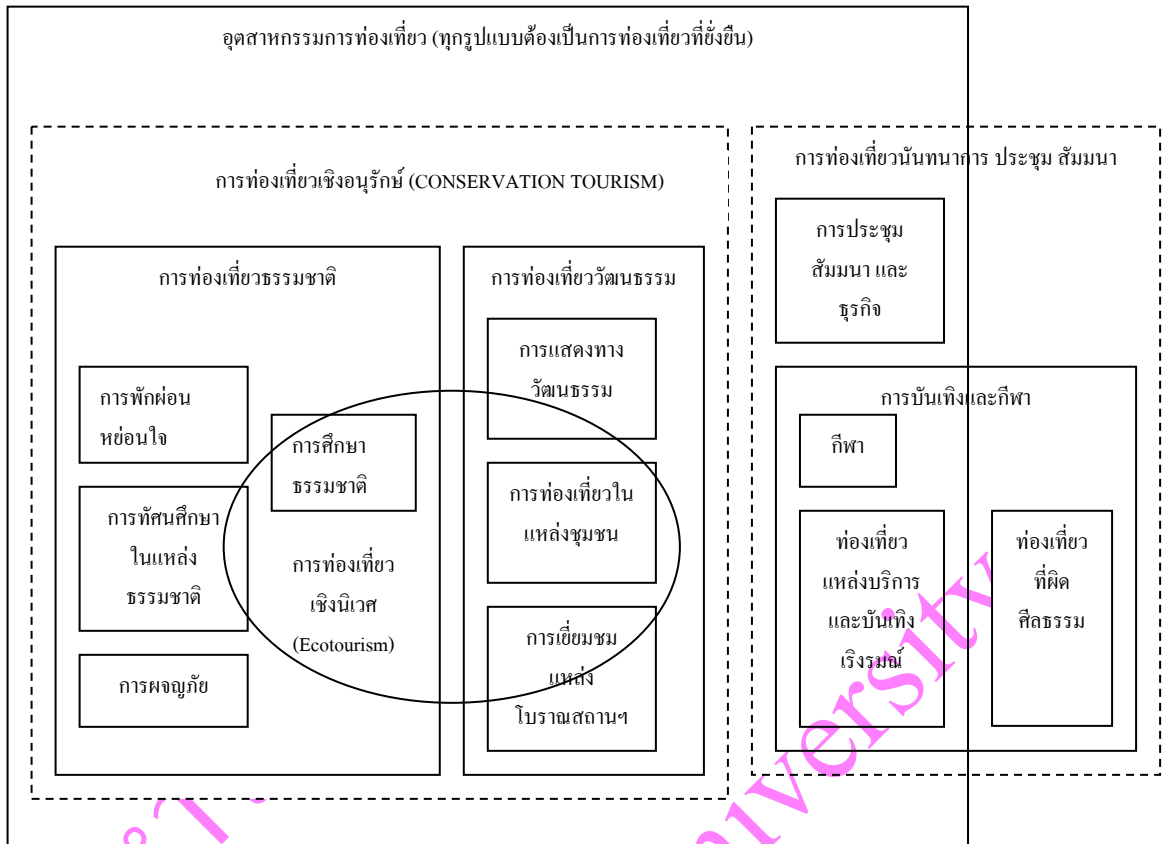
7. การส่งเสริมและยอมรับข้อกำหนดและแนวทางของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว

นักวิชาการจากสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคพื้นแปซิฟิก (PATA) สมาคมการท่องเที่ยวแห่งโลก (WTO) และนักวิชาการวิชาการในอุตสาหกรรมทั้งจากยุโรป (ร่ำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2540 : 10) ให้คำจำกัดความของ Ecotourism หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible) ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (Nature-based Tourism) มีการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environments Management) และประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ (ร่วมคิด-ดำเนินการ-ได้รับผลประโยชน์) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ราชบัณฑิตสถาน (ร่ำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2540 : 11) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวใน แหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540 : 15-16) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและของทรัพยากรต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบนิเวศของแหล่ง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่พัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) โดยเมื่อพิจารณาจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีอยู่ จะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมในบางส่วนของการท่องเที่ยวทุกรูปแบบในกลุ่มที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ภาพที่ 3)

เป็นแนวความคิด ไม่ได้คำนึงถึงสัดส่วน

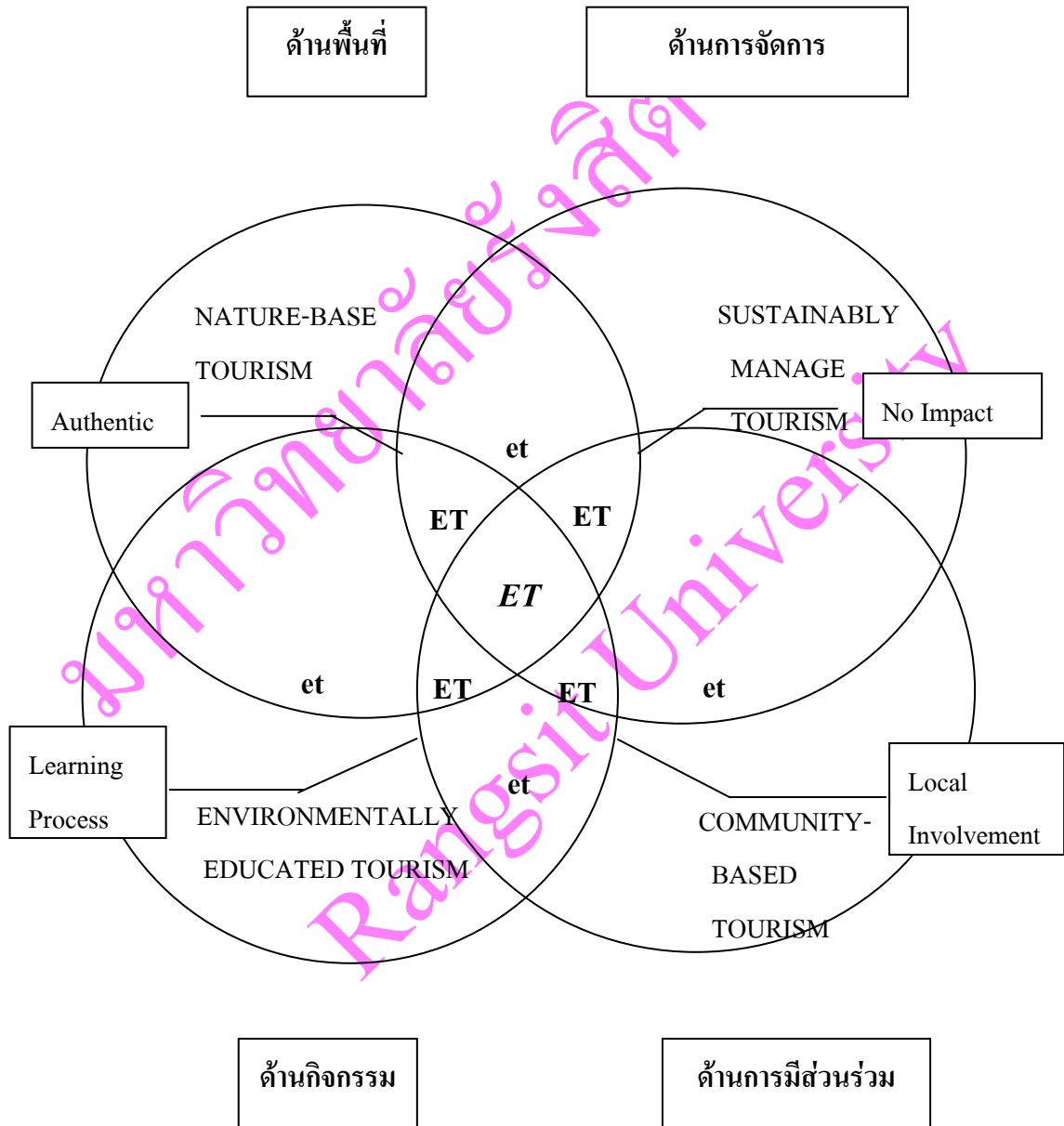
ภาพที่ 3 รูปแบบการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาและทำความเข้าใจของการท่องเที่ยวแบบ Ecotourism ในต่างประเทศ ประกอบการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในประเทศไทย ในการประชุมเชิงปฏิบัติการที่คณะทำงานของสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) จัดขึ้นหลายครั้ง ได้ข้อสรุปที่ค่อนข้างชัดเจนในลักษณะและความเหมาะสมของการท่องเที่ยวแบบนี้สำหรับประเทศไทย จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าการให้ความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบที่หลากหลาย แต่ทั้งหมดได้เน้นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก มีการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม และการให้การศึกษแก่ผู้เกี่ยวข้อง (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540 : 2-45)

ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงครอบคลุมองค์ประกอบหลัก 4 ด้านที่ประกอบด้วย การพิจารณาด้านพื้นที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวผู้เกี่ยวข้องและรูปแบบการจัดการ กล่าวคือ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย , 2540 : 2-46) (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (Nature-based) เป็นหลัก ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identical or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่ของแหล่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Management) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsibly Travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (no or low impact) การจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยมี การให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ประสบการณ์ (Experience) ความประทับใจ (Appreciate) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมชุมชน (Involvement of Local Community) เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Local Benefit) ที่ได้หมายความรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพท้องถิ่นในที่นี่เริ่มต้นจากระดับรากหญ้าจนถึงการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

หลักในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วรรณ วลัยวานิช (วิชญ์พันธ์ วัฒนชาติวงศ์, 2543 : 31-32) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ดังนี้

1. การกำหนดเขตของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (Zoning of the Various Activities) โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วย เช่น ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographical Information System : GIS)

2. การควบคุมนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบนิเวศที่มีความเปราะบางทางธรรมชาติ (Fragile Ecosystem) โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่

3. การจัดเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งในแง่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและประสบการณ์การท่องเที่ยว เช่น การเล่าประวัติย่อๆ ของชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวก่อนหรือระหว่างการเดินทางไปถึง ตลอดจนถึงลักษณะที่สำคัญๆ ของพื้นที่นั้นๆ หรืออาจจัดตั้งศูนย์ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ซึ่งอาจมีทั้งภาพนิ่ง วิดีทัศน์ หรือแผ่นพับ เพื่อให้ภาพรวมหรือข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวกำลังจะไปเยือน

4. ส่งเสริมและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยลดความแออัดให้กับพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก

5. การนำกฎหมายมาบังคับใช้อย่างจริงจังสำหรับผู้กระทำผิดฝ่าฝืน เช่น การตัดต้นไม้ทำลายป่า การลักลอบเก็บหรือมีปะการังและพันธุ์สัตว์น้ำที่หายากไว้ในครอบครอง การล่าสัตว์ในเขตหวงห้าม

6. การควบคุมการก่อสร้างสิ่งต่างๆ ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม รวมทั้งการควบคุมระบบกำจัดขยะปฏิภณและน้ำเสียจากสิ่งก่อสร้างต่างๆ

กิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมของนักท่องเที่ยวในแต่ละแห่ง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ เพลิดเพลิน และมีความสุขจากการท่องเที่ยวหรือนันทนาการนอกเวลาตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวมากเพราะกิจกรรมต่างๆ นั้น จะเป็นสื่อกลางนำการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็น “กิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น” ควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ต้องเป็น กิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้

กิจกรรมการท่องเที่ยวอาจจำแนกเป็น “กิจกรรมที่เน้นการพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมที่เน้นการแสดงออก และกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้” กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 29 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมในการแสวงหาความรู้ กิจกรรมต่างๆ นี้ อาจมีความเหลื่อมซ้อน หรือสามารถปฏิบัติร่วมกันได้ แต่ผลของกิจกรรมประกอบกิจกรรม อาจมีวัตถุประสงค์ต่างกัน ซึ่งกิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติที่พบในประเทศไทย ได้แก่ เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ศึกษารายละเอียดของสัตว์/คนก เทียวถ้ำ พายเรือแคนู/คายัค/เรือใบ/กระดาน้ำได้ลม ดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น/น้ำลึก ตั้งแคมป์ ล่องแพ ชิมน้ำ/นั่งช้าง (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540 : 3-21)

ความสำคัญของพื้นที่ธรรมชาติกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งท่องเที่ยวโดยทั่วไปแล้วแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวศาสนา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่ง 2 ประเภทหลังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดจนไม่อาจแยกจากกันได้ แต่แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ธรรมชาตินั้น โดยตัวของมันเองมีจุดเด่นที่ต่างจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลายได้มากกว่า จึงทำให้ได้รับความสนใจค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอีก 2 ประเภท จากข้อมูลการบันทึกถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ทั่วประเทศไทยประมาณการณได้ว่า ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมากถึง 1,385 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นน้ำตก (304 แห่ง) รองลงมาคือ ชายหาด/ทะเล (117 แห่ง) เกาะ/ชายฝั่ง/ปะการัง/ทะเล (136 แห่ง) และถ้ำ (128 แห่ง) ตามลำดับ

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเหล่านี้ จำนวนมากตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ หรือได้มีการประกาศให้เป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย เพื่อให้ได้รับการคุ้มครอง ดูแล รักษา สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบของแหล่งไว้ โดยพื้นที่ธรรมชาติที่ได้รับการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์และมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ 64 แห่ง (รอประกาศเพิ่มอีก 16 แห่ง รวมเป็น 80 แห่ง) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 37 แห่ง (รอประกาศเพิ่ม 5 แห่ง) วนอุทยาน 49 แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 48 แห่ง สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า 14 แห่ง สถานีเพาะพันธุ์สัตว์ป่า 18 แห่ง อุทยานแห่งชาติทางทะเล 18 แห่ง (รอประกาศเพิ่ม 6 แห่ง รวม 24 แห่ง) และพื้นที่ธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ 263 แห่ง

กรมป่าไม้เห็นความสำคัญของการดูแลรักษาพื้นที่อนุรักษ์ในความรับผิดชอบดังกล่าว จึงจัดให้มีการจัดทำแผนแม่บทในการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อให้มีการกำหนดเขต และมีการจัดการที่เหมาะสม ซึ่งได้ครอบคลุมการจัดการด้านการท่องเที่ยวด้วย และได้เสนอให้มีการจัดการเชิงนิเวศ โดยลักษณะของการจัดการมักผสมผสานการท่องเที่ยวแบบทั่วไปเพื่อการพักผ่อนภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งหมดที่มีอยู่ในประเทศไทย มีคุณลักษณะและความเหมาะสมที่จะจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับที่แตกต่างกันตามศักยภาพที่เหมาะสมของแหล่ง โดยต้องมีการจัดการที่เหมาะสมตามสภาพของพื้นที่ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540 : 4-10)

ข้อควรพิจารณาสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) ของแหล่งท่องเที่ยว

ความสามารถในการรองรับของพื้นที่ เป็นศักยภาพที่พื้นที่ท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่มีอยู่ ซึ่งแตกต่างกันไปแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยว ความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เป็นขีดจำกัดสูงสุดที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นพึงจะยอมให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นได้ โดยไม่กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศของสรรพสิ่งในระบบนิเวศแหล่งท่องเที่ยว หรืออาจเกิดการกระทบกระเทือนในแง่ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบนิเวศบ้างแต่ก็น้อยมาก ทั้งนี้ระบบนิเวศนั้นสามารถฟื้นคืนสภาพด้วยตนเอง (Self Recovery)

กิจกรรมจากการท่องเที่ยวที่จะส่งผลต่อความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ อาจเกิดจากการที่นักท่องเที่ยวเข้าไปใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากจนกระทั่งเกิดความแออัดของจำนวนนักท่องเที่ยวต่อพื้นที่ที่จะรองรับ และยังส่งผลกระทบต่อการใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้ยังเป็นอุปสรรคต่อการควบคุมดูแลความเรียบร้อยของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยวเพื่อให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบการใช้พื้นที่ที่เหมาะสม และยังส่งผลกระทบต่อการรบกวนระบบนิเวศของพืชและสัตว์ อันเนื่องจากการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่งด้วย

แนวทางที่ควรดำเนินการ ในเรื่องขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบก็คือ การควบคุมการเข้ามาใช้บริการจากแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ การควบคุมฤดูกาลท่องเที่ยว เช่น อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้เป็นช่วงฤดูกาลเท่านั้น เพื่อให้ระบบนิเวศมีโอกาสฟื้นคืนสภาพด้วยตนเองได้ การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการใช้พื้นที่ให้เหมาะสมกับความพร้อมในการจัดการ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเครือข่ายเพื่อเป็นการกระจายนักท่องเที่ยวมิให้เกิดการกระจุกตัวในแหล่งท่องเที่ยวหลัก การจำกัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่จำเป็นให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อลดการรบกวนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก (Infrastructure and Facilities)

เป็นโครงสร้างที่เป็นสิ่งก่อสร้างหลักๆ เช่น ถนน สะพาน สนามบิน สถานีรถไฟหรือรถโดยสาร ท่าเรือ เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ระบบการสื่อสารคมนาคม ไฟฟ้า น้ำประปา และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ซึ่งปกติจะเป็นสิ่งที่รัฐบาลของประเทศ ส่งเสริม

และสนับสนุนให้มีการจัดสร้าง (ปฐมวดี ปฐมกำเนิด, 2542 : 3) ทั้งนี้การจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวควรต้องศึกษาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นด้วย โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเปราะบาง การที่มีโครงสร้างพื้นฐานไม่ครบถ้วน นักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปไม่ได้รับความสะดวกสบาย แต่จะได้สัมผัสธรรมชาติที่สมบูรณ์อย่างแท้จริงนั้น สามารถใช้เป็นวิธีการหนึ่งในการคัดเลือกและจำกัดนักท่องเที่ยวไปด้วยในตัว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ทำการศึกษาและกำหนดมาตรฐานโครงสร้างพื้นฐานให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้ (ปฐมวดี ปฐมกำเนิด, 2542 : 10-15)

1. ระบบถนนภายในแหล่งท่องเที่ยว ควรมีความพอดีกับยานพาหนะที่ใช้ ไม่สนับสนุนการบรรทุกของหนัก การเดินทางด้วยความเร็วสูง ขนาดที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 4-6 เมตร รูปแบบถนนควรให้สอดคล้องกับสภาพทรัพยากร คดเคี้ยวตามแนวต้นไม้ หลีกเว้นเขตที่มีระบบนิเวศดี การก่อสร้างคำนึงถึงการทำลายทรัพยากรน้อยที่สุด วัสดุพื้นผิวแข็งแรง สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล ยกเว้นบางพื้นที่อาจปล่อยตามธรรมชาติ ระบบถนนควรประสานระหว่างเส้นทางรถยนต์ ทางเดินเท้า และการเชื่อมต่อกับเส้นทางอื่นๆ โดยจัดให้มีระยะห่างจากถนนจนถึงแหล่งทรัพยากรหลัก ที่สำคัญต้องมีความปลอดภัย และมีที่จอดรถตามสภาพความต้องการ โดยคัดเลือกพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติน้อยที่สุด การคำนึงถึงความสะดวกของนักท่องเที่ยวในการเข้าถึงจุดท่องเที่ยว ให้มีความสำคัญน้อยกว่าการรักษาสภาพธรรมชาติ

2. ระบบไฟฟ้าภายในแหล่งท่องเที่ยว ควรงดเว้นการใช้เครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่มีเสียงดัง หรือต้องมีมาตรการลดความดังของเสียง สนับสนุนการใช้แหล่งกำเนิดไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ในพื้นที่ห่างไกล การเดินสายไฟฟ้าหลักจากแหล่งกำเนิดภายนอกหรือภายใน หรือการแจกจ่ายให้มีระบบความปลอดภัย ใช้สายไฟแบบมีฉนวน เดินสายไฟฟ้าใต้ดินให้มากที่สุด การเดินเสาพาดสายให้คำนึงเป็นพิเศษถึงการตัดทำลายทรัพยากรในพื้นที่ จำกัดอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้ให้มีเฉพาะเท่าที่จำเป็น สำหรับการประหยัดพลังงานและไม่สร้างมลพิษ

3. ระบบสื่อสาร ควรมีการควบคุมและสนับสนุนให้มีระบบสื่อสารที่ทันสมัยภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการกระจายข้อมูลข่าวสาร การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ใช้แหล่งกำเนิดพลังงานที่ประหยัด ไม่มีมลพิษ

4. ระบบประปา ใช้แหล่งน้ำภายในพื้นที่ท่องเที่ยว มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้ให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนด ละเว้นการเดินเส้นทางอย่างเปิดเผยภายในแหล่งท่องเที่ยวและการก่อสร้างให้ทำลายระบบนิเวศน้อยที่สุด

5. บริการที่พัก ตัวโครงสร้างที่พักควรสะท้อนสภาพเดิมแท้ของพื้นที่ในทางภูมิสถาปัตยกรรม และการตกแต่งภายใน มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม การเลือกทำเลที่ตั้งของ

สถานบริการอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมไม่ทำลายสภาพธรรมชาติ อาจดัดแปลงบ้างแต่ไม่เกิดผลกระทบ มีการจัดการด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม การใช้พลังงานและน้ำอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ การกำจัดน้ำเสียและการกำจัดมูลฝอยความสะอาดภายในสถานบริการ การสื่อความหมายสิ่งแวดล้อม และสะท้อนให้เห็นความเป็นท้องถิ่นประกอบการให้บริการ

ประเภทของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็นแหล่งกำเนิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว เพราะกิจกรรมต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวกระทำในระหว่างการท่องเที่ยว อาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเสื่อมเสียต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ตนเองเข้าไปเกี่ยวข้องในเวลาใดเวลาหนึ่ง ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในปัจจุบันมักมีทุกเพศ ทุกวัย ที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาหาความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวที่ตนไปเที่ยวชม ซึ่งนักท่องเที่ยวเหล่านี้อาจได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกให้มีความระมัดระวังพฤติกรรมหรือการประกอบกิจกรรมต่างๆ ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่หรือเกิดขึ้นน้อยที่สุด

นักท่องเที่ยวจะมีรูปแบบที่ต่างกัน อาทิ การท่องเที่ยวทัศนศึกษา การท่องเที่ยวเชิงประชุมสัมมนาและฝึกอบรม (เช่น ค่ายเยาวชน) การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การท่องเที่ยวป่าเขาและถ้ำ การท่องเที่ยวแม่น้ำลำคลอง การท่องเที่ยวชายทะเล/เกาะแก่ง เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวแต่ละแบบมักกำหนดตามกิจกรรมและสถานที่ไปเยือน นักท่องเที่ยวบางกลุ่มบางประเภท อาจมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่รูปแบบการท่องเที่ยวบางรูปแบบ อาจมีนักท่องเที่ยวเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของนักท่องเที่ยวและทัศนคติความชอบของแต่ละกลุ่มคน ปัจจัยชี้วัดความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ชัดเจน คือ “พฤติกรรมที่เหมาะสม” กับวัตถุประสงค์ในการศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้มีความตระหนักในการอนุรักษ์ธรรมชาติ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540 : 3-17)

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ปรากฏในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมซึ่งได้นำเข้ามาจากต่างประเทศ อันได้แก่

1. กิจกรรมการเดินป่า (Hiking / Trekking) ลักษณะจะเป็นการเดินป่าระยะไกล (2 กม. ขึ้นไป) เป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิดโดยการนำตนเองไปสู่ธรรมชาติด้วยเส้นทางเดินเท้าที่ตัดผ่านเข้าไปในป่าที่มีจุดสวยงามดึงดูดความสนใจตามธรรมชาติ

นักท่องเที่ยวจะมีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติโดยมีนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มไม่เกิน 15 คน และมีมัคคุเทศก์นำทางที่มีความรู้ด้านนิเวศวิทยา และชำนาญพื้นที่เป็นอย่างดีหรือในพื้นที่ที่มีการจัดการสื่อความหมายธรรมชาติด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ที่เหมาะสม การเดินทางที่ค่อนข้างยากลำบาก เป็นการท้าทายความสามารถของนักท่องเที่ยว เช่น การปีนป่ายหรือเดินขึ้นลงเขาที่สูงชัน ความสวยงามของพื้นที่นักท่องเที่ยวจะได้ซาบซึ้งกับความสวยงามแปลกตาของธรรมชาติ

2. กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ (Nature Education) เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินจากการได้เข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และได้รับความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในเรื่องต่างๆ ผ่านทางโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติรูปแบบต่างๆ ที่จัดทำขึ้นในพื้นที่ เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติ ณ จุดที่น่าสนใจ นิทรรศการกลางแจ้ง เส้นทางเดินเท้าที่จัดทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปสัมผัสเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับธรรมชาติในพื้นที่ ซึ่งเส้นทางเดินเท้าเพื่อการศึกษาธรรมชาติมีลักษณะที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก คือ เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะใกล้ที่เน้นการสื่อความหมายธรรมชาติอย่างเป็นระบบ ให้นักท่องเที่ยวทั้งในแบบที่ใช้สื่อความหมายและนักท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติด้วยตนเอง เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล ตอบสนองนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาธรรมชาติอย่างจริงจัง เส้นทางใช้ประโยชน์พิเศษ เป็นเส้นทางที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความจำเป็นของผู้ใช้และวัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้เป็นหลัก เช่น ทางจักรยานทางซิม่า เป็นต้น

3. กิจกรรมส่อง/ดูนก (Bird Watching) เป็นกิจกรรมเฉพาะสำหรับผู้มีความสนใจเรื่องนก สิ่งดึงดูดใจในก้อนหลากหลายชนิด ทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ รวมทั้งนกหายาก เส้นทางเดินเท้าที่รองรับกิจกรรมประเภทนี้ไม่ต่างจากเส้นทางของกิจกรรม 2 ประเภทข้างต้น ซึ่งไม่ควรมีการพัฒนาปรับปรุงสภาพเส้นทาง นอกจากมีจุดหยุดพักบางจุด เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้จับบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับนกต่างๆ ที่ได้พบเห็น และตัวนักท่องเที่ยวเองก็ควรใส่เสื้อผ้าที่เหมาะสม กลมกลืนกับสภาพของพื้นที่

4. กิจกรรมกางเต็นท์พักแรม (Tent Camping) เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้อยู่กับธรรมชาติและสัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด โดยไม่อาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกในการอยู่อาศัยเกินความจำเป็น เป็นกิจกรรมที่กระทำร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ เช่น การเดินป่า การดูนก ฯลฯ ซึ่งหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ต้องมีหน้าที่ในการดูแลความเรียบร้อย ควรเน้นให้นักท่องเที่ยวมีความสุขกับการใกล้ชิดธรรมชาติมากกว่าการรวมกลุ่มร้องเพลง จนทำลายความสงบของพื้นที่ บริเวณกางเต็นท์ของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มควรอยู่ห่างกัน และมีความเป็นส่วนตัวพอสมควร

5. กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ (Terrain / Mountain Biking) โดยจักรยานที่ใช้โดยมากเป็นจักรยานเสือภูเขา เส้นทางจักรยานไม่ควรเป็นเส้นทางเดียวกับเส้นทางเดินเท้า มีความลาดชันในระดับต่างๆ ตลอดเส้นทาง ตั้งแต่ 0 – 20% เส้นทางไม่ควรผ่านบริเวณที่จำเป็นต่อการดำรงชีพหรือสืบพันธุ์ของสัตว์ป่า สภาพภูมิประเทศควรมีลักษณะต่างๆ เพื่อความท้าทายและไม่น่าเบื่อ มีจุดสนใจและความงดงามตามธรรมชาติ เส้นทางควรมีการพัฒนาให้เข้ากับสภาพธรรมชาติ ไม่มีการตัดต้นไม้ใหญ่ ไม่จำเป็นต้องมีการปูอิฐหรือทำทางด้วยวัสดุก่อสร้าง ผู้ดูแลพื้นที่ควรดูแลสภาพเส้นทางให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ รักษาความสะอาด ดูแลนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ

6. กิจกรรมศึกษาท้องฟ้าและดาราศาสตร์ (Sky Interpretation) นักท่องเที่ยวจะได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของท้องฟ้าและดาราศาสตร์ ชนิดของดาวและกลุ่มดาว รูปร่างตำแหน่ง และวงโคจร ตลอดจนถึงน่านฟ้าบ้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ที่จัดกิจกรรมควรเป็นที่โล่งและ/หรือบนที่สูง เช่น ทุ่งหญ้าที่ไม่มีต้นไม้บังท้องฟ้า เป็นต้น จุดที่เหมาะสมแก่กิจกรรมประเภทนี้คือ ฤดูหนาว เพราะท้องฟ้าไม่มีเมฆบดบัง กิจกรรมประเภทนี้ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้ มีกล้องดูดาวและแผนที่ดาวประกอบ

กิจกรรมค่ายลูกเสือ นับเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุง รูปแบบของกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการ ให้กับกลุ่มเป้าหมาย เช่นเดียวกับกิจกรรมการขี่ช้างชมธรรมชาติ ซึ่งนับวันมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม การนำกิจกรรมการขี่ช้างมาใช้ในพื้นที่ท่องเที่ยวธรรมชาตินั้นควรมีความระมัดระวังเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ แหล่งอาหารของสัตว์ แหล่งพักพิงของควาญช้าง รวมไปถึงการจัดการของเสียและสิ่งปฏิกูลจากช้าง เป็นต้น

การป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1. เสียง ควรต้องมีการควบคุมกิจกรรมการใช้เสียงดังและแหล่งกำเนิดเสียงดังทุกชนิดในพื้นที่ กำหนดมาตรฐานระดับเสียงในแหล่ง ให้ต่ำกว่ามาตรฐาน โดยทั่วไปดังนี้

1.1 ระดับเสียงอันเกิดจากเครื่องยนต์ และส่วนหนึ่งส่วนใดของเรือ ต้องมีระดับเสียงไม่เกิน 70 เดซิเบล ในระยะห่าง 7.50 เมตร หรือไม่เกิน 85 เดซิเบล ในระยะห่าง 0.50 เมตร โดยใช้เครื่องวัดระดับเสียงและวิธีตามมาตรฐานสากล

1.2 ระดับเสียงของรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ในขณะที่เดินเครื่องอยู่กับที่โดยไม่รวมเสียงแตรสัญญาณ จะต้องมียกระดับเสียงไม่เกิน 70 เดซิเบล ในระยะห่างจากรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ 7.50 เมตร หรือไม่เกิน 85 เดซิเบล ในระยะห่าง 0.50 เมตร

2. การกำจัดมูลฝอยจากกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยว สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (ปฐมาวดี ปฐมกำเนต , 2542 : 13-14) ได้ทำการศึกษาและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบการกำจัดมูลฝอยไว้ว่า ควรมีมาตรการลดปริมาณมูลฝอยที่เกิดในพื้นที่ห้ามนำบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วทิ้งเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เก็บค่าบริการรักษาความสะอาด สำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายไม่ได้หรือใช้แล้วทิ้งเป็นอัตรา 10-20 บาทต่อชิ้น เมื่อนำเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว จัดให้มีภาชนะรวบรวมและเก็บของเสีย การกำจัดมูลฝอยใช้ระบบฝังกลบมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ สำหรับมูลฝอยที่ย่อยสลายไม่ได้ นำออกจากพื้นที่สู่แหล่งกำจัดภายนอก การกำจัดด้วยเตาเผาให้เป็นเตาเผาขนาดเล็กมีคุณภาพไม่ก่อมลพิษที่กระทบต่อสภาพธรรมชาติและใช้พลังงานที่ประหยัดที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มเพียงใจ ชัมมาร์กจิตานนท์ (2527) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของชมรมทางสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพมหานคร ในการจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ชมรมทางสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ โดยส่วนรวมมีบทบาทในการจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมาก และชมรมมีอิสรภาพในการกำหนดนโยบายของการจัดกิจกรรมอย่างเต็มที่ การออกค่ายเป็นวิธีที่ใช้มาก สมาชิกชมรมมีความคิดเห็นต่อบทบาทของชมรมในการจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นไปในทางบวก

มหาวิทยาลัยมหิดล โครงการสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (2529 : 58) ได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคมวัฒนธรรม กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า อิทธิพลต่อการท่องเที่ยวที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ในด้านการสร้างงาน การสร้างอาชีพ รายได้และราคาสินค้า และการเปลี่ยนแปลงทางประเพณี อิทธิพลต่อการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นปัจจัยร่วมกับอิทธิพลอื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือ ความสัมพันธ์ทางสังคม มลภาวะการย้ายถิ่น โสเภณี อาชญากรรม การใช้ยาเสพติด กิจกรรทางศาสนา การแต่งกาย การรับประทานอาหาร คนตรี และค่านิยม ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าวนี้ยังสามารถวัดได้อีกว่า อิทธิพลการ

ท่องเที่ยวที่เป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วหรือเพิ่มมากขึ้น เช่น การมีโสภณี อาชญากรรม การใช้ภาษาและคำนิยม

ธรรมเนียมรัฐ ทวีกุล (2530) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสวนสาธารณะของประชาชน พบว่า “ เพศ มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ”

สุนทร จินธรรม (2531) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในหมู่บ้านปทุมอโศก ตำบลพระประโทน อำเภอพระประโทน จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมในการรักษาสภาพแวดล้อมต่างกัน

จิรวรรณ พิเศษสกุลกิจ (2534 : 78) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณโบราณสถาน : ศึกษากรณีป้อมมหากาฬ กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับแนวทางอนุรักษ์ในระดับสูง จะมีความเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณป้อมมหากาฬมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ในระดับต่ำ

ปุสดี อากมนนท์ มอนซอน (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โครงการการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเดินป่าต่อสภาวะแวดล้อม และประชาชนในท้องถิ่น พบว่า การท่องเที่ยวเดินป่าส่วนใหญ่ยังคงอยู่ที่อุทยานแห่งชาติ และในพื้นที่ของจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย และมีแนวโน้มจะขยายตัวขึ้นทุกปี เนื่องจากได้รับความนิยมนจากกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ชัยโรจน์ ธนสันติ (2535 : 122-128) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น รายได้ต่อปี จำนวนพื้นที่ที่ยึดครอง การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สถานภาพในสภาตำบล การได้รับข่าวสาร การเข้ารับการอบรมที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ฉอ้าน วุฑฒิกรรมรักษา (2539) ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท : ศึกษากรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของตำบลคุ้มพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ผู้มีสถานภาพทางสังคมในระดับดีกว่าเข้ามามีบทบาทในโครงการแตกต่างกัน กับผู้มีสถานภาพทางสังคมด้อยกว่า ทั้งในลักษณะและปริมาณ และการเข้ามามีบทบาทในการกำหนดความต้องการวางแผน การตัดสินใจเลือกโครงการ การดำเนินงาน การติดตามผลมากกว่าประชาชนธรรมดา

ปลื้ม นันถือนุญ (2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความตระหนักและบทบาทที่คาดหวังในการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบล เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ณ เขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่า

อ่าวมหาชัยตะวันตก และป่าอ่าวมหาชัยตะวันออก จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า กรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมที่เคยปฏิบัติจริงในการอนุรักษ์ป่าชายเลนอยู่ในระดับต่ำ กรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามความเป็นจริง แต่มีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมกิจกรรมสูงกว่าการปฏิบัติจริงทุกกิจกรรม และกรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรม การอนุรักษ์ป่าชายเลนตามรูปแบบการมีส่วนร่วมมีความคาดหวังที่จะปฏิบัติกิจกรรมเท่าเดิม แต่มีจำนวนที่สูงขึ้นกว่าการปฏิบัติจริงทุกกิจกรรม

ฉัตรกร วิวัฒนวานิช (2537 : 101) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน ในหมู่บ้านเพลา และหมู่บ้านนพูน อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง พบว่าการรับรู้ข่าวสารด้านการอนุรักษ์ มีความสัมพันธ์ต่อการมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ไพลินพันธ์ ศรีอยจารุณต์ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแนวอนุรักษ์ ในอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ โดยใช้คู่มือแนะนำเชิงระบบนิเวศ ทัศนศึกษา นักศึกษาชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาที่มีคู่มือแนะนำเชิงระบบนิเวศ ขณะเดินทางท่องเที่ยวมีความรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อมได้แตกต่างกัน จากกลุ่มนักศึกษาที่ท่องเที่ยวโดยไม่ใช้คู่มืออย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

พรทิพย์ อังกุลดี (2539 : 69) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสตรีผู้นำในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในจังหวัดราชบุรี พบว่า อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการมีบทบาท กล่าวคือ สตรีผู้นำที่มีอายุมากจะมีบทบาทในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมากกว่าสตรีผู้นำที่อายุน้อยกว่า

สุนิสา ฉันทรัตนโยธิน (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน: ทัศนศึกษาหมู่บ้านคอยปุย ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ พบว่า เมื่อการท่องเที่ยวเข้าสู่หมู่บ้านคอยปุย ชาวบ้านเรียนรู้ที่จะนำลักษณะทางวัฒนธรรมของตนมาปรับเปลี่ยนเป็นสินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในการบริโภควัฒนธรรมที่แปลกแตกต่างจากตนเอง นั่นคือ ความเป็นม้งและยังได้มีการจัดฉากนำเสนอความจริงแท้เพื่อสร้างจุดดึงดูดให้แก่แหล่งท่องเที่ยวคอยปุยอีก นอกจากนี้สินค้าวัฒนธรรมที่จำหน่ายอาจเป็นของในชุมชนหรือนำมาจากภายนอกซึ่งผู้ขายได้โยงสินค้านั้นเข้ากับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมม้ง และการนำเสนอความจริงแท้ของการความเป็นม้งภายในหมู่บ้านมิได้ถูกนำเสนอโดยคนม้งเท่านั้น คนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ก็ได้มีการใช้เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมม้งเพื่อวัตถุประสงค์ในการค้าขายเช่นเดียวกับคนม้ง ยิ่งไปกว่านั้น การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมโดยตรงและโดย

ทางอ้อม ซึ่งมีผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบ เช่น การท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านมีอาชีพมากมาย เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทำให้มีรายได้มากขึ้น มีการขยายตัวด้านการลงทุน มีการสร้างประเพณี ประดิษฐ์ มีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาทของหญิงและชาย มีปัญหาสังคมและปัญหาขยะ เกิดขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ ในส่วนท้ายของวิทยานิพนธ์ได้กล่าวถึงศักยภาพความเป็นไปได้ของ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของหมู่บ้านที่กำลังจะดำเนินการในอนาคต พร้อมทั้ง ให้ข้อเสนอแนะบางประการเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีหลักเกณฑ์พื้นฐานจากการรวมตัวกันขององค์กรประชาชนในระดับชุมชน เพื่อแสวงหาทางเลือกในการพัฒนาตนเอง และมีจุดมุ่งหมายด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น

อนุชา เอี่ยมแท้ (2548) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยของหัวหน้าครัวเรือน ที่ดิน ที่ทำกินของหัวหน้าครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มของหัวหน้า ครัวเรือน และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหัวหน้าครัวเรือนที่แตกต่างกัน เป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

พรพรรณ เปล่งปลั่ง (2547) ได้ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีพื้นที่ใน การศึกษาคือ ตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า พัฒนาการของการท่องเที่ยวที่ ตลาดน้ำตลิ่งชัน แบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงใหญ่ๆ คือ 1) ตลาดน้ำตลิ่งชันในอดีต (ก่อน พ.ศ. 2530) 2) ตลาดน้ำตลิ่งชันยุคตลาดสินค้าเกษตร (พ.ศ. 2530 – 2540) และ 3) ตลาดน้ำตลิ่งชันยุคทัวร์คลอง (พ.ศ. 2540 – 2548) พัฒนาการดังกล่าวเป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งที่เนื่องมาจากการ เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การเกิดน้ำท่วมใหญ่ การตัด ถนน การประกาศใช้พระราชบัญญัติการจราจรทางน้ำ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของระดับประเทศและกรุงเทพมหานคร รวมไปถึงการผลักดันแนว คิดการมีส่วนร่วม และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำในช่วงที่ 3 นี้ เน้นการ มีส่วนร่วมของประชาชนโดยมีการจัดตั้ง “ประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน” ขึ้น และขยายขอบเขตการมี ส่วนร่วมโดยมีกลุ่มพันธมิตรที่หลากหลายมากขึ้น เช่น กลุ่มโรงเรียน กลุ่มวัด กลุ่มเจ้าของสวน เป็นต้น พัฒนาการที่สำคัญอีกประการหนึ่งของตลาดน้ำตลิ่งชันคือ เมื่อมีกระแสตื่นตัวเรื่องการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในช่วงปี พ.ศ. 2545 ตลาดน้ำตลิ่งชันก็ได้นำเอาแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์มาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวทัวร์คลองที่ตลาดน้ำตลิ่งชันด้วย

บุญญารัตน์ นามวงศ์ (2548) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลตำบลเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า บริบทของอำเภอเกาะสมุย เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมและมีศักยภาพในด้านพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยลักษณะทางกายภาพและภูมิประเทศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ชายอายุอยู่ระหว่าง 41-45 ปี การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีพหลักเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวและพาณิชย์กรรม รายได้สุทธิต่อปี 50,000–100,000 บาท และ 100,501–200,000 บาท ในสัดส่วนที่เท่ากันและมีภูมิลำเนาส่วนใหญ่เป็นคนเกาะสมุย ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นเรื่องสร้างความรู้ความเข้าใจทางสิ่งแวดล้อม โดยให้ความรู้และจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่งเสริมฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรม การท่องเที่ยวบนพื้นฐานสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ จะต้องจัดเรื่องเกษตรธรรมชาติ การประกอบธุรกิจที่คำนึงถึงการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น สร้างชุมชนเข้มแข็ง ความยั่งยืนทางนิเวศ โดยพัฒนาศักยภาพ วางผัง กระจายชุมชนและปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่นจะต้องมีการทำงานแบบประชาคม จัดตั้งสหกรณ์ แก้ไขกฎระเบียบโครงสร้างภาษี และมีรูปแบบการบริหารจัดการที่ดี ด้านความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวจะต้องให้ความรู้ การท่องเที่ยวคำนึงในลักษณะการนิเทศ การบริการที่เป็นเลิศ พัฒนาระบบสถาบันทางสังคม และบริการพื้นฐาน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การประเมินความรู้ การร่วมคิดตัดสินใจ การร่วมทำแผนปฏิบัติการ เจตคติต่อกระบวนการตามบทบาทหน้าที่ พบว่า ก่อนและหลังปฏิบัติการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ ถ้าคณะกรรมการชุมชนได้เข้าร่วมกระบวนการปฏิบัติการพัฒนายุทธศาสตร์ในครั้งนี้ จะมีความรู้และเจตคติมากกว่าก่อนเข้าร่วมปฏิบัติการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของผู้นำท้องถิ่นในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้นำแนวคิดทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้องมา กำหนดแนวทางขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มผู้นำการเมืองท้องถิ่น จำนวน 8 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงที่กำหนดคุณสมบัติตามจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มผู้นำการเมืองท้องถิ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

กลุ่มประชากร	จำนวน(คน)
1. สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (สภ.)	1
2. สมาชิกสภาเขต (สข.)	7
รวม	8

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร์เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ,2548

2. กลุ่มผู้นำการปกครองท้องถิ่น จำนวน 13 คน โดยวิธีการสุ่มเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงที่กำหนดคุณสมบัติตามจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มผู้นำการปกครองท้องถิ่น

กลุ่มประชากร	จำนวน (คน)
1. ผู้อำนวยการเขต	1
2. ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต	2
3. หัวหน้าฝ่ายปกครอง	1
4. หัวหน้าฝ่ายทะเบียน	1
5. หัวหน้าฝ่ายเทศกิจ	1
6. หัวหน้าฝ่ายการคลัง	1
7. หัวหน้าฝ่ายการศึกษา	1
8. หัวหน้าฝ่ายโยธา	1
9. หัวหน้าฝ่ายรายได้	1
10. หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม	1
11. หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ	1
12. หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล	1
รวม	13

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร์เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร, 2548

3. ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้นำชุมชนจาก 50 ชุมชน ชุมชนละ 1 คน จำนวน 50 คน โดยทำการสุ่มเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงที่กำหนดคุณสมบัติตามจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) และ กรรมการชุมชน จำนวน 50 ชุมชน ซึ่งมีจำนวนกรรมการชุมชนทั้งหมด 518 คน (ข้อมูล : สำนักงานทะเบียนราษฎร์เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร, 2548) จากนั้นทำการหาขนาดของตัวอย่าง โดยใช้สูตรการหาขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973 : 72) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

N = จำนวนประชากรผู้นำท้องถิ่น 518 คน

e = ค่าความผิดพลาดที่ยอมรับได้ ร้อยละ 5 = 0.05

n = ขนาดตัวอย่างที่ได้

$$\begin{aligned}
 \text{แทนค่าในสูตรได้ดังนี้} \quad n &= \frac{518}{1 + 518(0.0025)} \\
 &= \frac{518}{2.295} \\
 &= 225.71
 \end{aligned}$$

$$\text{ดังนั้นขนาดของตัวอย่าง} = 226 \text{ คน}$$

จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามจำนวนของกรรมการชุมชนแต่ละชุมชน ซึ่งมีจำนวนไม่เท่ากันในแต่ละชุมชน จาก 7-25 คน ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรในแต่ละชุมชน ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้นำชุมชนท้องถิ่น

ชื่อชุมชน	ประชากร (จำนวนกรรมการชุมชน)	ตัวอย่าง
1. เกษะชุมชนร่มเกล้าโซน 1	12	5
2. เกษะชุมชนร่มเกล้าโซน 2	6	3
3. เกษะชุมชนร่มเกล้าโซน 3	10	4
4. เกษะชุมชนร่มเกล้าโซน 4	22	9
5. เกษะชุมชนร่มเกล้าโซน 5	17	7
6. เกษะชุมชนร่มเกล้าโซน 6	14	6
7. ฟีนนครร่มเกล้าระยะ 1 โซน 7	14	6
8. ฟีนนครร่มเกล้าระยะ 3 โซน 8	24	10
9. ฟีนนครร่มเกล้าระยะ 2 โซน 9	16	7
10. ฟีนนครร่มเกล้าระยะ 4 โซน 10	7	3
11. มิตรสามัคคีฟีนนครฯ ระยะ 5 โซน 11	15	6
12. มิตรสามัคคีฟีนนครฯ ระยะ 6 โซน 12	6	3

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ชื่อชุมชน	ประชากร (จำนวนกรรมการชุมชน)	ตัวอย่าง
13. เกษะชุมชนร่มเกล้าโซนหลังคาเขียว	17	7
14. เกษะชุมชนร่มเกล้าโซนหลังคาแดง	23	10
15. เกษะชุมชนร่มเกล้าโซนหลังคาขาว	6	3
16. เกษะชุมชนแฟลตคลองลาง	22	9
17. ริมคลองลาดบัวขาว	6	3
18. นาฬิอะซ์ ลำนายโส	6	3
19. ร่มเกล้า 1	7	3
20. จิตรา	6	3
21. คลองหนึ่ง	10	4
22. เวฬุวันพัฒนา	6	3
23. หมู่บ้านพัฒนา หมู่ 11 (คลองเจ๊ก)	6	3
24. หมู่บ้านพัฒนา หมู่ 12 (ลำพะอง)	6	3
25. หมู่บ้านพัฒนา หมู่ 13 (ลำคูเวียง)	6	3
26. หมู่บ้านพัฒนาทิพพาวาส	14	6
27. บึงบัว	6	3
28. หมู่บ้านทิวไผ่พัฒนา	6	3
29. มิตรสัมพันธ์ หมู่ 9 (ลำปลาทิว)	6	3
30. หลวงพรต – ท่านเอี่ยม	11	5
31. หมู่บ้านเกษะ 2	24	10
32. วัดสังฆราชา	8	3
33. ร่วมใจพัฒนา	9	4
34. ประชาร่วมใจ	10	4
35. มิตรปลูกศรัทธา	6	3
36. ซอยธรรมบุญ	7	3
37. หลังวัดตานบุญ	13	6

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ชื่อชุมชน	ประชากร (จำนวนกรรมการชุมชน)	ตัวอย่าง
38. หมู่บ้านลานบุญ	10	4
39. หมู่บ้านสมนึก	6	3
40. เทศบาลนา	9	4
41. บำรุงรีน	6	3
42. ศิลาภีรดีอุปถัมภ์	6	3
43. วัดราชโกษา	6	3
44. คาร์ลิมุกิมอุปถัมภ์	8	3
45. มาเรียลัย	14	6
46. วัดพลมานีย์	14	6
47. วัดสุทธาโกชน์สุนทรอุปถัมภ์	7	3
48. สุทธาวาส	6	3
49. เลียบคลองมอญ	8	3
50. นำไกร หมู่ 9 ทับยาว	8	3
รวม	518	226

หมายเหตุ ตารางที่ 3 ได้ตัดผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนออกแล้ว

จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 226 คน กับ กรรมการชุมชนแต่ละชุมชนในเขตลาดกระบังทั้งหมด จำนวน 50 ชุมชน ตามจำนวนตัวอย่างของแต่ละชุมชนในตาราง 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล จากกลุ่มผู้นำการเมืองท้องถิ่น จำนวน 8 คน กลุ่มผู้นำการปกครองท้องถิ่น จำนวน 13 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 50 คน และกรรมการชุมชนจำนวน 226 คน รวมทั้งสิ้น 297 คน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้าง

แบบสอบถามขึ้นเอง โดยการค้นคว้าเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ลักษณะคำถามเป็นเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่น โดยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยแหล่งข่าวและความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร จำนวน 9 ข้อ ในแต่ละข้อมีระดับการวัดความถี่ตามแหล่งข่าวที่ได้รับ คือ ทุกวัน สัปดาห์ละ 3 – 4 ครั้ง สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง เดือนละครั้ง และไม่เคยได้รับ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านเนื้อหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 5 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

ในแต่ละข้อแบ่งระดับออกเป็น 5 ระดับ คือ ได้รับข่าวสารมากที่สุด ได้รับข่าวสารมาก ได้รับข่าวสารปานกลาง ได้รับข่าวสารน้อย และได้รับข่าวสารน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนในแต่ละระดับดังนี้

ได้รับข่าวสารมากที่สุด	ให้	5 คะแนน
ได้รับข่าวสารมาก	ให้	4 คะแนน
ได้รับข่าวสารปานกลาง	ให้	3 คะแนน
ได้รับข่าวสารน้อย	ให้	2 คะแนน
ได้รับข่าวสารน้อยที่สุด	ให้	1 คะแนน

เมื่อได้รวบรวมข้อมูลแล้วจะกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยของระดับการรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่น เป็นดังนี้ (ประคอง วรรณสูตร, 2538 : 77)

<u>คะแนนเฉลี่ย</u>		<u>ความหมายของระดับคะแนน</u>
1.00 - 1.49	หมายความว่า	มีการรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่นน้อยที่สุด
1.50 - 2.49	หมายความว่า	มีการรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่นน้อย
2.50 - 3.49	หมายความว่า	มีการรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่นปานกลาง
3.50 - 4.49	หมายความว่า	มีการรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่นมาก
4.50 – 5.00	หมายความว่า	มีการรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่นมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการรับรู้บทบาท 6 ข้อ

ในแต่ละข้อแบ่งระดับออกเป็น 5 ระดับ คือ มีบทบาทในการปฏิบัติมากที่สุด มีบทบาทในการปฏิบัติมาก มีบทบาทในการปฏิบัติปานกลาง มีบทบาทในการปฏิบัติน้อย และปฏิบัติน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนในแต่ละระดับดังนี้

เป็นจริงมากที่สุด	ให้	5 คะแนน
เป็นจริงมาก	ให้	4 คะแนน
เป็นจริงปานกลาง	ให้	3 คะแนน
เป็นจริงน้อย	ให้	2 คะแนน
เป็นจริงน้อยที่สุด	ให้	1 คะแนน

โดยจะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับการรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

<u>คะแนนเฉลี่ย</u>	<u>ความหมายของระดับคะแนน</u>
1.00 - 1.49	หมายความว่า มีการรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นน้อยที่สุด
1.50 - 2.49	หมายความว่า มีการรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นน้อย
2.50 - 3.49	หมายความว่า มีการรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นปานกลาง
3.50 - 4.49	หมายความว่า มีการรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นมาก
4.50 - 5.00	หมายความว่า มีการรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นมากที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำนวน 12 ข้อ โดยมีข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบว่า ใช่ และไม่ใช่ ถ้าผู้ตอบ ตอบถูกต้องได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน และได้แบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านแนวคิดและความหมาย (จำนวน 4 ข้อ) ด้านองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จำนวน 4 ข้อ) และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จำนวน 4 ข้อ)

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 10 ข้อ แบ่งเป็นแรงจูงใจภายนอก (จำนวน 5 ข้อ) และแรงจูงใจภายใน (จำนวน 5 ข้อ) โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5 คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	ให้คะแนน	4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้คะแนน	3 คะแนน
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	1 คะแนน

โดยจะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับแรงงใจของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมายของระดับคะแนน
1.00 - 1.49	หมายความว่า มีแรงงใจของผู้นำท้องถิ่นน้อยที่สุด
1.50 - 2.49	หมายความว่า มีแรงงใจของผู้นำท้องถิ่นน้อย
2.50 - 3.49	หมายความว่า มีแรงงใจของผู้นำท้องถิ่นปานกลาง
3.50 - 4.49	หมายความว่า มีแรงงใจของผู้นำท้องถิ่นมาก
4.50 - 5.00	หมายความว่า มีแรงงใจของผู้นำท้องถิ่นมากที่สุด

ตอนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 17 ข้อ โดยแบ่งบทบาทออกเป็น 2 ด้าน คือ บทบาทในด้านการบริหาร และบทบาทในด้านการให้การศึกษามีจำนวนข้อคำถามเป็นดังนี้

1. บทบาทในด้านการให้การศึกษามี 7 ข้อ
2. บทบาทในด้านการบริหารมี 10 ข้อ

ในแต่ละข้อแบ่งระดับออกเป็น 5 ระดับ คือ มีบทบาทในการปฏิบัติมากที่สุด มีบทบาทในการปฏิบัติมาก มีบทบาทในการปฏิบัติปานกลาง มีบทบาทในการปฏิบัติน้อย และปฏิบัติน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนในแต่ละระดับเป็นดังนี้

ปฏิบัติมากที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
ปฏิบัติมาก	ให้คะแนน	4 คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	ให้คะแนน	3 คะแนน
ปฏิบัติน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน

โดยจะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับบทบาทของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

<u>คะแนนเฉลี่ย</u>		<u>ความหมายของระดับคะแนน</u>
1.00 - 1.49	หมายความว่า	มีบทบาทของผู้นำท้องถิ่นน้อยที่สุด
1.50 - 2.49	หมายความว่า	มีบทบาทของผู้นำท้องถิ่นน้อย
2.50 - 3.49	หมายความว่า	มีบทบาทของผู้นำท้องถิ่นปานกลาง
3.50 - 4.49	หมายความว่า	มีบทบาทของผู้นำท้องถิ่นมาก
4.50 - 5.00	หมายความว่า	มีบทบาทของผู้นำท้องถิ่นมากที่สุด

ตอนที่ 7 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบคำถามปลายเปิด

การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. หาคความตรงของแบบสอบถาม (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน ตรวจสอบว่าแบบสอบถามตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำแบบสอบถามมาแก้ไข

ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบ มีดังนี้

1. ดร.ประเสริฐ กิติรัตน์ตระการ หัวหน้าหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต

2. ดร.คณา ชื่นตา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต

3. ดร. วรณดี สุทธินรากร นักวิจัย สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. คุณ เขียรยง ไชยรัตน์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมสินค้าการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2. หาคความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง คือ ผู้นำท้องถิ่น ในเขตมีนบุรี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาช (Cronbach Coefficient) และ Kuder-Richardson จากนั้นนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

การหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ของครอนบาช (Cronbach Coefficient) มีผลลัพธ์ดังนี้

การรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่น ได้ ค่า $\alpha = .7849$

การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่น ได้ ค่า $\alpha = .8849$

แรงจูงใจของผู้นำท้องถิ่น ได้ ค่า $\alpha = .9608$

บทบาทของผู้นำท้องถิ่น ได้ ค่า $\alpha = .9566$

ส่วนความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในเรื่องของความรู้ นั้น ใช้สูตร KR21 ของ Kuder-Richardson ซึ่งมีสูตรดังนี้ (ประคอง วรรณสุด, 2538 : 43)

$$\begin{aligned} \text{KR 21 : } r_{xx} &= \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\bar{X}(k-\bar{X})}{k \cdot S_x^2} \right] \\ &= \frac{12}{12-1} \left[1 - \frac{11.83(12-11.83)}{(12)(0.833)} \right] \\ &= 0.8714 \end{aligned}$$

k = จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ

\bar{X} = มัชฌิมเลขคณิตของคะแนนของผู้ถูกทดสอบทั้งหมด

S_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนของผู้ถูกทดสอบทั้งหมด

ได้ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง = 0.8714

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังนี้

1. สํารวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
2. ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยรังสิตเพื่อขอความร่วมมือกับสำนักงานเขตลาดกระบังใน

การทำเก็บข้อมูลในการวิจัย

3. นำแบบสอบถามแจกให้กับผู้นำท้องถิ่น
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC (Statistical Package for Social Science)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

2.1 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

2.2 ใช้ค่าสถิติ t-test ในการทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม กับตัวแปรตาม และใช้ค่าสถิติ F-test หรือ One way Analysis of Variance (ANOVA) หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในการทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม กับตัวแปรตาม

2.3 ใช้ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำท้องถิ่น และคุณลักษณะทางการท่องเที่ยวของผู้นำท้องถิ่น) กับตัวแปรตาม (บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ)

2.4 ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการศึกษาวิจัย ระหว่างเดือนสิงหาคม 2548 ถึง เดือนกรกฎาคม 2549

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่นในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 3 การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 5 แรงจูงใจของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 6 บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 7 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 8 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนความหมายดังต่อไปนี้

\bar{X}	หมายถึง ค่าเฉลี่ยของข้อมูล
S.D.	หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล
n	หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
F	หมายถึง ค่าความแตกต่างมากกว่า 2 กลุ่ม
df	หมายถึง ค่าองศาอิสระ
p	หมายถึง ค่าความน่าจะเป็น
t	หมายถึง ค่าความแตกต่างของ 2 กลุ่ม
r	หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละ คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำท้องถิ่น

(n = 297)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานะตำแหน่ง		
ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	8	2.7
ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	13	4.4
ผู้นำชุมชนท้องถิ่น	276	92.9
2. เพศ		
ชาย	205	69.0
หญิง	92	31.0
3. อายุ		
15-30 ปี	13	4.4
31-45 ปี	98	33.0
46-60 ปี	167	56.2
มากกว่า 60 ปี	19	6.4
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	95	32.0
มัธยมศึกษา	103	34.7
อาชีวศึกษา/อนุปริญญา	57	19.2
ปริญญาตรี	33	11.1
ปริญญาโท	9	3.0
อื่น ๆ	-	-
5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง		
1 ปี	80	26.9
2 ปี	67	22.6
3 ปี	63	21.2
4 ปี	42	14.1
มากกว่า 4 ปี	45	15.2

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีตำแหน่งเป็นผู้นำการเมืองท้องถิ่น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 ผู้นำการปกครองท้องถิ่น จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4 และผู้นำชุมชนท้องถิ่น จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 92.9

โดยผู้นำทั้งหมดนี้ เป็นเพศชาย จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 และเป็นเพศหญิง จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 มีอายุ 15-30 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4 อายุ 31-45 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 อายุ 46-60 ปี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 และมากกว่า 60 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 มัธยมศึกษา จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 อาชีวศึกษา/อนุปริญญา จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 ปริญญาตรี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และปริญญาโท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และผู้นำเหล่านี้มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 ระยะเวลา 2 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 ระยะเวลา 3 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 ระยะเวลา 4 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 และมากกว่า 4 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2

ตอนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่นในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 297)

แหล่งข่าว	ความถี่ที่ได้รับข่าวสาร : จำนวน (ร้อยละ)					รวม
	ทุกวัน	3-4 ครั้ง/ สัปดาห์	1-2 ครั้ง/ สัปดาห์	เดือนละ ครั้ง	ไม่เคย ได้รับ	
1. วิทยุ	-	5 (1.7)	22 (7.4)	94 (31.6)	176 (59.3)	297 (100.0)
2. โทรทัศน์	4 (1.3)	2 (0.7)	29 (9.8)	167 (56.2)	95 (32.0)	297 (100.0)
3. หนังสือพิมพ์	6 (2.0)	4 (1.3)	22 (7.4)	128 (43.1)	137 (46.1)	297 (100.0)
4. วารสาร/นิตยสาร	1 (0.3)	6 (2.0)	9 (3.0)	63 (21.2)	218 (73.4)	297 (100.0)
5. เอกสารทางวิชาการ	-	5 (1.7)	13 (4.4)	42 (14.1)	237 (79.8)	297 (100.0)
6. หอกระจายข่าว	-	1 (0.3)	5 (1.7)	25 (8.4)	266 (89.6)	297 (100.0)
7. ไปสเตอร์/แผ่นพับ	-	8 (2.7)	15 (5.1)	48 (16.2)	226 (76.1)	297 (100.0)
8. อินเทอร์เน็ต	-	8 (2.7)	13 (4.4)	23 (7.7)	253 (85.2)	297 (100.0)
9. สื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ ของรัฐ เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ฯลฯ	-	4 (1.3)	23 (7.7)	50 (16.8)	220 (74.1)	297 (100.0)

จากตารางที่ 5 พบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้นำท้องถิ่นได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากโทรทัศน์ระดับความถี่ที่ได้รับเดือนละครั้ง รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ วารสาร/นิตยสาร สื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ซึ่งระดับความถี่ที่ได้รับอยู่ที่เดือนละครั้ง

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น

ข่าวสาร	(n = 297)		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. นโยบายของรัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.48	.93	น้อย
2. การโฆษณาเชิญชวนให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.48	.93	น้อย
3. การจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.43	.90	น้อย
4. การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.41	.89	น้อย
5. บทบาทของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.44	.92	น้อย
รวม	2.45	.86	น้อย

จากตารางที่ 6 พิจารณาจากภาพรวมแล้ว พบว่า ผู้นำท้องถิ่นรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.45$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ผู้นำท้องถิ่นได้รับข่าวสารในระดับน้อยทุกประเด็นเช่นกัน คือ นโยบายของรัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 2.48$) การโฆษณาเชิญชวนให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 2.48$) บทบาทของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 2.44$) การจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 2.43$) และการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 2.41$)

ตอนที่ 3 การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 297)

บทบาท	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.51	.97	ปานกลาง
2. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นโดยตรง	2.57	1.01	ปานกลาง
3. การรักษาสภาพทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์เป็นหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น	2.56	1.00	ปานกลาง
4. การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น	2.54	.98	ปานกลาง
5. การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น	2.48	1.02	น้อย
รวม	2.53	.93	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 พิจารณาจากภาพรวมแล้ว พบว่า ผู้นำท้องถิ่นรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.53$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดประเด็นที่ผู้นำท้องถิ่นรับรู้บทบาทในระดับปานกลาง คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นโดยตรง ($\bar{X} = 2.57$) การรักษาสภาพทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์เป็นหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.56$) การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.54$) และผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 2.51$) ส่วนประเด็นที่ผู้นำท้องถิ่นรับรู้บทบาทในระดับน้อย คือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.48$)

ตอนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละ ความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 297)

แนวคิดและความหมาย	ตอบถูก :	ตอบผิด :	รวม :
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	187 (63.0)	110 (37.0)	297 (100.0)
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับระบบนิเวศ	188 (63.3)	109 (36.7)	297 (100.0)
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	181 (60.9)	116 (39.1)	297 (100.0)
4. ประชาชนในพื้นที่สามารถหารายได้พิเศษจากการขายของที่ระลึกจากวัสดุที่ประดิษฐ์ขึ้นเองโดยไม่รบกวนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	176 (59.3)	121 (40.7)	297 (100.0)

จากตารางที่ 8 พบว่า ส่วนใหญ่แล้ว ผู้นำท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุด ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับระบบนิเวศ จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 รองลงมาคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 63.0 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 60.9 และประชาชนในพื้นที่สามารถหารายได้พิเศษจากการขายของที่ระลึกจากวัสดุที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง โดยไม่รบกวนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 59.3

ตารางที่ 9 จำนวน และร้อยละ คะแนนความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 297)		
คะแนน	จำนวน	ร้อยละ
0 คะแนน	104	35.0
1 คะแนน	5	1.7
2 คะแนน	6	2.0
3 คะแนน	13	4.4
4 คะแนน	169	56.9

จากตารางที่ 9 พบว่า จากการวัดระดับความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 4 ข้อ และแต่ละข้อมี 1 คะแนน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นตอบได้ คะแนนเต็ม 4 คะแนน จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 ได้ 3 คะแนน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4 ได้ 2 คะแนน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ได้ 1 คะแนน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่ตอบได้ 0 คะแนน จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0

ตารางที่ 10 จำนวน และร้อยละ ความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบหลัก	ตอบถูก :	ตอบผิด :	รวม :
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	174 (58.6)	123 (41.4)	297 (100.0)
2. การจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบโดยไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	172 (57.9)	125 (42.1)	297 (100.0)
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว	172 (57.9)	125 (42.1)	297 (100.0)
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน	163 (54.9)	134 (45.1)	297 (100.0)

จากตารางที่ 10 พบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้นำท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุดในเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 58.6 รองลงมาคือ การจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบโดยไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 57.9 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและ ระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 57.9 และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 54.9

ตารางที่ 11 จำนวน และร้อยละ คะแนนความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 297)

คะแนน	จำนวน	ร้อยละ
0 คะแนน	114	38.4
1 คะแนน	8	2.7
2 คะแนน	9	3.0
3 คะแนน	9	3.0
4 คะแนน	157	52.9

จากตารางที่ 11 พบว่า จากการวัดระดับความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 4 ข้อ และแต่ละข้อมี 1 คะแนน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นตอบได้ คะแนนเต็ม 4 คะแนน จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 ได้ 3 คะแนน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ได้ 2 คะแนน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ได้ 1 คะแนน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่ตอบได้ 0 คะแนน จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4

ตารางที่ 12 จำนวน และร้อยละ ความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 297)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตอบถูก : จำนวน (ร้อยละ)	ตอบผิด : จำนวน (ร้อยละ)	รวม : จำนวน (ร้อยละ)
1. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	163 (54.9)	134 (45.1)	297 (100.0)
2. ชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวควรมีการจัดเตรียมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับนักท่องเที่ยว	165 (55.6)	132 (44.4)	297 (100.0)
3. มีการควบคุมการก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	179 (60.3)	118 (39.7)	297 (100.0)
4. การส่งเสริมและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงให้เพิ่มขึ้น เพื่อลดความแออัดให้กับพื้นที่หลักเน้นเรื่องที่เป็น/สำคัญ	176 (59.3)	121 (40.7)	297 (100.0)

จากตารางที่ 12 พบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้นำท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุดในเรื่องการควบคุมการก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 60.3 รองลงมาคือ การส่งเสริมและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงให้เพิ่มขึ้น เพื่อลดความแออัดให้กับพื้นที่หลักเน้นเรื่องที่เป็น/สำคัญ จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 59.3 ชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวควรมีการจัดเตรียมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับนักท่องเที่ยว จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 และการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 54.9

ตารางที่ 13 จำนวน และร้อยละ คะแนนความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 297)

คะแนน	จำนวน	ร้อยละ
0 คะแนน	105	35.4
1 คะแนน	9	3.0
2 คะแนน	24	8.1
3 คะแนน	10	3.4
4 คะแนน	149	50.2

จากตารางที่ 13 พบว่า จากการวัดระดับความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 4 ข้อ และแต่ละข้อมี 1 คะแนน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นตอบได้ คะแนนเต็ม 4 คะแนน จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 50.2 ได้ 3 คะแนน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 ได้ 2 คะแนน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 ได้ 1 คะแนน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่ตอบได้ 0 คะแนน จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4

ตอนที่ 5 แรงจูงใจของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นต่อแรงจูงใจภายนอกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 297)

แรงจูงใจภายนอก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. นโยบายของผู้บริหารในเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีอิทธิพลสำคัญต่อการปฏิบัติ	2.77	1.22	ปานกลาง
2. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงานและท่านส่งผลให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น	2.76	1.23	ปานกลาง
3. ท่านและผู้บังคับบัญชาด้วยกันแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน	2.75	1.24	ปานกลาง
4. สภาพแวดล้อมในพื้นที่ของท่านเหมาะแก่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.67	1.25	ปานกลาง
5. ท่านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บังคับบัญชาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.72	1.24	ปานกลาง
รวม	2.74	1.18	ปานกลาง

จากตารางที่ 14 พิจารณาจากภาพรวมแล้ว พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.74$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ผู้นำท้องถิ่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น คือ นโยบายของผู้บริหารในเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีอิทธิพลสำคัญต่อการปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.77$) สัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน และท่านส่งผลให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ($\bar{X} = 2.76$) ร่วมกับผู้บังคับบัญชาแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ($\bar{X} = 2.75$) มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บังคับบัญชาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 2.72$) และ สภาพแวดล้อมในพื้นที่เหมาะแก่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 2.67$)

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นต่อแรงจูงใจภายใน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 297)

แรงจูงใจภายใน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ความต้องการให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่	2.78	1.29	ปานกลาง
2. ความรู้สึกทำทหายในการทำงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.79	1.27	ปานกลาง
3. ความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยว	2.73	1.24	ปานกลาง
4. ความต้องการในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.74	1.25	ปานกลาง
5. ความภูมิใจจากการได้แสดงออกถึงบทบาทในการมีส่วนร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยว	2.76	1.26	ปานกลาง
รวม	2.76	1.23	ปานกลาง

จากตารางที่ 15 พิจารณาจากภาพรวมแล้ว พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.76$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ผู้นำท้องถิ่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น คือ ความรู้สึกทำทหายในการทำงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 2.79$) ความต้องการให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่ ($\bar{X} = 2.78$) ความภูมิใจจากการได้แสดงออกถึงบทบาทในการมีส่วนร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.76$) ความต้องการในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 2.74$) ความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.73$)

ตอนที่ 6 บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการให้การศึกษา

(n = 297)			
การให้การศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. เชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.93	1.28	ปานกลาง
2. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ	2.89	1.30	ปานกลาง
3. สนับสนุนให้มีการศึกษานอกสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่าง ๆ อยู่เสมอ	2.89	1.29	ปานกลาง
4. จัดอบรมแก่ประชาชนเพื่อให้ช่วยกันรักษาสภาพสถานที่ท่องเที่ยวให้คงอยู่ตามธรรมชาติ	2.88	1.30	ปานกลาง
5. จัดให้มีกิจกรรมรณรงค์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวันสำคัญ ๆ เช่น วันสิ่งแวดล้อมไทย	2.81	1.29	ปานกลาง
6. สนับสนุนให้โรงเรียนถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักเรียน	2.82	1.33	ปานกลาง
7. รณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนสนใจและรักษาสถานที่ท่องเที่ยวไว้ให้สมบูรณ์	2.87	1.32	ปานกลาง
รวม	2.87	1.25	ปานกลาง

จากตารางที่ 16 พิจารณาจากภาพรวมแล้ว พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ผู้นำท้องถิ่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น คือ เชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 2.93$) จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 2.89$) สนับสนุนให้มีการศึกษานอกสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่าง ๆ อยู่เสมอ ($\bar{X} = 2.89$) จัดอบรมแก่ประชาชน เพื่อให้ช่วยกันรักษา สภาพสถานที่ท่องเที่ยวให้คงอยู่ตามธรรมชาติ ($\bar{X} = 2.88$) รณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนสนใจและรักษาสถานที่ท่องเที่ยวไว้ให้สมบูรณ์ ($\bar{X} = 2.87$) สนับสนุนให้โรงเรียนถ่ายทอดความรู้

เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักเรียน ($\bar{X} = 2.82$) จัดให้มีกิจกรรมรณรงค์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ใน วันสำคัญ ๆ เช่น วันสิ่งแวดล้อมไทย ($\bar{X} = 2.81$)

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นต่อบทบาทในการ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการบริหาร

(n = 297)				
การบริหาร	\bar{X}	S.D.	ระดับ	
1. กำหนดนโยบายและให้มีผู้รับผิดชอบ	2.79	1.30	ปานกลาง	
2. จัดทำแผนโครงการในการให้ความช่วยเหลือบุคลากรที่ทำงานด้าน การท่องเที่ยว	2.82	1.30	ปานกลาง	
3. จัดทำโครงการและแผนปฏิบัติการต่อปี	2.80	1.32	ปานกลาง	
4. จัดหาบุคลากรที่เหมาะสมเพื่อควบคุมและดำเนินการตามโครงการ	2.89	1.34	ปานกลาง	
5. ยกย่องชมเชยบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริมการ ท่องเที่ยว	2.82	1.31	ปานกลาง	
6. จัดทำเอกสาร รายงานผลในภาพรวมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน พื้นที่ให้หน่วยงานและหน่วยเหนือทราบโดยตลอด	2.82	1.34	ปานกลาง	
7. ประชาสัมพันธ์นโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ ประชาชนในพื้นที่และผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างสม่ำเสมอ	2.86	1.35	ปานกลาง	
8. รณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	2.85	1.32	ปานกลาง	
9. จัดหางบประมาณสนับสนุนโครงการและกิจกรรมด้านการ ท่องเที่ยว	2.84	1.33	ปานกลาง	
10. ปรับแผนและโครงการให้เหมาะสมและทันเหตุการณ์โดยตลอด	2.83	1.32	ปานกลาง	
รวม	2.83	1.26	ปานกลาง	

จากตารางที่ 17 พิจารณาจากภาพรวมแล้ว พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการบริหารในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ผู้นำท้องถิ่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น คือ จัดหาบุคลากรที่เหมาะสมเพื่อควบคุมและดำเนินการตามโครงการ ($\bar{X} = 2.89$) ประชาสัมพันธ์นโยบายเกี่ยวกับการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ประชาชนในพื้นที่และผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 2.86$) รณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 2.85$) จัดหางบประมาณสนับสนุนโครงการและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.84$) ปรับแผนและโครงการให้เหมาะสมและทันเหตุการณ์โดยตลอด ($\bar{X} = 2.83$) จัดทำแผนโครงการในการให้ความช่วยเหลือบุคลากรที่ทำงานด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.82$) ยกย่องชมเชยบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.82$) จัดทำเอกสารรายงานผลในภาพรวมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ให้หน่วยงานและหน่วยเหนือทราบโดยตลอด ($\bar{X} = 2.82$) จัดทำโครงการและแผนปฏิบัติการต่อปี ($\bar{X} = 2.80$) และกำหนดนโยบายและให้มีผู้รับผิดชอบ ($\bar{X} = 2.79$)

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

ตอนที่ 7 การทดสอบสมมติฐาน

1. ผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกัน รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน

(n = 297)

การได้รับข่าวสาร	สถานะตำแหน่ง	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
การได้รับข่าวสาร	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	8	2.98	.60	2.231	2/294	.109
การท่องเที่ยว	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	13	2.71	.68			
เชิงนิเวศ	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น	276	2.42	.87			

จากตารางที่ 18 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่งแตกต่างกันรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามเพศชาย และเพศหญิง ด้วยค่า t-test

(n = 297)

การได้รับข่าวสาร	เพศชาย (n = 205)		เพศหญิง (n = 92)		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
การได้รับข่าวสารการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.44	.85	2.47	.87	-.209	.834

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นเพศชาย และเพศหญิงรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามอายุที่แตกต่างกัน

(n = 297)

การได้รับข่าวสาร	อายุ	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
การได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	15-30 ปี	13	2.62	.93	.165	3/293	.920
	31-45 ปี	98	2.44	.83			
	46-60 ปี	167	2.45	.88			
	มากกว่า 60 ปี	19	2.45	.72			

จากตารางที่ 20 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีอายุแตกต่างกันรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

(n = 297)

การได้รับข่าวสาร	ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
การได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ประถมศึกษา	98	2.38	.92	.479	4/292	.751
	มัธยมศึกษา	103	2.44	.80			
	อาชีว/อนุปริญญา	57	2.52	.86			
	ปริญญาตรี	33	2.53	.81			
	ปริญญาโท	9	2.67	.97			

จากตารางที่ 21 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีอายุแตกต่างกันรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน

(n = 297)

การได้รับข่าวสาร	ระยะเวลา	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
การได้รับข่าวสารการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1 ปี	80	2.30	.75	3.237	4/292	.013*
	2 ปี	67	2.60	.84			
	3 ปี	63	2.26	.80			
	4 ปี	42	2.74	.98			
	มากกว่า 4 ปี	45	2.51	.92			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 22 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ดังได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันโดยวิธีการของ Scheffe'

ระยะเวลา	1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี	มากกว่า 4 ปี
\bar{X}					
1 ปี					
2 ปี	.30*		.33*		
3 ปี					
4 ปี	.44*		.47*		
มากกว่า 4 ปี					

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 23 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี รับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .30 และ .33 ตามลำดับ ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี รับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่าผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .44 และ .47 ตามลำดับ

2. ผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกัน รับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน

(n = 297)							
การรับรู้บทบาท	สถานะตำแหน่ง	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	8	3.95	.78	23.055	2/294	.000**
	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	13	3.65	.66			
	ท้องถิ่น	276	2.44	.88			
	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น						

** $p \leq .01$

จากตารางที่ 24 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่งแตกต่างกันรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ดังได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'

สถานะตำแหน่ง	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น
\bar{x}			
ผู้นำการเมืองท้องถิ่น			1.51*
ผู้นำการปกครองท้องถิ่น			1.21*
ผู้นำชุมชนท้องถิ่น			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 25 พบว่า ผู้นำการเมืองท้องถิ่น และผู้นำการปกครองท้องถิ่น รับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 1.51 และ 1.21 ตามลำดับ

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นจำแนกตามเพศชาย และเพศหญิง ด้วยค่า t-test

การรับรู้บทบาท	เพศชาย (n = 205)		เพศหญิง (n = 92)		t	p
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
	บบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.52	.93	2.56		

จากตารางที่ 26 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นเพศชาย และเพศหญิงรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามอายุที่แตกต่างกัน

(n = 297)

การรับรู้บทบาท	อายุ	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
บทบาทในการส่งเสริม	15-30 ปี	13	2.60	.98	.411	3/293	.745
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	31-45 ปี	98	2.45	.87			
	46-60 ปี	167	2.58	.96			
	มากกว่า 60 ปี	19	2.52	.95			

จากตารางที่ 27 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีอายุแตกต่างกันรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

(n = 297)

การรับรู้บทบาท	ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
บทบาทในการ	ประถมศึกษา	98	2.39	.87	2.454	4/292	.046*
ส่งเสริมการ	มัธยมศึกษา	103	2.52	.91			
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีว/อนุปริญญา	57	2.54	.93			
	ปริญญาตรี	33	2.81	.98			
	ปริญญาโท	9	3.18	1.21			

* p ≤ .05

จากตารางที่ 28 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ดังได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันโดยวิธีการของ Scheffe'

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อาชีว/อนุปริญญา	ปริญญาตรี	ปริญญาโท
\bar{x}					
ประถมศึกษา					
มัธยมศึกษา					
อาชีว/อนุปริญญา					
ปริญญาตรี		.42*			
ปริญญาโท		.79*	.66*		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 29 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า.42 ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .79 และ .66 ตามลำดับ

ตารางที่ 30 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เดียว การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน

(n = 297)							
การรับรู้บทบาท	ระยะเวลา	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
บทบาทในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1 ปี	80	2.43	.92	2.983	4/292	.023*
	2 ปี	67	2.48	.87			
	3 ปี	63	2.38	.83			
	4 ปี	42	2.92	1.05			
	มากกว่า 4 ปี	45	2.67	.97			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 30 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันการรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ดังได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'

ระยะเวลา	1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี	มากกว่า 4 ปี
\bar{x}					
1 ปี					
2 ปี					
3 ปี					
4 ปี	.49*	.44*	.54*		
มากกว่า 4 ปี					

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 31 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี รับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี, 2 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .49, .44 และ .54 ตามลำดับ

3. ผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

ตารางที่ 32 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน

(n = 297)

ความรู้ความเข้าใจ	สถานะตำแหน่ง	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
1. ด้านแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	8	4.00	.00	7.889	2/294	.000**
	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	13	4.00	.00			
	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น	276	2.35	1.90			
2. ด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	8	4.00	.00	9.032	2/294	.000**
	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	13	3.92	.28			
	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น	276	2.17	1.92			
3. ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	8	4.00	.00	6.654	2/294	.001**
	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	13	3.46	.66			
	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น	276	2.20	1.87			

** $p \leq .01$

จากตารางที่ 32 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่งแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ดังได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ในตารางที่ 33-35

ตารางที่ 33 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'

สถานะตำแหน่ง \bar{x}	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น
ผู้นำการเมืองท้องถิ่น			1.65*
ผู้นำการปกครองท้องถิ่น			1.65*
ผู้นำชุมชนท้องถิ่น			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 33 พบว่า ผู้นำการเมืองท้องถิ่น และผู้นำการปกครองท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 1.65 และ 1.65 ตามลำดับ

ตารางที่ 34 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'

สถานะตำแหน่ง \bar{x}	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น
ผู้นำการเมืองท้องถิ่น			1.83*
ผู้นำการปกครองท้องถิ่น			1.76*
ผู้นำชุมชนท้องถิ่น			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 34 พบว่า ผู้นำการเมืองท้องถิ่น และผู้นำการปกครองท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 1.83 และ 1.76 ตามลำดับ

ตารางที่ 35 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ
Scheffe'

สถานะตำแหน่ง	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น
\bar{X}			
ผู้นำการเมืองท้องถิ่น			1.80*
ผู้นำการปกครองท้องถิ่น			1.27*
ผู้นำชุมชนท้องถิ่น			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 35 พบว่า ผู้นำการเมืองท้องถิ่น และผู้นำการปกครองท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 1.80 และ 1.27 ตามลำดับ

ตารางที่ 36 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นจำแนกตามเพศชาย และเพศหญิง ด้วยค่า t-test

ความรู้ความเข้าใจ	เพศชาย (n = 205)		เพศหญิง (n = 92)		t	P
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	1. ด้านแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.44	1.89	2.51		
2. ด้านองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.33	1.90	2.22	1.93	.457	.648
3. ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.33	1.85	2.23	1.84	.446	.656

(n = 297)

จากตารางที่ 36 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นเพศชาย และเพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 37 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามอายุที่ต่างกัน

(n = 297)

ความรู้ความเข้าใจ	อายุ	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
1. ด้านแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	15-30 ปี	13	2.45	2.03	.924	3/293	.429
	31-45 ปี	98	2.21	1.96			
	46-60 ปี	167	2.58	1.83			
	มากกว่า 60 ปี	19	2.74	1.73			
2. ด้านองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	15-30 ปี	13	2.46	2.03	.666	3/293	.573
	31-45 ปี	98	2.08	1.94			
	46-60 ปี	167	2.41	1.88			
	มากกว่า 60 ปี	19	2.21	1.96			
3. ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	15-30 ปี	13	2.54	1.94	.797	3/293	.496
	31-45 ปี	98	2.07	1.90			
	46-60 ปี	167	2.39	1.79			
	มากกว่า 60 ปี	19	2.53	1.98			

จากตารางที่ 37 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 38 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

(n = 297)

ความรู้ความเข้าใจ	ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
1. ด้านแนวคิดและความ หมายของการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ประถมศึกษา	98	2.32	1.94	.737	4/292	.568
	มัธยมศึกษา	103	3.38	1.83			
	อาชีว/อนุปริญญา	57	2.60	1.93			
	ปริญญาตรี	33	3.76	1.85			
	ปริญญาโท	9	3.11	1.76			
2. ด้านองค์ประกอบหลัก ของการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	ประถมศึกษา	98	2.29	1.93	1.898	4/292	.111
	มัธยมศึกษา	103	1.95	1.88			
	อาชีว/อนุปริญญา	57	2.51	1.90			
	ปริญญาตรี	33	2.79	1.87			
	ปริญญาโท	9	3.00	1.73			
3. ด้านการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ประถมศึกษา	98	2.23	1.91	1.058	4/292	.378
	มัธยมศึกษา	103	2.12	1.81			
	อาชีว/อนุปริญญา	57	2.39	1.88			
	ปริญญาตรี	33	2.82	1.78			
	ปริญญาโท	9	2.67	1.58			

จากตารางที่ 38 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านองค์ประกอบ
หลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไป
ตามสมมติฐาน

ตารางที่ 39 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน

(n = 297)

ความรู้ความเข้าใจ	ระยะเวลา	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
1. ด้านแนวคิดและความ หมายของการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	1 ปี	80	2.15	1.98	3.579	4/292	.007**
	2 ปี	67	2.91	1.74			
	3 ปี	63	1.95	1.95			
	4 ปี	42	2.95	1.67			
	มากกว่า 4 ปี	45	2.62	1.77			
2. ด้านองค์ประกอบหลัก ของการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	1 ปี	80	2.16	1.97	5.520	4/292	.000**
	2 ปี	67	2.99	1.71			
	3 ปี	63	1.51	1.86			
	4 ปี	42	2.57	1.85			
	มากกว่า 4 ปี	45	2.33	1.82			
3. ด้านการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1 ปี	80	2.15	1.93	4.588	4/292	.001**
	2 ปี	67	2.91	1.68			
	3 ปี	63	1.63	1.85			
	4 ปี	42	2.64	1.68			
	มากกว่า 4 ปี	45	2.27	1.79			

** $p \leq .01$

จากตารางที่ 39 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ดังได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ในตารางที่ 40-42

ตารางที่ 40 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันโดยวิธีการของ Scheffe'

ระยะเวลา	1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี	มากกว่า 4 ปี
\bar{x}					
1 ปี					
2 ปี	.76*		.96*		
3 ปี					
4 ปี	.80*		1.00*		
มากกว่า 4 ปี					

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 40 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .76 และ .96 ตามลำดับ ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .80 และ 1.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 41 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'

ระยะเวลา	1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี	มากกว่า 4 ปี
\bar{x}					
1 ปี					
2 ปี	.82*		1.48*		
3 ปี					
4 ปี			1.06*		
มากกว่า 4 ปี			.83*		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 41 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .82 และ 1.48 ตามลำดับ ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และมากกว่า 4 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 1.06 และ .83 ตามลำดับ

ตารางที่ 42 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการ
ของ Scheffe'

ระยะเวลา	1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี	มากกว่า 4 ปี
\bar{x}					
1 ปี					
2 ปี	.76*		1.28*		
3 ปี					
4 ปี			1.01*		
มากกว่า 4 ปี					

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 42 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .76 และ 1.28 ตามลำดับ ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 1.01

3. ผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

ตารางที่ 43 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน

(n = 297)

แรงจูงใจ	สถานะตำแหน่ง	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
1. แรงจูงใจภายนอก	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	8	4.18	.60	17.248	2/294	.000**
	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	13	4.08	.39			
	ท้องถิ่น	276	2.63	1.15			
	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น						
2. แรงจูงใจภายใน	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	8	4.53	.51	22.574	2/294	.000**
	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	13	4.29	.44			
	ท้องถิ่น	276	3.64	1.18			
	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น						

** $p \leq .01$

จากตารางที่ 43 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ดังได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ในตารางที่ 44-45

ตารางที่ 44 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอกของผู้นำท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกันโดยวิธีการของ Scheffe'

สถานะตำแหน่ง \bar{x}	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น
ผู้นำการเมืองท้องถิ่น			1.54*
ผู้นำการปกครองท้องถิ่น			1.45*
ผู้นำชุมชนท้องถิ่น			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 44 พบว่า ผู้นำการเมืองท้องถิ่น และผู้นำการปกครองท้องถิ่น มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างจากผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 1.54 และ 1.45 ตามลำดับ

ตารางที่ 45 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายในของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกันโดยวิธีการของ Scheffe'

สถานะตำแหน่ง \bar{x}	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น
ผู้นำการเมืองท้องถิ่น			1.89*
ผู้นำการปกครองท้องถิ่น			1.67*
ผู้นำชุมชนท้องถิ่น			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 45 พบว่า ผู้นำการเมืองท้องถิ่น และผู้นำการปกครองท้องถิ่น มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างจากผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 1.89 และ 1.67 ตามลำดับ

ตารางที่ 46 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ ผู้นำท้องถิ่นจำแนกตามเพศชาย และเพศหญิง ด้วยค่า t-test

(n = 297)

แรงจูงใจ	เพศชาย (n = 205)		เพศหญิง (n = 92)		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. แรงจูงใจภายนอก	2.71	1.17	2.80	1.19	-.612	.541
2. แรงจูงใจภายใน	2.72	1.24	2.85	1.22	-.862	.389

จากตารางที่ 46 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นเพศชาย และเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจ ภายนอก และแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน

ตารางที่ 47 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามอายุที่แตกต่างกัน

(n = 297)

แรงจูงใจ	อายุ	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
1. แรงจูงใจภายนอก	15-30 ปี	13	2.89	1.14	1.176	3/293	.319
	31-45 ปี	98	2.56	1.16			
	46-60 ปี	167	2.81	1.19			
	มากกว่า 60 ปี	19	2.91	1.16			
2. แรงจูงใจภายใน	15-30 ปี	13	2.75	1.07	.710	3/293	.547
	31-45 ปี	98	2.61	1.24			
	46-60 ปี	167	2.84	1.24			
	มากกว่า 60 ปี	19	2.80	1.23			

จากตารางที่ 47 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจ ภายนอกและแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน

ตารางที่ 48 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

(n = 297)

แรงจูงใจ	ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
1. แรงจูงใจภายนอก	ประถมศึกษา	98	2.71	1.23	1.552	4/292	.187
	มัธยมศึกษา	103	2.64	1.09			
	อาชีว/อนุปริญญา	57	2.66	1.20			
	ปริญญาตรี	33	3.02	1.12			
	ปริญญาโท	9	3.44	1.44			
2. แรงจูงใจภายใน	ประถมศึกษา	98	2.73	1.29	2.001	4/292	.095
	มัธยมศึกษา	103	2.65	1.12			
	อาชีว/อนุปริญญา	57	2.67	1.21			
	ปริญญาตรี	33	3.14	1.29			
	ปริญญาโท	9	3.53	1.49			

จากตารางที่ 48 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 49 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่
แตกต่างกัน

(n = 297)

แรงจูงใจ	ระยะเวลา	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
1. แรงจูงใจภายนอก	1 ปี	80	2.56	1.21	3.257	4/292	.012*
	2 ปี	67	2.98	1.09			
	3 ปี	63	2.43	1.15			
	4 ปี	42	3.09	1.19			
	มากกว่า 4 ปี	45	2.77	1.15			
2. แรงจูงใจภายใน	1 ปี	80	2.59	1.28	4.932	4/292	.001**
	2 ปี	67	3.07	1.10			
	3 ปี	63	2.32	1.09			
	4 ปี	42	3.19	1.32			
	มากกว่า 4 ปี	45	2.82	1.21			

** $p \leq .01$

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 49 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ดังได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ในตารางที่ 50-51

ตารางที่ 50 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอกของผู้นำท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่ แตกต่างกันโดยวิธีการของ Scheffe'

ระยะเวลา	1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี	มากกว่า 4 ปี
\bar{x}					
1 ปี					
2 ปี	.42*		.55*		
3 ปี					
4 ปี	.52*		.65*		
มากกว่า 4 ปี					

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 50 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างจาก ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .42 และ .55 ตามลำดับ ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .52 และ .65 ตามลำดับ

ตารางที่ 51 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายในของผู้นำท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่ แตกต่างกันโดยวิธีการของ Scheffe'

ระยะเวลา / \bar{x}	1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี	มากกว่า 4 ปี
1 ปี					
2 ปี	.48*		.74*		
3 ปี					
4 ปี	.60*		.86*		
มากกว่า 4 ปี			.50*		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 51 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างจาก ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .48 และ .74 ตามลำดับ ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .60 และ .86 ตามลำดับ สำหรับผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากกว่า 4 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .50

4. ผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

ตารางที่ 52 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน

(n = 297)

บทบาท	สถานะตำแหน่ง	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
1. ด้านการให้การศึกษา	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	8	4.66	.37	23.096	2/294	.000**
	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	13	4.46	.38			
	ท้องถิ่น	276	2.74	1.20			
	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น						
2. ด้านการบริหาร	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	8	4.45	.51	21.705	2/294	.000**
	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	13	4.48	.32			
	ท้องถิ่น	276	4.71	1.22			
	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น						

** $p \leq .01$

จากตารางที่ 52 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ดังได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ในตารางที่ 53-54

ตารางที่ 53 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'

สถานะตำแหน่ง \bar{x}	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น
ผู้นำการเมืองท้องถิ่น			1.92*
ผู้นำการปกครองท้องถิ่น			1.72*
ผู้นำชุมชนท้องถิ่น			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 53 พบว่า ผู้นำการเมืองท้องถิ่น และผู้นำการปกครองท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษาแตกต่างจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 1.92 และ 1.72 ตามลำดับ

ตารางที่ 54 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการบริหาร จำแนกตามสถานะตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'

สถานะตำแหน่ง \bar{x}	ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	ผู้นำการปกครองท้องถิ่น	ผู้นำชุมชนท้องถิ่น
ผู้นำการเมืองท้องถิ่น			1.74*
ผู้นำการปกครองท้องถิ่น			1.77*
ผู้นำชุมชนท้องถิ่น			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 54 พบว่า ผู้นำการเมืองท้องถิ่น และผู้นำการปกครองท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการบริหารแตกต่างจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นโดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 1.74 และ 1.77 ตามลำดับ

ตารางที่ 55 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของผู้นำท้องถิ่นจำแนกตามเพศชาย และเพศหญิง ด้วยค่า t-test

(n = 297)

บทบาท	เพศชาย (n = 205)		เพศหญิง (n = 92)		t	p
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. ด้านการให้การศึกษา	2.84	1.26	2.93	1.25	-.542	.588
2. ด้านการบริหาร	2.79	1.26	2.93	1.27	-.841	.401

จากตารางที่ 55 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นเพศชาย และเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหาร ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 56 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามอายุที่แตกต่างกัน

(n = 297)

บทบาท	อายุ	n	\bar{x}	S.D.	F	df	p
1. ด้านการให้การศึกษา	15-30 ปี	13	2.68	1.16	1.363	3/293	.254
	31-45 ปี	98	2.68	1.21			
	46-60 ปี	167	2.99	1.28			
	มากกว่า 60 ปี	19	2.89	1.22			
2. ด้านการบริหาร	15-30 ปี	13	2.64	1.12	1.032	3/293	.379
	31-45 ปี	98	2.67	1.24			
	46-60 ปี	167	2.93	1.29			
	มากกว่า 60 ปี	19	2.96	1.24			

จากตารางที่ 56 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 57 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

(n = 297)

บทบาท	ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
1. ด้านการให้การศึกษา	ประถมศึกษา	98	2.82	1.31	2.613	4/292	.036*
	มัธยมศึกษา	103	2.76	1.14			
	อาชีว/อนุปริญญา	57	2.73	1.22			
	ปริญญาตรี	33	3.34	1.30			
	ปริญญาโท	9	3.71	1.43			
2. ด้านการบริหาร	ประถมศึกษา	98	2.83	1.34	2.608	4/292	.036*
	มัธยมศึกษา	103	2.70	1.13			
	อาชีว/อนุปริญญา	57	2.67	1.19			
	ปริญญาตรี	33	3.29	1.34			
	ปริญญาโท	9	3.66	1.54			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 57 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานตั้งได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ในตารางที่ 58-59

ตารางที่ 58 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'

สถานะตำแหน่ง	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อาชีว/อนุปริญญา	ปริญญาตรี	ปริญญาโท
\bar{x}					
ประถมศึกษา					
มัธยมศึกษา					
อาชีว/อนุปริญญา					
ปริญญาตรี	.52*	.57*	.60*		
ปริญญาโท	.89*	.95*	.98*		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 58 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษาแตกต่างจาก ผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีว/อนุปริญญา โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .52, .57 และ .60 ตามลำดับ ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาปริญญาโทมีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีว/อนุปริญญา โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .89, .95 และ .98 ตามลำดับ

ตารางที่ 59 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการบริหาร จำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'

สถานะตำแหน่ง	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อาชีว/อนุปริญญา	ปริญญาตรี	ปริญญาโท
\bar{x}					
ประถมศึกษา					
มัธยมศึกษา					
อาชีว/อนุปริญญา					
ปริญญาตรี			.60*	.61*	
ปริญญาโท			.96*	.97*	

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 59 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการบริหารแตกต่างจากผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อาชีว/อนุปริญญา โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .60 และ .61 ตามลำดับ ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาปริญญาโทมีความคิดเห็นแตกต่างจาก ผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อาชีว/อนุปริญญา โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .96 และ .97 ตามลำดับ

ตารางที่ 60 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน

(n = 297)

บทบาท	ระยะเวลา	n	\bar{X}	S.D.	F	df	p
1. ด้านการให้การศึกษา	1 ปี	80	2.75	1.28	3.937	4/292	.004**
	2 ปี	67	3.15	1.15			
	3 ปี	63	2.44	1.19			
	4 ปี	42	3.23	1.30			
	มากกว่า 4 ปี	45	2.93	1.24			
2. ด้านการบริหาร	1 ปี	80	2.73	1.30	4.180	4/292	.003**
	2 ปี	67	3.12	1.18			
	3 ปี	63	2.37	1.15			
	4 ปี	42	3.20	1.29			
	มากกว่า 4 ปี	45	2.88	1.27			

** $p \leq .01$

จากตารางที่ 60 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ดังได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ในตารางที่ 61-62

ตารางที่ 61 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันโดยวิธีการของ Scheffe'

ระยะเวลา	1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี	มากกว่า 4 ปี
\bar{x}					
1 ปี					
2 ปี			.71*		
3 ปี					
4 ปี	.48*		.79*		
มากกว่า 4 ปี			.49*		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 61 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษาแตกต่างจาก ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .71 ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .48 และ .79 ตามลำดับ และผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากกว่า 4 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .49

ตารางที่ 62 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการบริหาร จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยวิธีการของ Scheffe'

ระยะเวลา	1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี	มากกว่า 4 ปี
\bar{x}					
1 ปี					
2 ปี			.75*		
3 ปี					
4 ปี	.47*		.83*		
มากกว่า 4 ปี			.51*		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 62 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการบริหารแตกต่างจาก ผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .75 ส่วนผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 ปี และ 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .47 และ .83 ตามลำดับ และผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากกว่า 4 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 3 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า .51

5. การรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับบทบาทการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 63 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบทบาทการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น

บทบาท การรับรู้ข่าวสาร	ด้านการให้การศึกษา	ด้านการบริหาร
	r	r
การรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	.732**	.712**

** $p \leq .01$

จากตารางที่ 63 การรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .732 และ .712 ตามลำดับ จึงเป็นไปตามสมมติฐาน

6. การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับบทบาทการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 64 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบทบาทการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น

บทบาท การรับรู้บทบาท	ด้านการให้การศึกษา	ด้านการบริหาร
	r	r
การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	.779**	.766**

** $p \leq .01$

จากตารางที่ 64 การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .779 และ .766 ตามลำดับ จึงเป็นไปตามสมมติฐาน

7. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับบทบาทการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 65 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบทบาทการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น

บทบาท ความรู้ความเข้าใจ	ด้านการให้การศึกษา	ด้านการบริหาร
	r	r
1. ด้านแนวคิดและความหมาย เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	.829**	.829**
2. ด้านองค์ประกอบหลักของการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	.793**	.814**
3. ด้านการจัดการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	.796**	.808**

** $p \leq .01$

จากตารางที่ 65 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน โดยด้านแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีค่าความสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .829 และ .829 ตามลำดับ ด้านองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีค่าความสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .793 และ .814 ตามลำดับ และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีค่าความสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .796 และ .808 ตามลำดับ

8. แรงจูงใจของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับ
 บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 66 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างแรงจูงใจของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการ
 ท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น

บทบาท แรงจูงใจ	ด้านการให้การศึกษา	ด้านการบริหาร
	r	r
1. แรงจูงใจภายนอก	.921**	.907**
2. แรงจูงใจภายใน	.921**	.924**

** $p \leq .01$

จากตารางที่ 66 แรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
 นิเวศมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของผู้นำท้องถิ่น
 ด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตาม
 สมมติฐาน โดยแรงจูงใจภายนอกมีค่าความสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .921 และ .907 ตามลำดับ และ
 แรงจูงใจภายใน มีค่าความสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .921 และ .924 ตามลำดับ

ตอนที่ 8 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 67 ปัญหา และอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 37)

ปัญหา และอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
<u>แหล่งท่องเที่ยว</u>		
1. ไม่มีธรรมชาติให้เที่ยว	4	10.8
2. สถานที่ในเขตลาดกระบังไม่ค่อยมี	1	2.7
3. สิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เพียงใด	1	2.7
<u>ข้อมูลข่าวสาร</u>		
4. ไม่ทราบข้อมูลข่าวสารทางราชการ	1	2.7
5. การประชาสัมพันธ์น้อยมาก เพราะทำได้เพียงสำนักงานเขตตามงบประมาณที่จำกัด	1	2.7
<u>การบริหารจัดการ</u>		
6. นโยบายไม่ต่อเนื่อง	1	2.7
7. การพัฒนาฝึกศึกษาทาง กระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1	2.7
8. ขาดการบริหารจัดการที่ดี	1	2.7
9. เรื่องกลุ่มคนในการดำเนินงานของชุมชนต้องพร้อมและต่อเนื่อง	1	2.7
<u>ความรู้ความเข้าใจ</u>		
10. ขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	6	16.2
11. ขาดวิทยากรที่ให้ความรู้กับประชาชน	1	2.7
12. คนทั่วไปไม่เข้าใจคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2	5.4
13. ประชาชนเจ้าของพื้นที่ไม่ค่อยสนใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะไม่เกิดประโยชน์จริงจิงอะไรกับเขา บางครั้งเป็นการรบกวนด้วยซ้ำ	4	10.8
14. ประชาชนขาดวินัยในการรักษาความสะอาด ความเรียบร้อยการอนุรักษ์ธรรมชาติ	1	2.7
15. การไม่รักถิ่น ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้อยู่อาศัยในปัจจุบันไม่ใช่คนในพื้นที่ดั้งเดิม แต่อพยพมาจากที่ต่าง ๆ จึงขาดความรักในพื้นที่ที่จะร่วมกันรักษาสิ่งดีงาม มีแต่จะตัดดวงผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงระบบนิเวศ	1	2.7

ตารางที่ 67 (ต่อ)

	(n = 37)	
ปัญหา และอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
16. ผู้นำท้องถิ่นยังไม่ตื่นตัวและมีมีความคิดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากการนำเสนอหรือขอความร่วมมือโดยส่วนราชการ	1	2.7
17. ผู้บังคับบัญชาไม่ให้ความสำคัญทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ได้รับการสนับสนุนในทุกด้าน รวมทั้งประชาชนไม่ให้ความร่วมมืออาจจะเป็นด้วยความไม่เข้าใจในระบบ จึงควรให้ความรู้แก่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น	1	2.7
งบประมาณ	2	5.4
18. ค่าใช้จ่ายในการทำงาน		
19. ขาดงบประมาณของรัฐ	3	8.1
20. นโยบายของผู้บริหาร	1	2.7
21. งบประมาณในการฟื้นฟูพื้นที่หรือการจัดการอย่างต่อเนื่องไม่เพียงพอและน้อยมาก	1	2.7
22. งบประมาณในการจัดการปรับปรุงภูมิทัศน์และการเตรียมงาน Bangkok Product ของชุมชนต้องส่งเสริมให้ยั่งยืนตลอดไป	1	2.7

จากตารางที่ 67 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่ปัญหาอุปสรรคที่พบคือคนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประชาชนในพื้นที่ไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร รองลงมา คือ ปัญหาการบริหารจัดการปัญหาเรื่องงบประมาณ เช่น ขาดงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ปัญหาข้อมูลข่าวสาร และปัญหาแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไม่มีธรรมชาติให้เที่ยว

ตารางที่ 68 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 12)		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ความเข้าใจ		
1. ควรจัดการประชุมผู้นำชุมชนต่าง ๆ กับเขตที่มีแหล่งท่องเที่ยว	1	8.3
2. ควรจัดอบรมให้แก่ผู้นำชุมชน	2	16.7
3. ให้การศึกษา	1	8.3
4. สร้างจิตสำนึกด้านระบบนิเวศให้เด็กนักเรียนเป็นพื้นฐาน	1	8.3
ข้อมูลข่าวสาร		
5. ควรมีการประชาสัมพันธ์	1	8.3
6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีความตั้งใจ เต็มใจส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง รวมทั้งวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	1	8.3
การบริหารจัดการ		
7. ควรเน้นให้เป็นรูปธรรม	1	8.3
8. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องทำอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	1	8.3
งบประมาณ		
9. ภาครัฐต้องจัดสรรงบประมาณในด้านการให้ความรู้ กระตุ้น และส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความตื่นตัวเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และระบบนิเวศ	1	8.3
10. ต้องมีการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง	2	16.7

จากตารางที่ 68 ส่วนใหญ่ผู้นำท้องถิ่นเสนอแนะให้มีการจัดอบรมให้แก่ผู้นำชุมชนและต้องมีการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาคุณลักษณะทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นในเขตลาดกระบังกรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล 4) ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำท้องถิ่น 5) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นกับบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ ผู้นำท้องถิ่นในเขตลาดกระบัง ประกอบด้วย ผู้นำการเมืองท้องถิ่น ผู้นำการปกครองท้องถิ่น และผู้นำชุมชนท้องถิ่น จำนวน 297 คน ได้มาโดยการเลือกสุ่มแบบตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่มีสถานะตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชน เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 46-60 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีระยะเวลาอยู่ในตำแหน่ง 1 ปี
2. การรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่นในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 ความดีในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ส่วนใหญ่แล้ว ผู้นำท้องถิ่นได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากโทรทัศน์ ระดับความถี่ที่ได้รับเดือนละครั้ง รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ วารสาร/นิตยสาร สื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ซึ่งระดับความถี่ที่ได้รับอยู่ที่เดือนละครั้ง

2.2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น พบว่า ในภาพรวมผู้นำท้องถิ่นระดับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับน้อย

3. การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ในภาพรวม ผู้นำท้องถิ่นรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง

4. ความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับระบบนิเวศ รองลงมา คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รองลงมาคือ การจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในเรื่อง การควบคุมการก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม รองลงมาคือ การส่งเสริมและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงให้เพิ่มขึ้น เพื่อลดความแออัดให้กับพื้นที่หลักเน้นเรื่องที่สำคัญ

5. แรงจูงใจของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ในภาพรวม ผู้นำท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง

6. บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง

7. ผลการทดสอบสมมติฐาน

7.1 ผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน สำหรับผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.2 ผู้นำท้องถิ่นที่มี เพศ อายุ แตกต่างกันรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน สำหรับผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่ง ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.3 ผู้นำท้องถิ่นที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน สำหรับผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่ง และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านแนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.4 ผู้นำท้องถิ่นที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน สำหรับผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่ง และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

7.5 ผู้นำท้องถิ่นที่มี เพศ อายุ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหาร ไม่แตกต่างกัน สำหรับผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานะตำแหน่ง ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

7.6 การรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.7 การรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.8 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านแนวคิดและความหมาย เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.9 แรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายในในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของผู้นำท้องถิ่นด้านการให้การศึกษา และด้านการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะตำแหน่งตามโครงสร้างของทางราชการ ซึ่งมีจำนวนจำกัด คือ ผู้นำการเมืองท้องถิ่น จำนวน 8 คน ได้แก่ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (สท) 1 คน สมาชิกสภาเขตลาดกระบัง (สท) 7 คน และผู้นำการปกครองท้องถิ่น จำนวน 13 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการเขต 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต 2 คน และหัวหน้าฝ่ายต่างๆ ในสำนักงานเขตลาดกระบัง 10 คน

2. ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง ผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชน จาก 50 ชุมชน จำนวน 276 คน โดยมีผู้นำชุมชน 50 คน จาก 50 ชุมชน ส่วนกรรมการชุมชนนั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 518 คน จาก 50 ชุมชน จึงจำเป็นต้องทำการสุ่มตัวอย่าง ได้ 226 คน ทำให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่น มีปริมาณมากกว่า ผู้นำการเมือง และผู้นำการปกครองท้องถิ่น ซึ่งมีจำนวนจำกัด

อภิปรายผล

จากผลการศึกษามีประเด็นที่น่าสังเกตดังต่อไปนี้

1. สภาพพื้นฐานของผู้นำท้องถิ่น พบว่า เป็นกลุ่มผู้นำที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา และประถมศึกษา เป็นส่วนใหญ่เพศชายมากกว่าเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 46-60 ปี เมื่อพิจารณาที่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่าอยู่ในระดับต่ำ คือ เดือนละครั้ง โดยมีสื่อที่ผู้นำท้องถิ่นได้รับข่าวสาร มากที่สุด คือ โทรทัศน์ รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ และเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้นำท้องถิ่นมีการ รับรู้ข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตน้อยที่สุด

2. การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปาน กลางเท่านั้น ขณะที่การรับรู้บทบาทในเรื่องของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นอยู่ในระดับน้อย ซึ่งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงนิเวศนั้นเป็นองค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังที่ เลวิต (Leavitt, 1967: 142) ได้กล่าวว่าการรับรู้บทบาทมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจเหตุการณ์ หรือการเปลี่ยนแปลงในสิ่ง ที่ดีกว่า ซึ่งสาเหตุของการรับรู้ของผู้นำท้องถิ่นที่ไม่มากเท่าที่ควร อาจเป็นไปได้ว่าผู้นำกลุ่มนี้เป็น กลุ่มที่มีระดับการศึกษาน้อย และไม่ค่อยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากทางวิทยุ วารสาร เอกสารทางวิชาการ หอกระจายข่าว โปสเตอร์ แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต หรือสื่อบุคคล แม้แต่ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ยังมีกลุ่มผู้นำร้อยละ 32.0 และ 46.1 ที่ไม่รับรู้ข่าวสารผ่านสื่อนี้

3. เมื่อพิจารณาประเด็นในเรื่องของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ร้อยละ 35.0, 38.4 และ 35.4 ของผู้นำท้องถิ่นตอบคำถามผิด ในด้านแนวคิดและความหมาย องค์ประกอบหลัก และการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ ซึ่งความรู้ที่น้อยอาจเป็นสาเหตุในการ กำหนดบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ถูกต้อง เพราะความรู้จะนำไปสู่การเข้า ใจความจริงและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งบุคคลจะสะสมประมวลไว้เป็นประสบการณ์ (Good, 1973: 325) และความรู้จะนำไปสู่ความเข้าใจสามารถนำความรู้ดัดแปลงใช้ประโยชน์ได้ (ไพศาล หวังพานิชย์, 2526 : 105)

4. สำหรับแรงจูงใจภายในและภายนอกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกในระดับปานกลาง ซึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พึงประสงค์ และอาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวไม่อยู่ในระดับที่สูง ดังที่ เฮร์เบิร์ก (Herzberg) อธิบายแรงจูงใจส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน การขาดแรงจูงใจที่ดีจะส่งผลต่อ ความไม่พึงพอใจในการทำงาน ซึ่งเมื่อพิจารณาที่บทบาทการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้าน

การให้ศึกษา และการบริหาร พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน จึงเป็นไปได้ว่าด้วยเหตุของแรงจูงใจในระดับปานกลางจึงส่งผลให้การทำบทบาทหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน

เมื่อจำแนกตามตัวแปร พบตัวแปร เพศ และอายุ ไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขณะที่ตัวแปรสถานะในการดำรงตำแหน่ง ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยผู้นำท้องถิ่นที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากกว่า มีแรงจูงใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งน้อยกว่า และผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานภาพในการเป็นผู้นำการเมืองท้องถิ่นและผู้นำการปกครองท้องถิ่น มีแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกและมีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ผู้นำท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า คือ ระดับการศึกษาปริญญาตรี และปริญญาโท มีการรับรู้บทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่าผู้นำท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอนุปริญญา

ข้อค้นพบในครั้งนี้มีข้อสอดคล้อง และข้อแตกต่างจากผลการวิจัยอื่น ๆ ดังนี้ ข้อค้นพบของ ชรรณนุญรัฐ ทวีกุล (2530) พบว่า เพศมีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนพรทิพย์ อังกุลดี (2539: 69) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับสุนทรี จินธรรม (2531) พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลให้พฤติกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมของประชาชนหมู่บ้านปฐมอโศก ตำบลพระประโทน อำเภอพระประโทน จังหวัดนครปฐมแตกต่างกัน สำหรับ ชัยโรจน์ ธนสันติ (2535: 122-128) ได้ข้อค้นพบว่า ระยะเวลา สถานภาพของการดำรงตำแหน่งในสภาตำบล และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ต่างกันก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ต่างกัน เช่นเดียวกับ ภัตตรากร วิวัฒนวนิช (2537: 101) พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ บุญญรัตน์ นามวงศ์ (2548) พบว่า ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลตำบลเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นเรื่องสร้างความรู้ความเข้าใจทางสิ่งแวดล้อม โดยให้ความรู้และจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่งเสริมฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรม การท่องเที่ยวบนพื้นฐานสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ อนุชา เอี่ยมแท้ (2547) พบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหัวหน้าครัวเรือนที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จีราวรรณ พิเศษสกลกิจ (2534: 78) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับแนวทางอนุรักษ์ในระดับสูง จะมีความเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณป่าอมหากาพมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ในระดับต่ำ

ข้อค้นพบและผลงานวิจัยที่สอดคล้องและแตกต่างกันนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างกันในบริบทของการศึกษา ดังนั้นในการพิจารณาในแต่ละสถานการณ์จึงควรวิเคราะห์ในทุกแง่มุมประกอบกัน เพื่อที่จะทำความเข้าใจในสถานการณ์ได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

จากคำถามปลายเปิดในเรื่องของปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ผู้นำท้องถิ่นได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหา อุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลาดกระบัง โดยสรุป คือ เรื่องแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาดกระบังนั้น มีปริมาณไม่มากพอ มีการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อย ขาดการบริหารจัดการที่ดีและต่อเนื่อง ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในส่วนของประชาชนในพื้นที่เองและผู้นำท้องถิ่น ตลอดจนขาดบุคลากรในการให้ความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชน และงบประมาณในการจัดการและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลาดกระบังจะสัมฤทธิ์ผลได้จะต้องมีการให้ข้อมูลข่าวสารในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การให้ความรู้ความเข้าใจ การฝึกอบรม การดูงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้นำท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่นยังมีน้อย นอกจากนี้ผู้นำท้องถิ่นที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็ยังมีอยู่จำนวนมาก และการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็เป็นสิ่งสำคัญ หากไม่มีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นก็ไม่อาจเรียกได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สนับสนุนให้มีการเสริมความรู้ให้กับผู้นำท้องถิ่น ในประเด็นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ผู้นำเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนและประโยชน์ที่จะตกแก่ชุมชน รูปแบบของการส่งเสริมความรู้ได้แก่ การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลข่าวสาร การศึกษาดูงาน เป็นต้น โดยโครงการเหล่านี้ควรทำอย่างต่อเนื่อง

2. ส่งเสริมกระบวนการกลุ่มของผู้นำชุมชน เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มและการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การเปิดโลกทัศน์ที่กว้างไกลไปกว่าเดิม

3. ให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยการแสดงความคิดเห็นหรือแนะนำกิจกรรม จะทำให้ผู้นำและประชาชนมีความคิดที่เชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งในโอกาสต่อไปจะเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาได้

4. แม้ว่าผู้นำจะมีความรู้น้อย แต่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐจะทำให้ผู้นำชุมชนเข้มแข็งได้ ขณะเดียวกันควรประสานองค์กรภาคเอกชนเข้ามาเกื้อหนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในรูปแบบงบประมาณ หรือความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปของการประสานความรู้และผลประโยชน์ระหว่างชุมชนและภาคเอกชน จะทำให้การขยายความร่วมมือกว้างขวางขึ้นและมีโอกาสของความเป็นไปได้สูงขึ้น

5. ควรประสานงานกับสถานศึกษาในการศึกษา วิจัยแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้สภาพการณ์จริงที่ได้จากผลการศึกษาในครั้งนี้ จะช่วยให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมขึ้น

6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งทางด้านการให้การศึกษาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะในเรื่องการจัดให้มีกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวันสำคัญๆ เช่น วันสิ่งแวดล้อมไทย เป็นต้น และทางด้านการบริหาร โดยเฉพาะในเรื่องการกำหนดนโยบายและให้มีผู้รับผิดชอบในเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนการจัดทำโครงการและแผนปฏิบัติการในเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละปี

7. จะต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้นำท้องถิ่นในเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการปรับปรุงพื้นที่ท่องเที่ยวที่อยู่เดิม หรือ สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ในเขตพื้นที่ ให้ความรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บรรณานุกรม

กมล ทองธรรมชาติ . การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร: มาสเตอร์เพรส, 2531.

กรรณิกา ขวัญอารีย์. “บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

กวี วงศ์พุ่ม. ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี, 2539.

กัญญสิริ บุญทัน. “การยอมรับบทบาทการบังคับบัญชาและศักยภาพทางการบริหารของตำรวจหญิง ตำแหน่งสารวัตร : ศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยขึ้นตรงต่อกรมตำรวจ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.

กัลยา กิตติธาดากุล. “การยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีด้านการปฏิบัติงานในองค์กรราชการจังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การพัฒนาแบบยั่งยืนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน.

“การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน.” กรุงเทพมหานคร:

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539.

_____. การศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศภาคเหนือ. กรุงเทพมหานคร:

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539.

_____. นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร:

อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2538.

_____. สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร:

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

เอกสารการประชุมระดมความคิดเห็นครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โครงการดำเนินการ

เพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระดับนิเวศ ร่างนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, 2540.

กิติชัย รัตนะ. ข้อเสนอโครงการชุกวิจัย “การพัฒนาบริเวณลุ่มแม่น้ำปิง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.” กรุงเทพมหานคร: คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

(อัครสำเนา).

บรรณานุกรม (ต่อ)

จำเนียร ช่วงโชติ. *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526.

จิตรา วสุวานิช. *คู่มือปฏิบัติการจิตวิทยาการเรียนรู้*. การเมือง. กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2528.

จิร โชค วีระสัย. *สังคมวิทยาการเมือง*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538.

จิราวรรณ พิเศษสกุลกิจ. *ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมโบราณสถาน*

ศึกษาระดับป้อมมหากาฬ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครและ*

ปริมณฑล. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์ศักดิ์โสภาคการพิมพ์, 2527.

ฉอาน วุฑฒิกธรรมรักษา. *ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน*

ในโครงการสร้างงานในชนบท. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

นัตรากร วิวัฒน์วานิช. *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่ง*

และสิ่งแวดล้อมของประชาชนในหมู่บ้านเพลาและหมู่บ้านพูน อ. บ้านฉาง จ.

ระยอง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2537.

เฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว. *องค์ประกอบของการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.,

2527.

ชลธิชา ตั้งอั้น. *“ความรู้ความเชื่อและการปฏิบัติของแม่บ้านในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล.”*

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.

ชวาล แพรัตนกุล. *เทคนิคการวัดผล*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

ชัชวาล ชมศิริตระกูล. *“ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการยอมรับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ :*

กรณีศึกษาพนักงานไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

ชัยโรจน์ ชนสันติ. *“การมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ*

ศึกษาเฉพาะกรณี : จังหวัดอุบลราชธานี.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา,

มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: เจริญผล, 2527.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ชูศักดิ์ ชูช่วย. “บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตามการรับรู้ของผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในหมู่บ้านพัฒนาดีเด่นและหมู่บ้านทั่วภาคใต้.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

เชียรศรี วิชสิทธิ์. *จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่*. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

ดารณี ประยูรวงศ์. “พฤติกรรมของผู้นำที่เป็นอุปสรรคหรือส่งเสริมงานพัฒนาชุมชน.” วิทยานิพนธ์

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.

ดวงดาว รุ่งศักดิ์. “ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย 2540.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

ดุสิต สังข์ร่วมใจ. “ผลของสื่อตัวอักษรและสีพื้นของแผ่นโปสเตอร์ที่มีต่อการรับรู้.” วิทยานิพนธ์

ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.

เดโช สวานานนท์. *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2518.

ทองขาน บุญลา. “การศึกษาภาวะผู้นำ พระอริการมณีส ขนติชมโม เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทอง

จ. จันทบุรีกรณีศึกษาการก่อตั้งกลุ่มสัจจะสมทรัพย์.” วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2545.

ทัศนา บุญทอง. *กระบวนการพัฒนาบุคลากร*. เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพ

การพยาบาล หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.

ธรรมนูญ แจ่มใส. “บทบาทผู้นำทางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม : ศึกษากรณีดำรง

ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีระหว่างปี พ.ศ. 2491-2500.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.

ธรรมนูญรัฐ ทวีกุล. “การศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสวนสาธารณะของ

ประชาชน (กรณีศึกษาผู้ที่มาใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร).”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.

นวลศิริ เปาโรหิตย์. *จิตวิทยาสังคมเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535.

นิภา แก้วศรีงาม. *จิตวิทยาองค์การ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บุญญารัตน์ นามวงศ์. “ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
คณะกรรมการชุมชนเทศบาลตำบลเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2548.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์สามเจริญพานิช, 2535.
- เบญจวรรณ วันดีศรี. “ความเป็นธรรมชาติของนายกองค้การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด
ร้อยเอ็ด.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 2540.
- ปฐมาวดี ปฐมกำเนิด. “ความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า:
ศึกษากรณีนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตคอนเมือง.”
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก, 2542.
- ประคอง วรรณสูตร. *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ประนอม สโรชมาน. *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2524.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. *การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมอนามัย*. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ. *พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.
- ประวิทย์ ตั้งคงนุช. “บทบาททางด้านการบริหารการพัฒนาของผู้นำท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี
จังหวัดกาฬสินธุ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.
- ปริญญา พรหมมินทร์. “บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จังหวัดกาญจนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.
- ปรียา แสงศิริ. “ผู้นำท้องถิ่นกับบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์: ศึกษากรณีเฉพาะ
อ. สังขบุรี จ. กาญจนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2542.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ปลื้ม นั้บถือบุญ. “ความตระหนักและบทบาทที่คาดหวังในการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบล
เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ชายเลน ณ เขตป่าสงวนแห่งชาติป่าอ่าวมหาชัยตะวันตก
และป่าอ่าวมหาชัยตะวันออก จังหวัดสมุทรสาคร.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา,
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.

ปวัตร์ นวะมรัตน์. การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ไทย,
2535.

ปฐติ อากมนนท์ มอนซอน. โครงการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเดินป่าต่อ
สภาวะแวดล้อมของประชาชนในท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2535.

พรทิพย์ อังกุลดี. “การมีส่วนร่วมของสตรีผู้นำในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมใน
จังหวัดราชบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.

พรพรรณ เปล่งปลั่ง. “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาตลาดน้ำตลิ่งชัน.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

พรพิมล จันทรพลับ. “การมีส่วนร่วมของสตรีผู้นำในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมใน
จ.ราชบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.

พรเพ็ญ จริญญาฤมล. “บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณี
อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

พัชนี วรกวิน. จิตวิทยาในการทำงาน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

พิชญ อุสุวรรณ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา ป่าชุมชน
โคกขามป้อม ตำบลแดนเหนือ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542.

เพียงใจ ชัมมารักจิตานนท์. “บทบาทของชมรมทางสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยเขต
กรุงเทพมหานครในการจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสีงแวดล้อม, มหาวิทยาลัยมหิดล,
2527.

ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์. พฤติกรรมองค์กรและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2530.

ไพบุลย์ ช่างเรียน. การปกครองมหานคร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2516.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ไพลินพันธุ์ สร้อยจาตุรนต์. “กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแนวอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ คอยอินทนนท์ โดยใช้คู่มือแนะนำเชิงระบบนิเวศ ภูมิศึกษา : ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.
- ไพศาล หวังพานิชย์. *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- ภัทรา นิดนานนท์. *การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ*. กรุงเทพมหานคร : อักษรพัฒนา, 2532.
- มหิดล, มหาวิทยาลัย. *ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคม วัฒนธรรม : ภูมิศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: โครงการสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล. 2529.
- ระพีพัฒน์ ปาละวงศ์. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน กับภูมิหลังทางสังคมและเศรษฐกิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล กรมตำรวจ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.
- รัชนี นพเกตุ. *การรับรู้*. กรุงเทพมหานคร: ประการพริก, 2539.
- รัชดา อุดมวิทิต. “การรับรู้การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทผลิตกระแสไฟฟ้า.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. *เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism).”* กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540. (อัคราณา).
- ลัดดา อ่ำสอาด. “การรับรู้ของครู นักเรียน ผู้ปกครอง ของโรงเรียนอยู่เย็นวิทยา ที่มีต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.
- วนิดา เสนิเศษฐ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล. *มนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2530.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วิชฌพันธ์ วนิชชาภิวงศ์. “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูกระดึง.”

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกริก, 2543.

วิชัย วงษ์ใหญ่. *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร:

โอเดียนสโตร์, 2523.

วิทัศน์ บริรักษ์. “ความพึงพอใจในงานของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร : ศึกษาเฉพาะกรณี

ตำรวจภูธรจังหวัดอำนาจเจริญ.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,*

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. *ร่างนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.*

เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540.

สมเดช สิทธิผล. *ความเป็นผู้นำในหมู่บ้านภาคเหนือของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร:

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหารกองบัญชาการทหารสูงสุด, 2524.

สมยศ นาวิการ. *การพัฒนาองค์กรและการจูงใจ*. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, 2521.

สมสกุล แอลเฟรด. “พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชนใน

ท้องถิ่น:กรณีศึกษา เกาะล้าน เมืองพัทยา.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา,

มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.

สำนักงานทะเบียนราษฎร์เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. “ข้อมูลสำนักงานทะเบียนราษฎร์เขต

ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทะเบียนราษฎร์เขต

ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร, 2548. (อัดสำเนา)

สุชา จันทน์เอม. *จิตวิทยาเด็กเกเร*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แพรวพิทยา,

2520.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ. *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร:

การพิมพ์, 2534.

สุโท เจริญสุข. *จิตวิทยาสำหรับอุดมศึกษาปัญญาชน*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์,

2520.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุนทร จินธรรม. “การศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในหมู่บ้าน โครงการปฐมอ โศก ต. พระประโทน อ. เมือง จ. นครปฐม.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531.
- สุนิสา จันทรัตน์โยธิน. “ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน: กรณีศึกษาหมู่บ้านคอยบุย ต.สุเทพ อ. เมือง จ.เชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ เชียงใหม่, 2545.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- สุเมธ เตียวอิสเรศ. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศิลปบรรณาการ, 2527.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2533.
- เสนาะ ดิยาวี. หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- เสาวรส เกียรติณาด. “ความพึงพอใจในงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงาน
ของอาจารย์คณะแพทยศาสตร์ ที่สอนระดับปรีคลินิกในมหาวิทยาลัยของรัฐ.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- โสภา ชูพิกุลชัย. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516.
- อนงค์ลักษณ์ จันท์สาม. “บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้นิเทศงานสาธารณสุข
ผสมผสานระดับจังหวัด ในเขต 7.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.
- อนุชา เอี่ยมแท้. “ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :
กรณีศึกษา อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ.
เชียงใหม่, 2548.
- อริสรา เจริญวงษ์. “ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสอบถามเลขหมาย 1133 ของบริษัท ทศท
คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อรุณ รักรธรรม. *หลักมนุษยธรรมและการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2526.
- อานนท์ อาภาภิรม. *สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2525.
- อานันท์ ปันยารชุน. *ผู้นำคือผู้ที่คนอยากเดินตาม. ในผู้นำ*. สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และ
สุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ. กรุงเทพมหานคร: มติชน, 2540.
- อารี พันธุ์ณี. *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ่อน, 2534.
- อำพล พรอารักษ์สกุล. “บทบาทของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่ด้าน
สิ่งแวดล้อม. ศึกษากรณี : คณะกรรมการในจังหวัดนครปฐม.” *วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยมหิดล*, 2539.
- อุทัย หิรัญโต. *ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2519.
- อุบลรัตน์ เฟิงสถิตย์ และนิภา แก้วศรีงาม. *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2534.
- Bloom, Benjamin. *International Institute for Education*. Paris: n.p., 1975.
- Dowling, Ross K. *Ecotourism Development : Regional planning and strategies*. A paper prepared
for The International Conference “Ecotourism : Concept, Design and Strategy.”
6-8 February 1995 Ambassador Hotel Bangkok., 1995.
- Good, C. V. *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill, 1973.
- Hersey, Paul and Blanchard, Kenneth H. *Management of Organizational behavior :
Utilizing Human Resources*. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall,
1977.
- Leavitt, Teddy C. J. *Limits and continuity*. New York: McGraw - Hill, 1967.
- Levinson, Harold M. *Collective bargaining and technological change in American
transportation*. n. p., 1971.
- Melntosh, Robert W. *Tourism : Principles, Practices, Philosophies*. New York : John Wiley,
1995.
- Pervin, A. L. *Personality Theory and Research 1989*. New York : John Wiley, 1989.
- Weber, Max. *The Theory of Social and Economic Organization*. New York : Free Press, 1947.
- Yamane, Taro. *Statistics : an Introductory Analysis*. 3rd ed. Tokyo : Harper and Row, 1973.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University

ภาคผนวก ก
ข้อมูลพื้นฐานของเขตลาดกระบัง

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

ข้อมูลพื้นฐานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

เขตลาดกระบังเดิมเป็นอำเภอแสนแสบ จังหวัดมีนบุรี ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอลาดกระบัง และเมื่อมีการยุบจังหวัดมีนบุรีไปขึ้นกับจังหวัดพระนคร อำเภอลาดกระบังจึงได้ขึ้นกับจังหวัดพระนคร ต่อมาเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2481 กระทรวงมหาดไทย ได้ลดฐานะจากอำเภอลาดกระบังเป็นกิ่งอำเภอลาดกระบัง จนเมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ.2500 จึงมีฐานะเป็นอำเภอลาดกระบังอีกครั้งหนึ่งเมื่อ มีการยุบนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเป็นกรุงเทพมหานคร และมีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 และให้เรียกคำว่า อำเภอ เป็นเขต จึงเรียกอำเภอลาดกระบัง เป็น เขตลาดกระบัง ตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม 2515 เป็นต้นมา

1. จำนวนประชากรในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ตารางผนวกที่ 1 แสดงจำนวนประชากรตามแขวง ในเขตเขตลาดกระบัง

ลำดับที่	แขวง	จำนวนราษฎร			จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1	ลาดกระบัง	14,404	15,574	29,978	10,409	11,931	22,240
2	คลองสองต้นนุ่น	25,887	27,775	53,662	18,043	20,437	38,480
3	คลองสามประเวศ	6,467	6,950	13,417	4,505	5,131	9,636
4	ลำปลาทิว	7,965	8,478	16,443	5,514	6,122	11,636
5	ทับยาว	8,203	8,681	16,884	5,698	6,265	11,963
6	ชุมทอง	3,183	3,443	6,626	2,255	2,553	4,813
	รวม	66,109	70,901	137,010	46,424	52,344	98,768

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎรเขตลาดกระบัง; 2547

ตารางผนวกที่ 2 แสดงจำนวนบ้านในเขตพื้นที่ลาดกระบัง

ลำดับที่	แขวง	จำนวนบ้าน
1	ลาดกระบัง	10,326
2	คลองสองต้นนุ่น	18,829
3	คลองสามประเวศ	6,683
4	ลำปลาทิว	6,875
5	ทับยาว	5,261
6	ชุมทอง	1,720
	รวม	49,694

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร์เขตลาดกระบัง; 2547

2. สภาพภูมิศาสตร์

สภาพภูมิศาสตร์โดยทั่วไปเป็นท้องทุ่ง ประชาชน 2 ใน 3 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยอาศัยคูคลองในพื้นที่ซึ่งมีอยู่ทั้ง 46 คลอง เป็นเสมือนเส้นเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงพืชพรรณเรื่อยมา และยังได้อาศัยคูคลองเหล่านั้นในการสัญจรไปมาอีกด้วย ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของพื้นที่เขตลาดกระบัง คือ เป็นเขตรับน้ำฝั่งตะวันออก เนื่องจากเป็นที่ราบลุ่มคล้ายแอ่งกระทะ จึงมักเกิดปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำ

ทิศเหนือ ติดกับ เขตมีนบุรี และเขตหนองจอก

ทิศใต้ ติดกับ อำเภอบางพลี และอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ทิศตะวันตก ติดกับ เขตประเวศและเขตสะพานสูง

ทิศตะวันออก ติดกับ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. การคมนาคมทางบกในพื้นที่เขตลาดกระบัง

3.1 เส้นทางถนนที่สำคัญ 6 สาย

สำนักการโยธาดูแลรับผิดชอบ

- ถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง : ติดต่อระหว่างเขตลาดกระบังกับเขตประเวศ และเขตพระโขนง
- ถนนฉลองกรุง (ถนนลำปลาทิว) : ติดต่อระหว่างเขตลาดกระบังกับเขตหนองจอก

- ถนนเจ้าคุณทหาร : เชื่อมต่อระหว่างถนนร่มเกล้ากับถนนฉลองกรุง

- ถนนหลวงแพ่ง

กรมทางหลวงดูแลรับผิดชอบ

- ถนนร่มเกล้า : ติดต่อระหว่างเขตลาดกระบังกับเขตมีนบุรี

- ถนนสายวัดกิ่งแก้ว : เชื่อมต่อระหว่างถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังกับถนน

บางนา-ตราด จังหวัดสมุทรปราการ

3.2. เส้นทางรถไฟ มีรถไฟสายตะวันออกวิ่งผ่านสถานีรถไฟลาดกระบัง สถานีรถไฟหัวตะเข้ และสถานีรถไฟหลวงแพ่ง

4. การคมนาคมทางน้ำ ในพื้นที่มีคลอง 46 คลอง ประชาชนในพื้นที่ใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปมา

5. สถานที่สำคัญในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

5.1 วัด

แขวงลาดกระบัง

- วัดปลุกศรัทธา

- วัดลานบุญ

- วัดลาดกระบัง

- วัดสังฆราชา

แขวงคลองสองต้นนุ่น

- วัดปากบึง

แขวงคลองสามประเวศ

- วัดบำรุ้งริน

แขวงลำปลาทิว

- วัดบึงบัว

- วัดทิพพาวา

แขวงทับยาว

- วัดราชโกษา

- วัดสุทธาโกชน์

- วัดพลมานิย์

- วัดอุทัยธรรมมาราม

แขวงชุมทอง

- วัดชุมทอง

5.2 มัสยิด

แขวงคลองสองต้นนุ่น

- มัสยิดนาฬิสะฮ์

- มัสยิดคารูตมุฮิบีน

- มัสยิดอันนุร

แขวงชุมทอง

- มัสยิดคารูตมุฮายีรีน

- มัสยิดมานารูตสุดา

- มัสยิดคารูตมุกีม

5.3 โรงเรียน

แขวงลาดกระบัง

- ร.ร.วัดลาดกระบัง
- ร.ร.วัดสังฆราชา
- ร.ร.วัดตานบุญ
- ร.ร.วัดปลุกศรัทธา

แขวงคลองสองต้นนุ่น

- ร.ร.วัดปากบึง
- ร.ร.แดงเป่า (สิงสุขบูรณะ)
- ร.ร.สุเหร่าลำนายไธ
- ร.ร.เคหะชุมชนลาดกระบัง

แขวงคลองสามประเวศ

- ร.ร.วัดบำรุงริน

แขวงลำปลาทิว

- ร.ร.ลำพะอง
- ร.ร.วัดบึงบัว
- ร.ร.วัดทิพพาวาส

แขวงทับยาว

- ร.ร.วัดพลมานีย์
- ร.ร.ประสานสามัคคี
- ร.ร.วัดสุทธาโกชน์
- ร.ร.แสงหิรัญวิทยา

แขวงชุมทอง

- ร.ร.วัดชุมทอง
(เพชรทองคำอุปถัมภ์)
- ร.ร.วัดราชโกษา
- ร.ร.ตำบชุมทอง
(ประชาอุทิศ)
- ร.ร.วัดชุมทอง

5.4 คลอง

แขวงลาดกระบัง

- คลองประเวศน์บุรีรัมย์
- คลองหัวตะเข้
- คลองลาดกระบัง

แขวงคลองสองต้นนุ่น

- คลองลาดบัวขาว
- คลองลำอ้อต้น
- คลองลำนายไธ

ฯลฯ

แขวงคลองสามประเวศ

- คลองสามประเวศ

แขวงลำปลาทิว

- คลองลำปลาทิว
- คลองลำพะอง
- คลองลำก่อไผ่

แขวงทับยาว

- คลองทับยาว
- คลองพระยาเพ็ชร
- คลองมอญ

ฯลฯ

แขวงชุมทอง

- คลองหลวงแพ่ง

- คลองสี่

- คลองตาสอน

- คลองกาหลง

ฯลฯ

5.5 อื่น ๆ

แขวงลาดกระบัง

แขวงลำปลาทิว

- ร.พ.ลาดกระบัง

- ศูนย์บริการสาธารณสุข46

- ศูนย์บริการสาธารณสุข46
(กันตารัตอุทิศ)

สาขา ลำปลาทิว

- ร.พ.จุฬารัตน์8

แขวงคลองสองต้นนุ่น

แขวงทับยาว

- ศูนย์บริการสาธารณสุข45 ร่มเกล้า

- ศูนย์บริการสาธารณสุข46

สาขาคองสองต้นนุ่น

สาขาทับยาว

แขวงคลองสามประเวศ

แขวงชุมทอง

- ศูนย์บริการสาธารณสุข45

- ศูนย์บริการสาธารณสุข46

สาขาคองสามประเวศ

สาขาชุมทอง

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

ศูนย์ศึกษาวิภาวดี มหาวิทยาลัยรังสิต VIPHADEE STUDY CENTER, RANGSIT UNIVERSITY

อาคาร ทีเอสที ทาวเวอร์ ชั้น 21 - 22 เลขที่ 21 ถนนวิภาวดี - รังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. (02) 617-5854-8 โทรสาร (02) 617-5859
21st - 22nd FL. TST TOWER., 21 VIPHADEE-RANGSIT RD., JATUJAK, BANGKOK 10900, THAILAND TEL. (662) 617-5854-8

ที่ นวส.4781/พิเศษ

วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม

มหาวิทยาลัยรังสิต

27 มิถุนายน 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการเขตลาดกระบัง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม เรื่อง บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 13 ชุด

ด้วย นายไพรัตน์ ทับทิมเทศ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งอยู่ในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อ "บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร" มีความประสงค์ในการขอเก็บข้อมูลจากบุคลากรภายในหน่วยงานของท่าน เพื่อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว ตามรายชื่อดังต่อไปนี้

- ✓ 1. ผู้อำนวยการเขต ✓
- ✓ 2. รองผู้อำนวยการ 2 ท่าน
3. หัวหน้าฝ่ายปกครอง ✓
4. หัวหน้าฝ่ายทะเบียน
5. หัวหน้าฝ่ายเทคนิค ✓
6. หัวหน้าฝ่ายคลัง ✓
- ✓ 7. หัวหน้าฝ่ายการศึกษา
8. หัวหน้าฝ่ายโยธา
9. หัวหน้าฝ่ายรายได้
10. หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ✓
11. หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาด และสวนสาธารณะ
12. หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล

เรียน ผู้อำนวยการเขต
เพื่อโปรดทราบ
เรียนขอใช้ข้อมูลเรื่องดังกล่าว
ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยตรี

(สมยศ กัลยะกิติ)

หัวหน้าฝ่ายปกครอง สำนักงานเขตลาดกระบัง

นางสาววิภาวดี พิเศษ
ผู้อำนวยการเขตลาดกระบัง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ประเสริฐ กิติรัตน์ตระการ)

หัวหน้าหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง

ทราบ-ดำเนินการตามเสนอ

น.น.อ.

(นายพรเลิศ พันธุ์วัฒนา)

ผู้อำนวยการเขตลาดกระบัง

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University

แบบสอบถามประกอบการวิจัย
เรื่อง
บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัย ทางด้านสังคม ชุมชน การเมือง ของ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ชุมชน และการเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้นำท้องถิ่น

ตอนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่น ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 3 การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 5 แรงจูงใจของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 6 บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 7 ถามปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำท้องถิ่น

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านช่วยตอบแบบสอบถามนี้ให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเป็นประโยชน์และครบสมบูรณ์ต่องานวิจัยครั้งนี้ และจะนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะภาพรวม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานครต่อไป

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

(นายไพรัตน์ ทับทิมเทศ)

นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาผู้นำทางสังคม

ชุมชน และการเมือง

มหาวิทยาลัยรังสิต

แบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตตลาดกระบี่
กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย \checkmark ลงในช่องว่าง () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้นำท้องถิ่น

1. สถานะตำแหน่ง : () สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร(สก) () สมาชิกสภาเขต (สข)
 () ผู้อำนวยการเขต () ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต
 () หัวหน้าฝ่าย () ผู้นำชุมชน
 () กรรมการชุมชน
2. เพศ () ชาย () หญิง
3. อายุ () 15 - 30 ปี () 31 - 45 ปี
 () 46 - 60 ปี () มากกว่า 60 ปี
4. ระดับการศึกษา () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา
 () อาชีวศึกษา/อนุปริญญา () ปริญญาตรี
 () ปริญญาโท () อื่นๆ ระบุ.....
5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง..... ปี

ตอนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารของผู้นำท้องถิ่น

ท่านรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งข่าวต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร

แหล่งข่าวสาร	เคยได้รับ : ความถี่ที่ได้รับข่าวสาร				ไม่เคยได้รับ
	ทุกวัน	3-4 ครั้ง/ สัปดาห์	1-2 ครั้ง/ สัปดาห์	เดือนละ ครั้ง	
วิทยุ					
โทรทัศน์					
หนังสือพิมพ์					
วารสาร/นิตยสาร					
เอกสารทางวิชาการ					
หอกระจายข่าว					
โปสเตอร์ / แผ่นพับ					
อินเทอร์เน็ต					
สื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ ของรัฐ เพื่อนบ้าน ญาติที่ น้อง ฯลฯ					
อื่น ๆ (ระบุ))					

ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านใดบ้าง

ข้อความ	ได้รับข่าวสาร				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. นโยบายของรัฐ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
2. การโฆษณาเชิญชวนให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
3. การจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
4. การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
5. บทบาทของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					

ตอนที่ 3 การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การรับรู้	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
2.การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของ ผู้นำท้องถิ่นโดยตรง					
3.การรักษาสภาพทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์เป็นหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น					
4.การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น					
6.การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น					

ตอนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
<u>แนวคิดและความหมาย</u>		
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์		
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับระบบนิเวศ		
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน		
4. ประชาชนในพื้นที่สามารถหารายได้พิเศษ จากการขายของที่ระลึก จากวัสดุที่ประดิษฐ์ขึ้นเองโดยไม่รบกวนธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม		
<u>องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น		
6. การจัดการอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบโดยไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
7. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว		
8. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน		
<u>การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
9. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
10. ชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวควรมีการจัดเตรียมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับนักท่องเที่ยว		
11. มีการควบคุมการก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม		
12. การส่งเสริมและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงให้เพิ่มขึ้น เพื่อลดความแออัดให้กับพื้นที่หลักเน้นเรื่องที่เป็น / สำคัญ		

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	เห็นด้วย ปาน กลาง	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
แรงจูงใจภายนอก					
1. นโยบายของผู้บริหารในเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีอิทธิพลสำคัญคือ การปฏิบัติ					
2. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงานและท่านส่งผลให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น					
3. ท่านและผู้บังคับบัญชา ร่วมกันแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน					
4. สภาพแวดล้อมในพื้นที่ของท่านเหมาะแก่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
5. ท่านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บังคับบัญชาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
แรงจูงใจภายใน					
6. ความต้องการให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่					
7. ความรู้สึกทำทนายในการทำงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
8. ความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยว					
9. ความต้องการในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
10. ความภูมิใจจากการได้แสดงออกถึงบทบาทในการมีส่วนร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยว					

ตอนที่ 6 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ในบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ข้อความ	เห็น ด้วย มาก	ค่อนข้าง เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
<u>ด้านการให้การศึกษา</u>					
1.เชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้เกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
2. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง นิเวศให้ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ					
3. สนับสนุนให้มีการศึกษานอกสถานที่ใน แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่าง ๆ อยู่เสมอ					
4. จัดอบรมแก่ประชาชนเพื่อให้ช่วยกัน รักษาสภาพสถานที่ท่องเที่ยวให้คงอยู่ ตามธรรมชาติ					
5. จัดให้มีกิจกรรมรณรงค์การท่องเที่ยวเชิง นิเวศในวันสำคัญ ๆ เช่น วันสิ่งแวดล้อมไทย					
6. สนับสนุนให้โรงเรียนถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักเรียน					
7. รณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนสนใจ และรักษาสถานที่ท่องเที่ยวไว้ให้ สมบูรณ์					
<u>ด้านการบริหาร</u>					
1. กำหนดเป็นนโยบายและให้มีผู้รับผิดชอบ					
2. จัดทำแผน โครงการในการให้ความ ช่วยเหลือ บุคลากร ที่ทำงานด้านการ ท่องเที่ยว					
3. จัดทำโครงการและแผนปฏิบัติการต่อปี					

ข้อความ	เห็น ด้วย มาก	ค่อนข้าง เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
4. จัดหาบุคลากรที่เหมาะสมเพื่อควบคุม และ ดำเนินการตามโครงการ					
5. ยกย่องชมเชยบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว					
6. จัดทำเอกสาร รายงานผลในภาพรวมของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ให้ หน่วยงานและหน่วยเหนือทราบโดย ตลอด					
7. ประชาสัมพันธ์นโยบายเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ประชาชนในพื้นที่ และผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างสม่ำเสมอ					
8. รณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
9. จัดหางบประมาณสนับสนุน โครงการ และกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว					
10. ปรับแผนและโครงการให้เหมาะสม และทันเหตุการณ์โดยตลอด					

**ตอนที่ 7 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
ผู้นำท้องถิ่น**

1. ท่านเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายไพรัตน์ ทับทิมเทศ
วัน เดือน ปีเกิด	1 กุมภาพันธ์ 2505
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลมิชชั่น กรุงเทพมหานคร
การศึกษา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครอง, 2525 สถาบันพระปกเกล้า ประกาศนียบัตรชั้นสูง หลักสูตรการบริหารเศรษฐกิจสาธารณะ สำหรับ นักบริหารชั้นสูง (ปศส.) รุ่นที่ 2, 2546 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง, 2549
สถานที่ทำงาน	บริษัท อีพีซี โซลูชั่นจำกัด
ตำแหน่ง	กรรมการผู้จัดการ